

Kárpátaljai Hírmondó

VI. évfolyam 1. szám, 2010. március

Csetfalva templomai

Juhász Gyula

Húsvétra

Köszönt e vers, te váltig visszatérő
Föltámadás a földi tájakon,
Mezők smaragdja, nap tűzében égő,
Te zsendülő és zendülő pagony!
Köszönt e vers, élet, örökkön élő,
Fogadd könnyektől harmatos dalom:
Szívemnek már a gyász is röpke álom,
S az élet: győzelem az elmúláson.

Húsvét, örök legenda, drága zálog,
Hadd ringatózza ma tavasz-zenén,
Öröm: neked ma ablakom kitárom,
Öreg Fausztod rád vár, jer, remény!
Virágot áraszt a vérverte árok,
Fanyar tavasz, hadd énekellek én.
Hisz annyi elmulasztott tavaszom van
Nem csókolt csókban, nem dalolt dalokban!

Egy régi húsvét fényénél borongott
S vigasztalódott sok tűnt nemzedék,
Én dalt jövőndő húsvétjára zsongok,
És neki szánok lombot és zenét.
E zene túlzeng majd minden harangot,
S betölt e Húsvét majd minden reményt.
Addig zöld ágban és piros virágban
Hirdesd világ, hogy új föltámadás van!

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Közös dolgaink
- * Irodalom
- * Képzőművészet
- * Határok nélkül
- * Korkép
- * Múltunkból
- * Naptárunk
- * Kárpátaljai kislexikon
- * Népi kultúra
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

VI. évfolyam, 1. szám
2010. március

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Főszerkesztő-helyettes:
Benda István

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

E lapszám megjelenését
a MeH Kisebbség-
és Nemzetpolitikáért Felelős
Szakállamtitkársága támogatta

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlé-
sének és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség
nem feltétlenül ért egyet a lapbanközölt publi-
kációkkal.

A tartalomból

- * Vers mindenkinek
- * Szervezeti élet
- * Hírek, események
- * Időszerű
- * Határok nélkül
- * Közös dolgaink
- * Hitélet
- * Ez történt
- * Múltunkból
- * Nostalgia
- * KÁRISZ: fiatalokról fiataloknak
- * Irodalom
- * Kárpátaljai kislexikon
- * Népi kultúra
- * Korkép
- * Naptárunk
- * Anno
- * In memoriam
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből
- * Lapozó
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Réti János

grafikus

Címlapfotók: Kovács Sándor, Szemere Judit

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján naprakészen tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnet.hu című honlapunkon.

* * *

Még megrendelhetik a Kárpátaljai Hírmondót 2010-re. Lapunk előfizetési díja 2000 forint egy évre postaköltséggel együtt. Szövetségünk címén kérhetnek csekket, vagy befizethetik a díjat szövetségünk számlaszámára.

* * *

Kedves Fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashattok az aktuális tervekről, programokról, beszámolunk eredményeinkről.

Írjátok meg, mit látnátok még szívesen a www.karisz.egalnet.hu című honlapunkon!

Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe? Lukács 24,26

Gondolj életed néhány fájdalmas eseményére. Ezekből hányért vagy ma hálás, mert ezeknek köszönhetően megváltoztál, nőttél. Itt van az élet egyik egyszerű igazsága, amiről a legtöbb ember mit sem tud. A boldog események örvendetessé teszik az életet, de nem vezetnek önmagunk felfedezéséhez, növekedéshez és szabadsághoz sem. Az a kiváltság olyan dolgoknak, személyeknek és helyzeteknek van fenntartva, amelyek fájdalmasak számunkra.

Minden fájdalmas esemény magában hordozza a felszabadulásnak és a növekedésnek a magját. Térj vissza életedhez ennek az igazságnak a fényében, s vizsgálj meg egyik-másik élményedet, *amelyért* nem vagy hálás. Nézd meg, hogy fel tudod-e bennük fedezni a növekedés lehetőségét, amiről eddig nem tudtál, s így nem is lehetett belőle semmi hasznod. Most gondolj néhány közelebbi eseményre, amely fájdalmas volt, vagy negatív érzéseket váltott ki belőled. Akárki vagy akármi okozta is ezeket az érzéseket, a tanárod volt, mert oly sok mindent tárt fel önmagadról, hogy valószínűleg fogalmad sincs róla. Ráadásul még egy meghívást és kihívást is ajánlott önmagad megértésére és felfedezésére, következőképp növekedésre, életre és szabadságra.

Próbáld meg azonnal, azonosítsd azt a negatív érzést, amit ez az esemény okozott neked. Nyugtalanság volt ez, vagy bizonytalanság, féltékenység, düh, vagy büntudat? Mit mond ez az érzés önmagadról, értékeidről, az életéről és világról alkotott elképzeléseidről, s főleg programozottságodról és fejlődésedről? Ha sikerül felfedezni, meg fogsz szabadulni néhány illúziódtól, amelyekbe idáig kapaszkodtál, vagy megváltoztatsz egy torzított elképzelést, kijavítasz egy téves feltevést, vagy eltávolodsz szenvedésedtől, amelyről kiderül, hogy programozottságod volt az oka és nem a valóság; és hirtelen ráébredsz arra is, hogy mennyire hálás vagy ezekért a negatív érzésekért, és annak a személynek vagy eseménynek is, amelyek ezeket okozták.

Menjünk most egy lépéssel tovább. Vizsgálj meg mindazt, amit nem szeretsz önmagadban, amit gondolsz, érzel, mondasz, és cselekszel. A negatív érzéseidet, hiányosságaidat, fogyatékoságaidat, tévedéseidet, ragaszkodásaidat, neurózisaidat, gátlásaidat, és igen, még a bűneidet is. Látod-e, hogy mindegyik szükséges a fejlődésedhez, mindegyikben ott van az ígéret a növekedésre, mindegyik kegyelem számodra és másoknak, ami csak ezen az általad annyira nem szeretett dolgon keresztül alakulhatott ki? Ha te okoztál másoknak fájdalmat vagy negatív érzéseket, nem voltál-e abban a pillanatban a tanáruk, eszköz önmaguk felfedezéséhez és további növekedéshez? Ki tudsz-e tartani ebben a megfigyelésben, önmagad megfigyelésében mindaddig, amíg mindebben a boldog hibát látod, a „szükséges bűnt”, amely oly sok jót hoz neked és az egész világnak?

Ha igen, szívedet előnti a béke, hála, szeretet, és minden egyes dolog elfogadása. S akkor felfedezed azt, amit az emberek szerzte a világon keresnek, de sehol sem találunk. Nevezetesen annak a derűs nyugalomnak és örömmek a forrását, amely ott bujkál minden emberi szívben.

(Anthony de Mello: A szeretet útja. Korda Kiadó. Kecskemét, 2006)

Köszönjük a segítséget!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége köszöni a támogatást mindazoknak, akik adójuk 1 százalékával hozzájárultak céljaink megvalósításához. A köszöneten túl azzal a kéréssel fordulunk Önökhöz: továbbra se feledkezzenek meg rólunk, segítsenek abban, hogy újabb személyeket nyelhessünk meg tevékenységünk támogatására.

A Kárpátaljai Hírmondónak immár a tizenkilencedik száma lát napvilágot. A lap létrehozói, szerzői és szerkesztői köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik bármilyen összeggel támogatták a Kárpátaljai Szövetség fórumát. Bízunk abban, hogy lapunk a továbbiakban is betöltheti feladatát, hírt adhat a kárpátaljaiaknak a kárpátaljaiakról – határok nélkül. A folyóirat barátainak anyagi támogatását a jövőben is örömmel elfogadjuk: a mai gazdasági helyzetben a felajánlott összegek sokszor a túlélés lehetőségével ajándékozzák meg a nem kétes népszerűsége törekvő, hanem nemzeti értékeket népszerűsítő kiadványokat.

OTP számlaszámunk: 11711034-20834951

Adószám: 18046629-1-41

Érdeklődjenek a 06-1-267-0198-as telefon/faxon.

E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Illyés Gyula

Koszorú

Fölmagasodni
nem bírhat. De lobogsz még,
szél-kaszabolta magyar nyelv, lángjaidat
kígyóként a talaj szintjén iramítva – sziszegvén
néha a kintől,
többször a béna dühtől, megalázott.
Elhagytak szellemeid.
Újra a fű közt, a
gazban, az aljban.
Mint évszázadokon át a behúzott
vállú parasztok közt. A ne szólj szám, nem
fáj fejem aggjai közt. A
nádkúpban remegő lányok közt, mialatt
átrobogott a tatár. A
szíjra fűzött gyerekek közt, amidőn csak
néma ajak-mozgás mímelte a szót,
mert hangot sem tűr a török, mert
arcba csap ostor –:
most mutatod meg,
most igazán – nekem is, mire vagy jó,
most a pedigred: a címered, hajszálgyökerednek
kőharapó erejét.
Összemosolygás nyelve; a titkon
össze-világító könnyek nyelve; a hűség
nyelve; a föl nem adott hit
tolvaj-nyelve; remény laissez-passer-ja; szabadság
(percnyi szabadság, kortynyi szabadság,
foglár háta mögötti szabadság)
nyelve; tanár-kigunyolta diák, szerzsán-legyalázta baka,
összeszidott panaszos, hivatalnokok-unta mamácska
nyelve; csomaghordók, alkalmi favágók, mert
gyárba se jó, szakmára sem alkalmas (mert
nyelv-vizsgát se megállt) proli nyelve; az ifjú
főnök előtt habogó veterán
nyelve; a rendőrsőn azonnal
fölpofozott gyanúsított
mélyebről fakadó tanúság-
tétele, mint Lutheré;
kassai zúgárus, bukaresti cselédlány,
bejruti prostituált szüle-hívó
nyelve; köpések-
mosta, dühpírja-törölte
orcájú fiad közül egy, ime:
szólni tudó más nyelveken is,
hű európaiként
mondandói miatt figyelemre,
bólintásra becsült más népek előtt is:
nem léphet föl oly ünnepi polcra,
nem kaphat koszorút
oly ragyogót, amelyet, szaporán lesietve ne hozzád
vinne, ne lábad elé
tenne, mosollyal bírva mosolyra vonagló
ajkad, fölnevelő
édesanyám.

KÁRPÁTALJAI NAPOK BUDAPESTEN

A Kárpátaljai Szövetség, a Kárpátaljai Írók Költők Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közössége, illetve a szövetség Ifjúsági Tagozata (KARISZ) 2010. március 19–20-án tartotta hagyományos tavaszi találkozóját, amelynek keretében több érdekes előadás is elhangzott.

A rendezvénysorozat péntek délután irodalmi és honismereti fórummal kezdődött, könyvbemutatóval és képzőművészeti tárlattal folytatódott, szombaton közgyűlést tartottunk, aztán kulturális program várta az érdeklődőket.

A Magyarok Háza Bartók termében egybegyűltek Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte. Ezután felidézte Benda Istvánnak, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztő-helyettesének, a Beregszászért Alapítvány elnökének emlékét, aki 2010. februárjában távozott az élők sorából, betölthetetlen űrt hagyva maga után. Emlékeztek az egybegyűltek S. Benedek András-

ra, a Kárpátaljai Írók Költők Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közösségének egykori társelnökére is, akit a múlt év szeptemberében helyeztünk örök nyugalomra. A Kárpátaljai Szövetség elnöksége Kovács Sándor szakírót kérte fel a KIKKMAK társelnöki posztjának betöltésére.

A rendezvény első előadója Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke, az Intermix Kiadó igazgatója a kárpátaljai magyar könyvkiadók

értékmentő szerepéről beszélt az egybegyűlteknek.

Ezután Elbe István szakíró, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője tartott érdekes, vetítőgépes előadást „Magyar emlékhelyek sorsa a Kárpát-medencében” címmel. Sokak kérésére az előadás szerkesztett változatát jelen lapszámunkban közreadjuk.

Pomogáts Béla irodalomtörténész néhány kárpát-medencei emlékhely meglátogatásával kapcsolatos élményét osztotta meg a jelenlevőkkel, mintegy átmentve az előző, képzeletbeli séta hangulatát. Ezután Lengyel János „Halott ember karácsonya” című interjúkötetét mutatta be a jelenlevőknek. A könyv kapcsán sok megszívlelendő megjegyzés hangzott el. Az irodalomtörténész többek között szolt arról is, hogy a kárpátaljai magyarság megosztottsága beláthatatlan következményekkel járhat, a maroknyi magyarság nem engedheti meg magának a konfliktusokat. Nyugalansággal tölti el a fiatalság körében tapasztalható kivándorlási hullám, amelynek hatása Lengyel János interjúkötetében is tettenérhető. Meglátása szerint kezd előregedni a kárpátaljai magyar társadalom, a fiatalok számára a szülőföldön kell otthon teremteni megfelelő életkörülmények biztosításával. Pomogáts Béla Czébel Gabriella „Holló hajam vánkosan” címmel megjelent első verseskötetét színvonalasnak találta. Örömmel töltötte el, hogy a fiatal költő erősen kötődik a felnevelő tájhoz, csakúgy, mint szellemi elődei, Vári Fábián László, vagy Füzesi Magda. Kifejtette, hogy a kárpátaljai alkotók műveiből egyfajta elszántság olvasható ki, a szülőföldről áttelepültek alkotásaiból pedig nagyfokú szomorúság érződik. Pedig – jegyezte meg – napjainkban sokszor könnyebb magyarnak lenni Munkácson, mint Budapesten. Dicsérőleg idézett néhány gondolatot a fiatal költő verseiből, és sikereket kívánt neki az alkotói úton való továbblépéshez.

Az est e blokkjának befejezéseként Dupka György mutatta be Singer Zsuzsa fiatal kutatónak a KMMI-füzetek sorozatban megjelent „Nyomok a lelkekben. A szárlini munkatáborok kényszerű öröksége” című tanulmánykötetét. A hiánypótló kiadvány megírásához az alkotó rengeteg háttérinformációt szerzett be, nagy mennyiségű levéltári anyagot dolgozott fel. A jelenlevő érdeklődőket Dupka György megajándékozta a kötet egy-egy példányával, azzal a nem titkolt szándékkal, hátha akadnak olyan, Kárpátaljáról elszármazott földijeink, akik adalékokkal szolgálhatnak a további kutatáshoz.

Ezután az egybegyűltek megtekinthették Réti János és Magurszky Norbert képzőművészek alkotásait, amelyeket Dupka György könyvkiadó és Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztője ajánlott a műpártolók figyelmébe. Az érdeklődők a képzőművészek munkásságáról jelen lapszámunkban bővebben is olvashatnak.

A fórumon részt vett a mindnyájunk által tisztelt és nagyrabecsült Lator László Kossuth-díjas költő, a Kárpátaljai Írók Költők Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közösségének elnöke is.

A Kárpátaljai Szövetség XXI. közgyűlésén

Műsort ad az Ungvári Közművelődési és Művészeti Kollégium Napraforgó magyar táncegyüttese

A rendezvényt március 20-án délután a Kárpátaljai Szövetség XXI. közgyűlésével folytatódott.

10 órakor Dr. Damjanovich Imre, a közgyűlés levezető elnöke megállapította, hogy az egybegyűltetők számát tekintve a fórum nem határozatképes, mert nincs jelen a tagság 50 százaléka, + 1 fő, így alapszabályunk IV/2. pontja értelmében az eredeti közgyűlés meghirdetett időpontja után 1 órával az eredeti napirenddel és hellyel tartjuk meg azt, amely a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes lesz.

11 órakor a közgyűlésre egybegyűlt tagságot Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte, majd felidézte a közelmúltban elhunyt Benda Istvánnak, a Beregszászért Alapítvány elnökének, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztő-helyettesének emlékét. Elmondta: örök nyugalomra szenderült tagtársunk számos alkalommal volt közgyűléseink levezető elnöke, szeretetre méltó egyénisége nagy hatással volt mindenkire, aki csak ismerte őt. Nagyon fog hiányozni a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőinek és olvasóinak egyaránt. Ugyanúgy érezzük S. Benedek András költő, a Kárpátaljai Írók Költők Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közössége társelnökének hiányát, akit fájdalmasan korán veszítettünk el a múlt év őszén. Hangsúlyozta: csak az hal meg, akit elfelejtünk. A Kárpátaljai Szövetség tagsága, a Kárpátaljai Hírmondó olvasói sokáig emlékezni fognak mindkettőjükre, ajándék volt a velük való együtt munkálkodás.

Katona Tamás külön köszöntötte a Kárpátaljáról érkezett küldöttséget. Elmondta: nekünk, Magyarországra elszármazott kárpátaljaiaknak életünk végéig közünk lesz a szülőföldhöz. Ezután röviden értékelte a Kárpátaljai Napok március 19-én, pénteken megtartott rendezvényeit.

Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke a fórum levezető elnöke megnyitotta a megismételt közgyűlést, majd felkérte Katona Tamás elnököt, hogy tartsa meg beszámolóját. A Kárpátaljai Szövetség elnöke beszámolt a Szövetség 2009. évi munkájáról, illetve felvázolta a 2010. évi feladatokat.

Álljon itt néhány, a beszámolási időszakra vonatkozó tény (csak emlékeztetőül, hiszen a Kárpátaljai Hírmondó hasábjain rendszeresen hírt adtunk a szövetség életének minden nagyobb eseményéről).

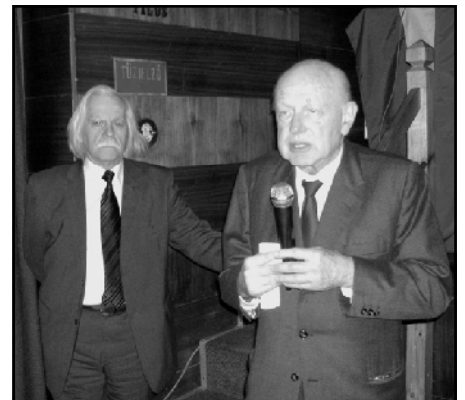
2009. márciusában Kárpátaljai Napokat szerveztünk Budapesten, ahol többek között gyönyörködhattunk abban a képzőművészeti kiállításban, amelyet Kutlán Andrásnak, képzőművészeti csoportunk vezetőjének 70. születésnapja tiszteletére rendezett a Kárpátaljai Szövetség. Áprilisban kihelyezett elnökségi ülést tartottunk a történelmi Ugocsa vármegyében. Szeptemberben került sor a hagyományos balatonföldvári találkozóra. A tanácskozás fő témaköre a kárpátaljai magyar nyelvű oktatás helyzete volt. Októberben az Egtájak civil szervezettel közösen megszerveztük a „Túl a Tiszán van egy város, Beregszász” című rendezvényt, amelynek keretében Beregszász városát mutatták be Budapesten a Fészek Klubban Zubánics László történésznek és Dupka Györgynek, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége elnökének közreműködésével. Decemberben a Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága 900 ezer forintos támogatásával lehetővé vált, hogy Kárpátalja 57 magyar óvodáját meglátogassuk és karácsonyi ajándécsomaggal köszöntsünk 2292 óvodást, ami azt jelenti, hogy majdnem minden magyar gyermekintézményt felkereshettünk. Katona Tamás elismerését fejezte ki Petruska

Márta elnökségi tagnak, az események szervezőjének és lebonyolítójának.

A Kárpátaljai Szövetség közreműködésével 2 millió 576 ezer forint került átadásra beregszászi, ungvári és munkácsi középiskolásoknak, amely összeget ösztöndíjként a Bécsi Szent István Egylet a rászoruló és jó tanulmányi eredményeket elért diákok számára biztosított. Összesen 46 személy kapott támogatást.

Célba juttattuk a Munkácsi Zrínyi Ilona Könyvtár részére adományozott 100 ezer forintot.

A beszámolóban az is elhangzott, hogy a 2005-től folyamatosan, negyedévente megjelenő Kárpátaljai Hírmondónak nagy sikere van és elismerést kap mind szakmai, mind olvasói részről. A 2009. évi lapszámok megjelenési költségeit a Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága biztosította (1 millió forintos támogatással), illetve az 1%-os felajánlások és az adományok egy részét is e célra fordította a szövetség (4. lapszám). Alap, a visszajelzések szerint betölti szerepét, bemutatja a Kárpátalján kisebbségben élő magyarság társadalmi életét, kulturális megmozdulásait, oktatási problémáit, gazdasági gondjait. Katona Tamás további sikereket kívánt a szerkesztőbizottságnak.

Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke és dr. Halcs József, a Rákóczi Szövetség elnöke a közgyűlésen

A Kárpátaljai Szövetség elnöke hangsúlyozta: szövetségünknek nincs alapítókéje, a működési költségek biztosításához szükséges pénzeszközöket a 2008. és 2009. évben a Nemzeti Civil Alapprogramtól nyert pályázati forrásból, a befizetett tagdíjak, adományok és részben az 1 százalékos támogatás felhasználásával tudtuk biztosítani. A szövetség a 2009-ben kapott támogatásért ismételt köszönetet mond minden felajánlónak.

Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke tájékoztatót a Szövetség közhasznú tevékenységéről, gazdálkodásáról.

A Kárpátaljai Szövetség XXI. közgyűlésén

■ Papp Lászlóné, a Felügyelő Bizottság elnöke jelentést tett a Szövetség gazdálkodásának ellenőrzése során tapasztalatról.

Dr. Damjanovich Imre, a közgyűlés vezető elnöke szavazásra bocsátotta a beszámolókat, amelyeket a fórum résztvevői egyhangúlag elfogadtak.

Felkért előadóként a kárpátaljai magyar oktatás helyzetéről és lehetőségeiről Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítvány elnöke tartott rendkívül tartalmas és továbbgondolkodásra érdemes beszámolót. Az előadó a kárpátaljai magyar oktatás gondjain túl arról is szólt, hogy Ukrajnában a választások után a közelmúltban jóváhagyott új Miniszteri Kabinet sajtótájékoztatóján Volodimir Szeminozszenko, a miniszterelnöknek a humanitárius kérdésekkel foglalkozó helyettese kijelentette: az érettségizők a továbbiakban azon a nyelven adhatnak számot tudásukról, amelyen iskolai tanulmányaikat végezték, így a továbbiakban a kárpátaljai magyar tanintézetek végzősei a felvételi vizsgákon egyenlő eséllyel indulhatnak.

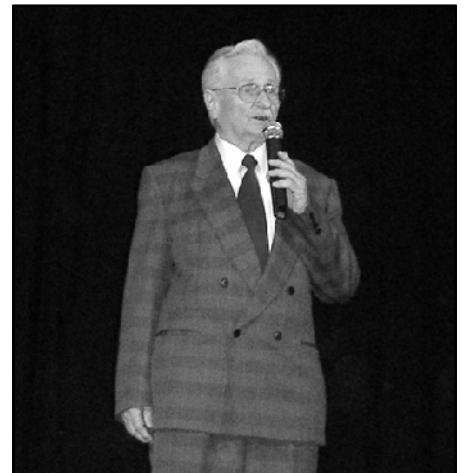
Ézután hozzászólások következtek. Dr. Szótér László Nyírmadán élő tagtársunk

a szlatinai sóbánya helyzetére hívta fel a fórum résztvevőinek figyelmét: a bányában kialakított, az Ukrajnában egyedülálló szanatórium a sókamráknak a vízzel való elárasztódása következtében tönkremehet, a település épületei elsüllyedhetnek. Valódi természetvédelmi problémával állunk szemben, amelyet közös összefogással sürgősen orvosolni kell. Tagtársunk felvetésére Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke válaszolt, aki elmondta: az ügy megoldásával magyarországi szakemberek is foglalkoznak, bízik benne, hogy tevékenységük eredményes lesz.

Dr. Fodor Géza nemzetközi gazdasági szakértő felajánlotta, hogy segít a Kárpátaljai Szövetség elnökségének EU-s pályázatok elkészítésében, szponzorok felkutatásában.

Dr. Halcl József, a Rákóczi Szövetség elnöke gratulált a Kárpátaljai Szövetség aktivistáinak eredményeihez, további sikereket kívánva az elnökségnek.

A közgyűléshez műsor is kapcsolódott. A fórum résztvevői az Ungvári Közművelődési és Művészeti Kollégium Napraforgó magyar táncegyüttesének programját te-

Schober Ottó köszönti a vendégeket

kintették meg. A fiatal művészeket Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja köszöntötte.

Bevezetőképpen Marcsák Gergely, az Ungvári Nemzeti Egyetem harmadéves hallgatója Kovács Vilmos Vérkeresztység című versét mondta el és nagy sikert aratott.

Torma Gergely, az együttes tagja (aki előadásában magyar népdalokat is hallottunk) bemutatta a Petruševszkij Mihály, a tanintézet igazgatóhelyettese vezette hangszerez együttest, amelynek muzikusai nagy lelkesedéssel húzták a talpalávalót, illetve a Sütő Mihálynak, Ukrajna érdemes koreográfusának irányításával tevékenykedő, 1991-ben alakult Napraforgó táncegyüttest. A műsorban szamosháti, kalotaszegi, szatmári táncokat, ukrán hopákokat láthattunk. A táncosok és énekesek vastapsot kaptak a közönségtől. Szép, színvonalas előadásban gyönyörködhettünk.

(A Kárpátaljai Napok megrendezése a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával valósulhatott meg.)

Tudósítónk

Az Ungvári Közművelődési és Művészeti Kollégium táncegyüttese

Versekkel ünnepeltünk

A magyar kultúra napján Vári Fábán László József Attila-díjas költő volt Nyírmada település díszvendége. A költőt és a szabolcsi kisváros irodalombarátait Tóth Judit, a Nyírmadai Művelődési Központ igazgatója köszöntötte, majd Szöllősy Tibor író röviden ismertette a vendég irodalmi tevékenységét. Mielőtt átadta volna a szót az ismert személyiségnek, Mészáros Attiláné, a helyi könyvtár vezetője elszavalta a költő „Menj, lélek” című versét.

Vári Fábán László előadásában a kárpátaljai magyarságról beszélt, majd szellemi kirándulásra hívta az egybegyűlteket: szólt Kárpátalja irodalmi múltjáról, a kezdetekről, Kovács Vilmos költőről, a Forrás irodalmi stúdióról, az Együtt című folyóirat születéséről, a fájdalommal korán elhunyt S. Benedek András irodalomtörténészről.

A költőre jellemző izes nyelven megtartott előadás nagy tetszést váltott ki a hallgatóságból, éppen ezért „rendhagyó” módon, hozzászólásokkal és kérdésekkel folytatódott az est. Ézután Vári Fábán László felolvasta legújabb verseit, válaszolt a kárpátaljai oktatást, az ifjúsági irodalmat, a művelődési életet érintő kérdésekre.

A több mint két óra hosszát tartó fórum családi hangulatban telt el, amelynek méltó befejezéséként dedikálásra, közvetlen beszélgetésre került sor.

Örvös Tibor

A magyar kultúra napja Beregszászban

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) több civil szervezettel közösen ünnepi rendezvénysorozatot szervezett a magyar kultúra napja alkalmából.

A beregszászi ünnepi program hagyományosan a Kölcsey-emléktábla koszorúzásával kezdődött, ahol Zubánics László, a KMMI elnöke, Pomogáts Béla irodalomtörténész, Scherczer Károly, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulja, valamint Gajdos István, Beregszász polgármestere emlékezett meg a költőről, a politikusról, a nyelvújítóról. A felszólalók méltatták a magyar Himnusz szerzőjének életútját, munkásságát. Kölcsey Ferenc nemzete iránti hűsége, elkötelezettsége a ma élő ember számára is példaértékű.

A Beregszászi Művészeti Iskolában a Zrínyi Ilona középiskola diákjai Krajnikné Hegyi Irén zenetanár, a magyar kultúra lovagja vezetésével zenés irodalmi műsorral emlékeztek meg a magyar kultúra napjáról. A rendezvény díszvendége Nagy Anikó, az ungvári Magyar Melódiák együttes szólistája, a Csendül a nóta nemzetközi énekversen győztese volt. Nagy Anikó és Holozsi Imre közös produkciójaként részlet hangzott el Kálmán Imre Csárdáskirálynő című operettjéből.

A program az Európa-Magyar Házban folytatódott, ahol "A magyar nyelv jövője a Kárpát-medencében" címmel értelmiségi fórumot tartottak az Erkel Ferenc és a Széchenyi István Emlékév jegyében. A jelenlévőket elsőként Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével dr. Szili Katalin, a Kárpát-medencei Magyar Képviselek Fóruma Állandó Bizottságának elnöke, a Magyar Köztársaság országgyűlésének küldöttsége, Bacskai József, a Magyar Köztársaság beregszászi főkonzulja, Revák István, a megyei nemzetiségi főosztály vezetője, Gajdos István, Beregszász polgármestere.

Vitaindítóként Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elnöke szólalt fel. Beszédében kiemelte, hogy Magyarország a rendszerváltozást követően sem politikai, sem kulturális téren nem tett eleget annak a feladatának, amelyet a történelem ráruházott. Úgy fogalmazott, hogy a magyar kultúra napján, amikor a lehetőségekről vagy az ünnepek kötelező erejéről beszélünk, akkor elsősorban a mulasztásokat kell megemlítenünk.

Gajdos István köszöntőjében kiemelte, hogy a magyar kultúra nemzeti táplálékul és összetartó erőként szolgál a határon túli magyarság számára. Elismeréssel szólt a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet munkájáról, amely fennállása óta számos rendezvény házigazdjaként bizonyította a magyar kultúra megőrzése iránti elkötelezettségét.

Dr. Szili Katalin ünnepi beszédében röviden bemutatva az egyeztető szervezet létrejöttének körülményeit és munkáját. A magyar közösség nyelvi problémáiról szólva az elnök asszony kiemelte, hogy a KMKF az elmúlt években igyekezett reagálni a Szlovákiában és Ukrajnában a magyar nyelv ellen indított támadásokra.

Ezután Vári FABIÁN László József Attila-díjas költő, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának (MIKICS) elnöke, az Együtt című irodalmi lap szerkesztőbizottsági elnöke osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. Az irodalmár felszólalásában a különböző nemzetiségek békés egymás mellett élését, az egymás kultúrája iránti kölcsönös tiszteletet és a magyar nyelv megtartásának és ápolásának fontosságát hangsúlyozta.

Dupka György, a MÉKK elnöke zárásában röviden összefoglalta azokat a szélsőséges, magyarellenes megmozdulásokat, amelyek az utóbbi időben érték a kárpátaljai magyarságot.

Az értelmiségi fórum után ünnepélyes pillanatok következtek: sor került a Kárpátaljai Magyar Nívódíjak átadására. A díjat az UMDSZ 2005-ben alapította 13 kategóriában, azóta ezt a kitüntetést minden évben átadják néhány kategóriában a kultúra terén nyújtott kiemelkedő teljesítményért. Idén 5 kategóriában ítélték oda. A díjazottak munkásságát Zubánics László ismertette. Ez alkalommal a Lehoczky Tivadar Tudományos Díjjal dr. Botlik József történész munkásságát ismerték el a Kárpátalja múltját és jelenét részletesen bemutató kiadványaiért. Az Egan Ede Gazdasági Díjat Bíró Tibor vállalkozó érdemelte ki a kultúra támogatása terén kifejtett tevékenységéért. A Kovács Vilmos Irodalmi Díjban Fodor Géza költő részesült eddigi irodalmi munkássága elismeréseként. Az emléklapoktetet és okleveleket Gajdos István, az UMDSZ elnöke adta át.

Az Együtt 2009. évfolyamában publikált művek színvonalának elismeréseként a MIKICS és az Együtt irodalmi folyóirat szerkesztőbizottsága Nívódíját vers kategóriában Füzesi Magda, szépróza kategóriában Nagy Zoltán Mihály, tanulmány kategóriában Fodor Géza kapta. A díjazottak életútját, irodalmi munkásságát Vári FABIÁN László ismertette. A díjakat Dupka György, a folyóirat felelős kiadója adta át. Ugyanakkor megköszönte Barzso Tibornak, a folyóirat olvasószervezőjének sokéves lelkiismeretes munkáját.

Pomogáts Béla irodalomtörténész

A magyar kultúra napja Beregszászban

■ a kárpátaljai magyar kultúra fejlesztésében végzett áldozatos munkájuk elismeréseként a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia okleveleit adta át a kitüntetetteknek.

A Tehetséggondozási Program keretében a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet immár második alkalommal hirdette meg alkotói pályázatát. A beérkezett pályaműveket a zsűri korábban áttekintette és minősítette, a mostani ünnepi alkalommal került sor az eredményhirdetésre és a díjak kiosztására. A nyertesek a KMMI oklevelét és pénzjutalmát vehették át. A díjazott pályamunkák a későbbiekben megjelennek majd a Kárpátaljai Magyar Krónikában és más kiadványokban.

Idén első alkalommal került átadásra a KMMI Munkácsy Mihály Emlékplakettje. Az elismerésben Matl Péter szobrászművész és Pomogáts Béla irodalomtörténész részesült.

A díjátadások után sor került Bartha Gusztáv „P pont, P pont P” című kötetének bemutatására, majd Matl Péter kiállítását tekinthették meg az érdeklődők. A képzőművész életútját, alkotói tevékenységét Zubáncs László ismertette. A program során elhangzott Kölcese Ferenc Himnusz és Huszt című költeménye Bakos Kiss Károly, illetve Lőrincz P. Gabriella előadásában. Filep Anita versének előzenésített versekkel emelte a rendezvény hangulatát.

Az ünnepi rendezvény a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházban folytatódott. A társulat Shakespeare „Ahogy tetszik” című vígjátékát mutatta be nagy sikerrel. Az előadás előtt a magyar kultúra napja alkalmából a népes közönséget köszöntö-

te Gajdos István, Beregszász polgármestere és dr. Szili Katalin, a Kárpát-medencei Képviselők Fóruma Állandó Bizottságának elnöke. Az elnök asszony méltatta a beregszászi társulat értékmegőrző, értékkeremtő tevékenységét és egy parlamenti érmét, valamint egy csengőt adott át Balácsi József színházigazgatónak.

SZEMERE–MOLNÁR

“Levél barátomnak”

A magyar kultúra napja küszöbén a Kárpátaljai Szövetség elnöksége kedves meghívást kapott Csobolya József énekes előadóművésztől, aki Főtra, a „Levél barátomnak” című Cseh Tamás emlékműsorára invitált bennünket. Tagtársaink közül tavaly szeptemberben sokan tapsolhattak Csobolya Józsefnek, amikor B. Nagy Anikó ungvári énekesnővel együtt egy órás műsort adott a hagyományos őszi balatonföldvári találkozón. A főtí rendezvényen Petruska Márta és Szabóné Badik Doloresz elnökségi tagok képviselték a Kárpátaljai Szövetséget.

A 2009-ben elhunyt Cseh Tamás dalain egy nemzedék nőtt fel. Örültünk annak, hogy földink, Csobolya József felvállalta, hogy éppen a magyar kultúra napjára rendezett ünnepségen idézi meg a felejthetetlen énekest.

A Pest megyei városka Kisalagi Közösségi Házában gyűlt össze az ünneplő közönség. A rendezvényt Bicskei Éva filmrendező, a Fótí Közművelődési és Közgyűjtésményi Központ igazgatója nyitotta meg, majd átadta a szót Kaudersné Madarász Zsuzsannának, a Fótí Népművészeti Szakközép-, Szakiskola és Gimnázium igazgatójának, a magyar kultúra lovagjának. Alább az ünnepi beszédből idézünk néhány gondolatot.

„A magyar kultúra nem különb és nem több, mint más nemzetek kultúrája, de földrajzi és történelmi helyzete által különös státusú: a velünk együtt élő népek felelősséggel gondozott kultúrájának megőrzésében betöltött szerepe által. A magyar

kultúra életünk érdekében kifejtett cselekvés és nemzeti azonosság tudat egyszerre. Kulturális hagyomány és érték, amelyet viszontagságos történelmünk során létrehoztunk, s ez ad igazolást fennmaradásunkhoz. Az ebben a folyamatban kialakult kultúránk őrizte meg a falvak hagyományát, a nép ajkán született dalokat, a nép keze által formált eszközöket, a kastélyok és kúriák szervező erejét és műveltségét. És mindenekelőtt talán a legfontosabbat, az anyanyelvet, amely egyformán szól mindenkinek.”

Úgy tapasztaltuk, az ünnepi beszéd hangulata átragadt a zsűfólásig megtelt előadóterem közönségére is. Ebben a miliőben várunk mi is, hogy földink, Csobolya József izelítőt adjon Cseh Tamás művészetéből. Tudtuk, nem lesz könnyű dolga. Csak egy adalék: a 2001-ben Kossuth-díjat kapott művész nekrológijában többek között az alábbiakat olvashattuk Varga Klára tollából:

„És ha a hiányt lajstromozzuk, nem az a kérdés, hogy lesz-e még, aki nagyon jól elénekel Bereményi-szövegeket, hanem hogy lesz-e még, akinek harmincnyolc éven át mindent, demindent elhiszünk, készpénzre veszünk, s fel sem merül, hogy okunk lenne kételkedni akár egyetlen szóban, egyetlen hangban is, hogy ne lenne őszinte, vagy bármi más oka lenne, mint a dal.”

Csobolya József műsora előtt Cseh Ta-

más Beszélgetőkönyvből olvasott fel részleteket. Nem volt hiábavaló a válogatás: hamarosan sokan éreztük úgy, hogy a művész, aki aznap, január 22-én ünnepelte volna 67 születésnapját, közénk telepedik, és a rá jellemző elnéző mosollyal várja, mikor szólal meg a DAL. Hitem szerint Csobolya József senkinek nem okozott csalódást: olyan művészi alázattal adta elő a jól ismert dalokat, ahogyan csak tanítvány tisztelgeth a Mester emléke előtt. Akik ott voltak, vas-tapssal köszönték meg a produkciót, amely komoly elismerés, hiszen Cseh Tamás ma is etalon. S hogy a műsor sokak szívét megérintette, abból is tapasztalhattuk: sokan odamentek az előadóhoz, és megkérdezték, hol lehet Cseh Tamás-lemezeket, -hangkasszetteket vagy DVD-eket vásárolni. Nos, mi utánanéztünk: a közelmúltban 10 DVD-re gyűjtve jelentek meg Cseh Tamás dalai „Összes dalok időrendben” címmel.

A Kárpátaljai Szövetség nevében gratulálunk az ünnepi est rendezőinek. Csobolya József kárpátaljai énekes előadóművésznek azt kívánjuk: még számos koncerten népszerűsítse hasonló sikerrel a magyar dal leghitelesebb előadójának örökségét.

FÜZESI MAGDA

A képeken: Csobolya József énekes előadóművész; Szabóné Badik Doloresz és Petruska Márta, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagjai, illetve Csobolya József énekes az előadás után.

A magyar-ukrán közös múlt és jelen összekötő és elválasztó „fehér foltjai”

Az Európa–Magyar Házban magyar és ukrán történészek részvételével történelmi konferenciára került sor.

Kincs Gábor, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség alelnöke, Beregszász megyei jogú város alpolgármestere köszöntőjében elmondta: kettős minőségében van jelen, egyrészt az országos érdekvédelmi szervezetet képviseli, másrészt egy olyan soknemzetiségű várost, amely közel ezer éves történelme során mindig toleráns és befogadó volt. A politikus kifejtette, hogy a tanácskozás témája igen időszerű ebben a határ menti térségben, ahol az embereket és az életpályákat nem a túlfutott nemzetiségi érzések kötötték össze vagy választották el, hanem a telekhatáron fekvő kerítés. Ez utóbbi felett pedig nagyon emberi beszélgetéseket lehet folytatni.

A történészeknek nem kell feltétlenül egyetérteniük a megvitatásra kitzűzött témákban, jóval fontosabb a vélemények ütköztetése. Egy soknemzetiségű településen, amilyen napjainkban Beregszász is, a nemzetiségi kérdés egyszerre lehet összekötő kapocs és problémagerjesztő tényező is.

Bacsikai József, a Magyar Köztársaság beregszászi főkonzulja ünnepi megnyitójában a történelmi folyamatok alakulásáról osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel.

– A történelem az életnek az a része, amit indulatok nélkül kellene hogy szemléljünk! – idézte a diplomata Thorkild Hansen drámaíró szavait.

Sajnos ezeket a magasztos eszméket napjainkban nemhogy nem tartják be, sokszor következetesen hágják át, megcsúfolva a tudományosság alapelveit; szépségekkel, lejáratásokkal, a tévhitek terjesztésével, gyűlölet gerjesztésével óriási károkat okoznak.

Kárpátalja mindig is a toleranciájáról volt híres, éppen ezért fontosak a hasonló tanácsadások, amelyek célja a népek barátságának elmélyítése, a meglévő tévhitek eloszlatása, az értékteremtő, tudományos alapokon nyugvó álláspontok kimunkálása.

Bacsikai József köszönetet mondott a szervezőknek és a támogatóknak, a Miniszterelnöki Hivatalnak és a Külügyminisztériumnak.

A tanácskozáson a hallgatóság és a sajtó képviselői a legnagyobb várakozással dr. Botlik József, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensének „Ruszin vagy ukrán? Bródy András és Volosin Agoston politikai pályájának összevetése” című előadását várta, hiszen már hagyomány, hogy mindig elhangzik egy-egyszemzaciós bejelentés. Így történt ez most is, hiszen, mint megtudhattuk, a magyar kormány 1939-ben amnesztiában részesítette Volosin Agostont, aki szabadon hazatérhetett volna szülőföldjére (valószínűleg sorsa is másként alakult volna és életpályája nem a KGB börtönében fejeződik be — a szerző).

Igen izgalmasnak bizonyultak Bicsák

Péter „A Rongyos Gárda harcai Kárpátalján 1938–1939-ben”, illetve Bánszki Hajnal-ka „Szlovákia és Kárpátalja 1938–1939: hasonlóságok és különbségek” című előadásai is, amelyek részben nagypolitikai kitekintőt adtak az adott korszakról, illetve a hadtörténelmi források alapján naprakész információkkal szolgáltak a „rongyosok” határ menti tevékenységéről (a csehszlovák csendőrség igen brutálisan bánt el a kezük közé került gárdistákkal — a szerző).

Olekszij Korszun történész, a Rehabilitált Történelem Kárpátaljai Emlékkönyv szerkesztőbizottsága kiadói csoportjának vezetője Bródy András és Volosin Agoston politikai rehabilitálásának folyamatáról tartott előadást. A jelenlévők betekintést nyerhettek az egykori állambiztonsági „boszorkánykonyha” kulisszatitkaiba, többek között Bródy András rehabilitációjának igaz történetébe. Megtudhattuk, hogy a Bródy-per anyagai egy mai bíróságon nem állnak meg a helyüket, hiszen a vádak nagy részét nem támasztották alá okmányokkal. Valószínűleg ez volt az oka, hogy Bródy András rehabilitációja lehetett az a kapaszkodó, amely révén a továbbiakban Fenczik István és Volosin Agoston is felkerülhetett erre a listára.

Olekszandr Pahirja, a Kijevi Sevcsenko Nemzeti Egyetem kutatója „A magyar-ukrán háborús kapcsolatok történetéből. Kárpátalja problematikája az Ukrán Felkelő Hadsereg vezetői és a magyar hadvezetők közötti tárgyalások tükrében 1943–1944-ben” című előadásában olyan második világháborús eseményekről lebbentette fel a fátylat, amelyekről a magyar történetírás keveset publikál. A magyar kormány és az Ukrán Felkelő Hadsereg (UPA) vezetősége között folytatott tárgyalásokon az utóbbiak kényesen kerültek Kárpátalja ügyének felvetését (kiemelve, hogy az 1939-es események nem akadályozhatják meg a kapcsolatok pozitív alakulását), hogy a témát majd a háború befejezését követően ismét elő veszik. A tárgyalások során felmerült, hogy a két fél mind a vörös, mind pedig a barna veszedelem ellen közösen lépne fel, illetve számos forrás tanúskodik arról, hogy a megsebesült UPA-tagokat Kárpátalja magyar állami kórházaiiban kezelték. (Olekszandr Pahirja a tanácskozás szünetében elmondta: megtalálta az 1956-os forradalom kárpátaljai kötődéseivel kapcsolatos eredeti kihallgatási jegyzőkönyveket, röplapokat, ezeket a közeljövőben kötet formájában szeretné megjelentetni — a szerző.)

A fórum végén bemutatásra kerültek a témával kapcsolatos KMMI-füzetek is. A konferencia anyagai előreláthatólag 2010 márciusában könyvalakban is napvilágot látnak.

Másnap a konferencia résztvevői kiránduláson ismerkedtek Kárpátalja kulturális és történelmi emlékhelyeivel.

ZUBÁNIC S LÁSZLÓ

Sajtófogadás a konzulátuson

Bacsikai József beregszászi főkonzul az új esztendő alkalmából rendezett sajtófogadáson köszönte meg az írott és elektronikus sajtó munkatársainak áldozatos munkáját, amellyel népszerűsítették és elősegítették a konzulátus tevékenységét. A főkonzul úr részletesen beszámolt a beregszászi magyar konzulátus terveiről is.

A Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusa 2007. november 14-én kezdte meg önálló működését. Tevékenysége Ukrajna Kárpátalja megyéjének öt járására, a beregszászi, a nagyszőlősi, a huszti, a técsői és a rahói járásokra, mint konzuli kerületre terjed ki. Kárpátalja többi járásában az Ungvári Főkonzulátus az illetékes.

A beregszászi konzulátuson 2008-ban több mint 41 000 ügyfél, (19 555 kishatárforgalmi engedély, 1276 „B” típusú átutazó vízum, 17 595 „C” típusú schengeni vízum, 2593 „D” típusú vízum), 2009. december 31-ig 34 771 (11 250 kishatárforgalmi engedély, 2961 „B” típusú átutazó vízum, 19 001 „C” típusú schengeni vízum, 1559 „D” típusú vízum) ügyfél fordult meg. A 2009. évben kiadott vízumok és kishatárforgalmi engedélyek száma összesen mintegy 6000 darabbal kevesebb a 2008. évinél. A turista célú és a munkavállalói vízumok számának jelentős csökkenésében érezhető volt a gazdasági válság hatása. Az év második felében az A/H1N1 vírus okozta járvány és az azt kísérő média-jelenségek főként a csoportos vízumkérelmek területén okoztak visszaesést.

Az elmúlt évben a konzulátus sokat tett ügyfeleinek kényelméért, az ügyfélbarát ügyintézésért. A kérelmezők ma már hétfőtől péntekig – munkanaponként 194 fő – telefonon is kérhetnek időpontot, ezért nem szükséges előzetesen Beregszászba utazniuk. Egy-egy ügyfél átlagos ügyintézési ideje 15 perc. Az időpontkéréssel gyakorlatilag megszűntek a konzulátus épülete előtti sorok. A mai gyakorlat szerint bármely ügyfél akár másnapra is kaphat időpontot (legyen az illető üzletember, állami alkalmazott, kamionsofőr, vagy egyszerű utazni kívánó állampolgár), ha rendelkezik az utazás feltételeihez szükséges iratokkal (útlevél, fénykép, kérelem és az utazás célját szolgáló ügyiratok, biztosítás stb.). A vízumot és a kishatárforgalmi engedélyt általában 5–7 nap alatt állítja ki a hivatal. Naponta további 100 főig tud a konzulátus turistacsoportokat fogadni és vízumkérelmet feldolgozni. A konzulátus honlapjáról magyar és ukrán nyelven díjmentesen letölthetők a vízumok, tartózkodási engedélyk, illetve a kishatárforgalmi engedélyk iránti kérelmek kérdőívei (www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/beregovo). Ezenkívül széles körű felvilágosítást kaphatnak az utazást érintő kérdésekről, a kérelmek benyújtásának és a vízumok kiadásának feltételeiről, a konzulátus elérhetőségeiről.

BERNÁR

Jézus Krisztus csodálatos föltámadása és megjelenése Máriának

„Feltámadt Krisztus halottaiból, legyőzte halállal a halált és a sírban lévőeknek életet ajándékozott.”

Bizánci húsvéti tropár

Mária rendületlenül hitt Fia föltámadásában. Vasárnap hajnalban így imádkozott jeruzsálemi szállásán Veronika kendőjének képe előtt:

„Jézus! Jézus! Nem térsz még vissza? Szegény Mamád nem tudja többé elviselni, hogy halottnak tud téged. Te megmondád, de senki sem értett meg téged. De én megértettelek! „Romboljátok le Isten templomát, és én harmadnapra felépítem!” /Jn. 2,19/. Ez a harmadik nap kezdete. Ó, Jézusom! Ne várj befejezésére ahhoz, hogy visszatérj az életbe, Mamádhoz, akinek szüksége van arra, hogy téged szépségesnek, egészségesnek, diadalmasnak lásson, mert különben belehal arra emlékezve, hogy milyen állapotban hagyott el téged!

Ó, Atyám! Atyám! Add vissza nekem a Fiamat! Hogy Emberként lássam visszatérni, és ne halottként. Királyként és ne elítéltként. Utána, tudom, visszatér Hozzád, az égbe. De előbb meglátom Őt, meggyógyulva annyi bajából, erősként az oly sok bágyadság után, győzedelmesként a nagy küzdelem után, Istenként, miután embersége annyit szenvedett az emberekért.

... Atyám, Atyám, hallgasd meg szolgálóleányodat... Vigasztalj meg most, Atyám! Atyám, irgalom! Irgalom, Fiam! Irgalom, isteni Lélek! Emlékezzél meg a te Szüzedről!”

Utána, a földre borulva, Mária tovább imádkozik, és nem veszi észre még a rövid, de igen heves földrengést sem, amely megriasztja Jeruzsálem lakóit.

x x x

A sírkertben az örök egy része alszik, másik része örökdió. Már hajnalodik. Ekkor keletről egy tündöklő meteor jelenik meg az égen, vakítóan ragyogó tűzgolyó, amely tűzpiros utat hagy maga után, nagyon sebesen szállva a föld felé, oly erős, káprázatos, félelmetesen szép fényt árasztva, hogy mellelte a hajnalpír eltűnik.

Az örök csodálkozva figyelik. A fényt erőteljes, de összhangzatos hang kíséri, olyan, mintha egy nagy katedrális orgonái az Allelujára vagy a Glóriára zendítene rá. A mennyből jön ez az anyagi Alleluja, glória, amely Krisztus Lelkét kíséri, amint visszatér dicsőséges Testébe.

A meteor leüti a Sír feleslegessé vált zárját, elhengeríti akövet /Mk 16,4/, félelmetesen villámlik és mennydörög, amikor a Világegyetem Urának a lelke visszatér, és megint reng a föld, akárcsak akkor, amikor elszállt belőle. Belép a Sírba, amelynek sötétje leírhatatlan világossággá változik, és a Lélek ismét egyesül a mozdulatlan Testtel.

Mindez nem egy perc alatt játszódik le, hanem a percnél töredéke alatt, és a fény máris eltűnik. A Test mélyet lélegzik...

A halotti lepel alatt a dicsőséges Test örök szépségbe öltözik, felébred a halalos

álomból, visszatér a „semmiből”, él, miután meghalt. Szíve ismét működni kezd, az erekben ismét keringeni kezd a bennmaradt vér, működni kezd a tüdő, az agyat melegség, egészség, erő hatja át: gondolat van ismét a Testben. Egy szempillantás alatt talpra áll, ragyogó öltözetében, amely anyagtalán anyagból készült, természetfeletti szép és méltóságteljes. Annymás, mint amilyenek utoljára látszott. Nincsenek rajta sebek, sem vér, csak az őt sebből sugárzik a fény, s fényben úszik az egész test is. Fény árad a töviskorona nyomaiból is, szíve tájáról is. De ez nem a föld szegényes fénye, sem a csillagok vagy a nap szegényes fénye, hanem Isten fénye, mennyei fény, amit emberi szavakkal nem lehet leírni. Ez a Szentháromság minden felülmúló izzása, amely erejével homályba borítja a mennyország minden fényét.

Jézus mosolyogva hagyja el a sírkamrát, és visszatér, hogy ismét a földön járjon, amely szintén színekbe öltözik a felkelő nap első sugarára, a szél kellemes illatot hoz, a világ olyan örvendetes látványt nyújt, hogy ez megemmisíti a szomorú szenvedés minden emlékét.

x x x

Mária még mindig a földre borulva imádkozik a szobájában. Hirtelen kinyílik az ablaka, és az első napsugárral együtt belép rajta Jézus.

A zajra Mária felemeli a fejét, és meglátja tündöklő Fiát, aki szép, szebb, mint szenvedése előtt. Mosolyog, él, fényesebb a napnál, fényből szőtt fehér ruhába van öl-

tözve, és feléje közeledik.

Mária feltámadt, kezét keresztbe teszi mellén, egyszerre sírva és nevetve mondja: „Uram, Istenem!”

Így szemléli elragadtatva, könnyben úszó arcával, amely megbékélt, nyugodt, mosolyog.

Ő azonban nem szolgálóleányként, térdre állva akarja látni Mamáját. Hívja, kinyújtva feléje kezeit, ahonnan sebeiből fény árad, még ragyogóbbá téve fénylő testét:

„Édesanyám!”

De ez nem a szenvedés előtti elbúcsúzás szomorú hangja, sem pedig a Kálváriára menet a találkozásánál, vagy a haláltudásban kiejtett szó, hanem diadalkiáltás, öröm, felszabadulás, ünneplés, a szeretet és hála hangja.

És lehajol Édesanyjához, aki nem meri megérinteni Őt. Kezét könyöke alá teszi, és talpra állítja, szívéhez szorítja és megcsókolja.

Mária ekkor felfogja, hogy nem látomást lát, hogy fia valóban feltámadt, hogy ez az ő Jézusa, Fia, aki továbbra is fiúi szeretettel szereti őt. Egy kiáltással a nyakába ugrik, átöleli, csókolja, nevetve sír. Megcsókolja a homlokát, ahol nincsenek többé sebek, a fejét, amely többé nem véres, ragyogó szemét, meggyógyult arcát, többé már nem dagadt száját. Utána megragadja a kezét, megcsókolja kézfejét és tenyerét, a ragyogó sebeket és hirtelen lehajol a lábához és azt is megcsókolja. Utána feláll, nézi, de nem meri...

De Ő mosolyog és megérti. Feltárja ruháját a mellén, és azt mondja: „És ezt nem csókolod meg, Édesanyám, ezt, ami oly fájdalmat okozott neked, s amit egyedül te vagy méltó megcsókolni? Csókolj meg a szívemen, Anyám! A te csókod eltávolítja szenvedésemmel utolsó emléktét, és megadja nekem azt az örömet, ami még hiányzik feltámadásom öröméből.”

És Jézus keze közé veszi Anyjának arcát, és ajkát oldalsebéhez közelíti, amelyből a legragyogóbb fény árad ki. Mária arcát dicsfényvel vonja be ez a fény. Ő csókolja, csókolja, miközben Jézus simogatja őt. Nem fárad bele a csókolásba. Olyan, mint a szomjúságtól gyötrődő ember, aki forrásból iszik, issza belőle az életet, amely eltávozott belőle.

Most Jézus beszélni kezd:

„Édesanyám, minden befejeződött. Most már nem kell többé siratnod Fiaidat. A próba véget ért. A megváltás eljött. Édesanyám, köszönöm, hogy megfogantál, felneveltél, segítettél életemben és halálomban.

Éreztem hozzád küldött imáidat. Azok adtak nekem erőt a szenvedés

Jézus Krisztus csodálatos föltámadása és megjelenése Máriának

ben, azok voltak társaim földi és földöntúli útjaimon. Velem jöttek a keresztre és a limbusba /I. Pt 3,19/. Az egész ég hozsannát zeng neked, Anyám, Szent Anya! Ez a hozsanna örökké tart!

Most Atyámhoz megyek. Az égnek látnia kell a Győztest, aki legyőzte az emberek bűnét. De utána még eljövök. Meg kell erősítenem azokhitét, akik még nem hisznek, és akiknek hinniük kell, hogy másokat is segíthessenek a hitben, meg kell erősítenem a félenkeket, akiknek nagy erőre van szükségük ahhoz, hogy ellenállhassanak a világnak /Mt 28,17; Mk 16,14 és Lk 24,41/.

Utána a 40. napon fölmegegyek majd a mennybe. De nem hagylak egyedül téged, Édesanyám!... Tied leszek a Szent-ségben, olyigazán, mint akkor, amikor engem hordoztál. Sosem leszel egyedül...

Többé nem leszek elválasztva az Atyától. Te sem leszel többé elválasztva a Fiútól. És a Fiúval együtt birtokában leszel Szentháromságunknak, és megszenteled az Egyházat, te, a papok Királynője és a keresztnyek Anyja /Jn 19,26-27/. Utána eljövök, hogy magammal vigyelek. És többé nem én leszek tébenned, hanem te Énbennem, Országomban, hogy még szebbé tudd a mennyországot.

Édesanyám, add csókot adádként, és vedd békémet társadként. Isten veled!"

HRABÁR TAMÁS
benei görög katolikus
áldozópap

P.-S. Jézus föltámadását és megjelenését Édesanyjának, Valtorta Mária írta meg 1944–1951. között látomásai alapján. XII. Piusz pápa engedélyezte a látomások közzétételét.

Valtorta Mária 1961-ben halt meg. Hamvai a firenzei Annunziata bazilikában nyugszanak és azóta e hely zarándokhelyé vált. Boldoggá avatása folyamatban van.

Hrabár Tamás

„Meghallgattam imádságodat, láttam a te könnyhullatásaidat – íme, én meggyógyítalak!”

/Olvasandó II. Királyok könyve 20, 1-11./

Ezékiás királyról az van leírva a Bibliában: „Egyedül az Úrban, Izrael Istenében bízott, és ő utána nem volt hozzá hasonló Juda minden királyai között, sem azok között, akik ő előtte voltak.” (II. Királyok 18,5.) Juda a kétfelé szakadt ország kisebbik része volt. Az Ezékiás király életével ad most egy életre szóló tanítást az Isten Igéje.

Azzal kezdődik Istennek ez a kegyelmes munkája, hogy Ezékiáshoz, akiről azelőtt azt mondta a róla szóló bizonyágtétel, hogy hozzá hasonló nem volt Juda királyai között, most az élő Isten elküldi az Ő prófétáját: Ézsaiást, mert valami csodálatos dolgot akar felmutatni a király életében, de az ő példáján keresztül minden kegyelemre szorult bűnös ember számára is.

A halálisan megbetegedett királyhoz Isten kemény üzenetét hozza el a próféta. Lehet, hogy az istenfélő király azzal a reménységgel tekint az Úr küldöttére, hogy bizonyára a gyógyulás örömezenetét hozza az ő számára. Nem ez történik. A próféta küldetése így hangzik: „Azt mondja az Úr: rendezd el házadat, mert meghalsz, és nem élsz.” (II. Királyok 20,1.) Mit lehet erre az üzenetre válaszolni? Sok mindent fel lehetne sorolni, de csak egy értelmes válasz van. Minden más ellenszegülés lenne az élő Isten akarata ellen. A megfelelő válaszra Isten Szentlelke készíti fel a királyt: „Akkor arccal a falhoz fordult, és könyörgött az Úrnak, mondván: Óh, Uram, emlékezzél meg róla, hogy te előttem hűséggel és tökéletes szívvel jártam, és hogy azt cselekedtem, ami jó volt a te szemeid előtt. És sírt Ezékiás nagy sírással” (II. Királyok 20,2-3.) A próféta közben „elment a maga útján”. Pedig a királynak nagy szüksége lett volna abban az állapotában, hogy legyen valaki, aki segíthet abban, hogy „elrendezze az ő házat” mielőtt meghal. De ebben az elrendezésben nem emberi segítségre volt szüksége Ezékiásnak. Emberi segítség helyett az Isten Szentlelke irányította a király szívét. Mert amikor a fal felé fordult, és könyörgött, elsorolta az Isten előtt

egész életének a cselekedetét. Nem dicsekedni akart, mert az Isten előtt arra egy embernek sincs joga, és annak nincs is semmi értelme. Az élő Isten jobban ismeri az ember egész útját, mint maga a számot adó ember: tehát abból letagadni nem lehet semmit sem, de megszépíteni sem lehet, ami abban tisztátalan és tökéletlen. Csak egyet lehet tenni, és ezt a fal felé forduló király életében elvégezte a Szentlelke: megtanította őt igaz bűnbánatra. Mert a király sírása a teljes bűnbánat volt. Ez a sírás szavakra lefordítva azt jelenti: Uram, itt vagyok a te ítélőszéked előtt, ítélj meg engem a te könyörülő szeretetteddel.

Két újszövetségi példa is hirdeti ezt az igazságot:

Egyik a farizeus és a vámszedő példája. (Lukács ev. 18, 10-14.) Mind a kettő imádkozik: a farizeus elsorolja az Isten előtt, hogy milyen csodálatos hívő életet él ő: „...nem vagyok olyan, mint egyéb emberek: ragadozók, hamisak, paráznák, vagy mint íme, e vámszedő is.” (Lukács 18,11.) Vagyis, Uram, én mindenkinél tökéletesebb vagyok! A vámszedő nem sorol fel semmit a maga életéből, csak a bűneit. Így mondja el: „Isten, légy irgalmas nekem bűnösnek.” (Lukács 18,13.) És az Isten ezt az imádságot fogadja el, mert Ő előtte nem a maga cselekedeteivel kérkedő, és arra hivatkozó bűnös a kedves, hanem a bűneit megbánó ember könyörgése.

A másik újszövetségi példa a Péter élete, aki hatalmas bizonyágtételeket mondott, amikor Jézus arról beszélt a tanítványoknak, hogy az Ő halála előtt mindnyájan megbotráncoznának Ő benne: „Péter pedig, felelvén, mondá néki: ha mindnyájan megbotráncoznának is te benned, én soha meg nem botráncozom. Mondá néki Jézus: Bizony mondom neked, ezen az éjszakán, mielőtt megszólal a kakas, háromszor megtagadsz engem.” Péter tovább erősökdik: „Ha meg is kell halnom veled, meg nem tagadlak téged.” (Máté 26, 33-35.) Más színben, de ugyanazt a hamis bizonyágot mondja Péter, mint a kérke-

dő farizeus: én különb vagyok mindenkinél. Ebben a hamis bizonyosságban szégyenül meg Péter a főpap udvarán, amikor az őt leleplezőknek háromszor is válaszol: „Asszony, nem ismerem őt! Ember, nem vagyok, (tudniillik; Jézus tanítvány). Ember, nem tudom, mit mondasz” (Lukács 22, 56-60.). De van folytatás is: „...mikor Ő még beszélt, megszólalt a kakas. És hátrafordulván az Úr, tekintett Péterre. És megemlékezett Péter az Úr szaváról... És kimenvén, Péter, keservesen sírt.” (Lukács 22, 61-62.) Itt tanulta meg Péter, hogy nem az ő nagy fogadkozása teszi őt tanítvánnyá, hanem a bűnbánatnak a könnyhullatása, amit a kereszthalálra menő Jézus tekintete elindított – nem a szeméből, hanem a szívéből. Mert ez a könnyhullatás vezet el a bűnöst a bűnbocsánat öröméhez.

Három különböző bűnös élet hasonlóságáról van szó: egy bűnbánó királynak, Ezékiásnak a bűnbánat könnyeiben kellett „elrendelni” /elrendezni/ az életét; aztán egy vámszedőnek – a mindenki által megvetett embernek – a könyörgésében, ami ugyanannyi, mint a bűnbánó könnyhullatás /Isten, légy irgalmas nekem bűnösnek/; mert ennek is van látható jele; ugyanis mellét verve mondta ezt. És ugyanez a Péter életében: mikor a tekintete találkozott a háromszori tagadás után a Jézus tekintetével – kiment a főpap udvarából és keservesen sírt: otthagytta a tagadás helyét és kiment a bűnbánathoz /az öröklét bizonyosságához/ vezetett.

De mind a három könnyhullatásnak van következménye, mind a három bűnbánatnak van gyümölcse.

Ezékiás királyról azt mondja a Biblia üzenete: „Azonban Ézsaiás alig ért a város közepére, mikor az Úr beszéde igyszólt hozzá: „Menj vissza, és mondd meg Ezékiásnak, az én népem fejedelmének: azt mondja az Úr Dávidnak, a te atyádnak Isterne, „Meghallgattam a te imádságodat, láttam a te könnyhullatásaidat, íme én meggyógyítalak téged!” (II. Kirá-

„Meghallgattam imádságodat, láttam a te könnyhullatásaidat – íme, én meggyógyítalak!”

/Olvasandó II. Királyok könyve 20,1-11./

lyok 20, 4-5.) Igazat mondtál akkor, amikor elébem tártad az életutadat, amelyen elindítottalak, és amelyen valóban azt cselekedted, ami jó az én szemeim előtt. Ehhez az úthoz én adtam neked parancsot és erőt. De azt, hogy mi az életednek a teljes elrendezése, azt az én Lelkem írta be a te szívedbe. Az a nagy sírás, az a könnyhullatás az én művem – én tettelek alkalmassá arra, hogy ezzel rendbe tedd az életedet. Mert én nem gyönyörködöm a bűnös halálában, hanem azt akarom, és azt munkálom, hogy a bűnös megtérjen és éljen. Igen! Ez a bűnbocsátó Isten kegyelmének a munkája ebben a világban, a világ megteremtése és a bűneset óta, és ez marad mindvégig, amikor a Megváltó Isten – az Úr Jézus Krisztus – visszajön, hogy ítéljen élők és holtak felett. Igen! Mindenki felé elhangzik az Ő szava: azok felé, akik nem voltak hajlandók elrendezni az életüket, hiába próbálnák bizonygatni a maguk ártatlanságát és a kegyelemre való alkalmasságukat, ez lesz a válasz: „Soha sem ismertelek titeket; távozzatok tőlem, ti gonosztevők.” (Máté 7,23.) Akik pedig megvallották előtte alkalmatlanságukat, azoknak azt mondja majd az ítélet napján: „Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta.” (Máté 25,34.) Igen, ez az örökség, amiről így üzent az Úr Ezékielnek: „...íme, meggyógyítalak téged.” (II. Királyok 20,5.)

A vámszedő életében egészen röviden mutatja meg a Lélek az imádkozó, a bűnálló élet gyümölcset. Ő nem beszél sokat magáról, csak a mellét veri, és ezt mondja: „Légy irgalmas nékem, bűnösnek.” De ebben benne van a teljes bűnbánat. És a válasz is rövid, de teljesen tökéletes: „... ez megigazulva ment alá az ő házához.” (Lukács 18,13-14.)

A Péter bűnbánatának hosszadalmas az előzménye: háromszori fogadkozás és ugyanannyi tagadás. De amikor a Jézus tekintete alatt a Szentlélek rádöbbenette élete csődjére, és megtanította őt az igazi, a teljes bűnbánatra, amikor kiment és keservesen sírt, megkapta a Megváltó Úr teljes bűnbocsátását. Ennek a bizonyossága van leírva a Bibliában: amikor a feltámadt Jézus a harmadszori megjelenés után háromszor is megkérdezi Pétert: „Simon Jónának fia, szeretsz-e engem?” És mikor Péter azt mondja: „Uram, te mindent tudsz; te tudod, hogy én szeretlek téged”, Jézus azt mondja neki: „Legeltesd az én juhaimat” (János ev. 21,17.) A teljes bűnbocsátás jele az, hogy drága szolgálatot kapsz.

Most már csak az Ezékiel életére irányítja tekintetünket az Úr.

Amikor azt üzeni az Úr a prófétától Ezékielnek, hogy: íme meggyógyítalak, tovább szól az üzenet: „harmadnapon felmegy

az Úr házába.” (II. Királyok 20,5.) Egy rövid kijelentés ez, de egy életre szóló parancs is: meggyógyulsz, de azért, hogy a meggyógyított életed minden napján az Urat szolgálj. Még azt is mondja az Úr szava: tizenöt esztendővel meghosszabbítom az életedet, és megszabadítalak az asszír király kezéből. Én biztosítom a szolgálatod lehetőségét: te csak bízd magad az én Lelkemre, és hálás szívvel szolgálj nekem. Azért kapsz még tizenöt évet, mert azt is nyilvánvalóvá akarom tenni, hogy az én tervem úgy teljes, hogy a halálos bűnből megszabadult életek örökké az én házában szolgáljanak az én dicsőségemre és az én népem megvilágosítására.

Kiről és kinek szól az Ezékiás meggyógyításának az üzenete?

Te rólad és énrólam: az Isten mindenkori gyermekeiről. Mert mindenkit megszólít az Isten Lelke: rendezd el az életedet az Úr előtt, mielőtt meghalsz. Vagy szolgáljat ki küld erre a munkára, vagy különböző eseményekkel állít a kérdés elé, de van egy mindenki számára megtalálható lehetőség: az Ige, a Biblia teljessége. Most ilyen ez az írás is.

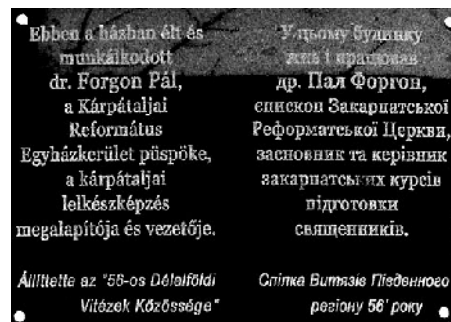
Mit tehetsz? Mit kell tenned? Azt, amit Ezékiás tett: elmondani az Úrnak mindent magadról. Ne félj, a Lélek nem engedi, hogy valamit is kifelejtis a bűneid lajstromából, emlékeztet mindenre, ahogy Pétert is emlékeztette a kakas megszólalásával. De akár az Ezékiás falhoz forduló sírásával, akár a vámszedő mellét verő bűnbánatával, vagy éppen a Péter utcán kihulló könnyeivel, de mindenképpen el kell, és el is lehet rendezni az életedet az Élet Urával. És akkor kapsz éveket itt a földön arra, hogy a bűnbocsánatot nyert életed szolgálja az Isten dicsőségét, és alkalmas légy ennek a szegény, sok próbatétel megélt népünknek az életében arra a szolgálatra, hogy veled együtt ez a nép is tudjon a fal felé fordulva bűnbánó könnyeket sírni, hogy meghallja a Szabadító Isten szavát: Látom az életed terheit (hisz én adtam azokat). De látom a bűnbánatodat is (hisz arra is én tanítottalak meg), meggyógyítottalak, élni fogsz: nem tizenöt évig, hanem örökké. Hogy is megy ez végbe?

Egy drága szép énekünk így mondja ezt: „Beh régen vérezel, szegény magyar! Fegyvernek éle, s bűnöd átká mar. Remegve kérдем, tán már el sem jó, A gyászos múlt után a jobb jövő?” A folytatás pedig így hangzik: „Hozzákiált, magyar, s megment az Úr. a réginel, meglásd, jobb lesz az új. Csak bűnös, önző, tépett életem Megváltó Jézusod kezébe tedd” /227-es Halleluja ének./

Igy legyen! Amen.

GÉCZY TIHAMÉR
református lelképásztor
Debrecen

Forgon Pál püspökre emlékeztek

A magyar kultúra napja alkalmából rendezett megemlékezések egyik programjaként Beregszászban, szülőháza falán felavatták dr. Forgon Pál református püspök emléktábláját.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével dr. Szili Katalin, a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma Állandó Bizottságának elnöke, Bacskai József, a Magyar Köztársaság beregszászi főkonzulja, Zán FABIÁN Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke, Gajdos István, Beregszász polgármestere, valamint ifj. dr. Forgon Pál és felesége.

Az egykori református előljáróra Pocsai Vince lelkész emlékezett. Ismertetőjében elmondta: a Dél-alföldi 56-os Vitézi Rend kárpátaljai aleggysége célul tűzte ki, hogy nemcsak az őseinkről ránk maradt örökséget fogja méltóképpen őrizni, hanem a magyar nép későbbi generációi kimagasló egyéniségeiről is igyekszik megemlékezni. Ennek apropóján Csuka Béla, a Dél-alföldi 56-os Vitézi Rend tagja felajánlotta, hogy szakmabeliként díjmentesen elkészíti az emlékjeleket.

A mostani alkalommal annak a kimagasló kárpátaljai püspöknek állítottak emléket, aki igen sokat tett a Kárpátaljai Református Egyház megmaradásáért egy olyan korban, ahol minden erővel azon munkálkodtak, hogy egyszer s mindenkorra eltűnjön a protestáns vallás. A táblaavatás a Himmusz elnévelésével zárult.

Tudósítónk

Ima

Erőt kértem az Úrtól – s Ő nehézségeket adott, melyeken megedződtem.

Bölcsességért imádkoztam – és problémákat adott, melyeket megtanultam megoldani.

Előmenetelt óhajtottam – gondolkodó agyat és testi erőt kaptam, hogy dolgozzam.

Kértem bátorságot – és Isten veszélyeket adott, melyeket legyőztem.

Ahítoztam, hogy szeretni tudjak – és kaptam az Úrtól sok bajbajutott embert, akin segítek.

Kegyes jóindulata helyett alkalmat kaptam a jóra. Semmit sem kaptam, amit kértem, és mindent megkaptam, amire szükségem volt. Imádságom meghallgatásra talált.

Petőfi Sándorra emlékeztünk

Január elsején, 187. születésnapján Beregszászban is megemlékeztek a nagy magyar költőről. Az egykori Uri Kaszinó előtt álló szobránál a szakadó eső ellenére nagyon sokan összegyűltek. A megjelenteket, köztük Bacskai Józsefet, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának főkonzulját, Gajdos Istvánt, Beregszász polgármesterét, Kincs Gábor alpolgármestert, a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete és a Rákóczi Szövetség képviselőit Pirigy Béla, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség elnöke köszöntötte. Megemlékező beszédet mondott Csobolya József történész, aki Petőfi Sándor néhány versét is elszavalta. Felidézte a költő emlékét Balogh József, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének elnökségi tagja is. Gajdos István a hazaszeretet, a magyar nyelv és kultúra megőrzésének fontosságát hangsúlyozta. A rendezvény végén a társadalmi szervezetek jelenlévő képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúját a szobor talapzatánál. A Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tagjai ezután megkoszorúzták a költő emléktábláját, amely az egykori Oroszlán szálló falán található.

IMRE MARGIT

Viva la musica

A megyei állami közigazgatási hivatal közoktatási és tudományos főosztálya, illetve művelődési főosztálya, a megyei ifjúsági és sportfőosztály, valamint a Viljna scena (Szabad színpad) jótekonysági alapítvány közös szervezésében Beregszász vendége volt a Cantus kamarakórus. Az együttes Szakács Emilnek, Ukrajna érdemes művészenek vezetésével a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán mutatta be „Viva la musica” című programját.

A Cantus, amely Kárpátalja egyetlen hivatásos akadémiai kórusa, 1986-ban alakult. Azóta több nemzetközi kórustalálkozón vett részt. Sikeresen lépett fel többek között Magyarországon, Szlovákiában, Lengyelországban, Ausztriában és Olaszországban. Beregszászban sem jártak először. A Beregszászi Művészeti Iskola szervezésében rendezett nőnap ünnepségeken több alkal-

lommal is ők voltak a díszvendégek. A városhoz való kötődés nem véletlen, hiszen Ihor Poljanszkij, a Tanítók Háza kamarakórusának vezetője tagja a Cantusnak.

A közel egyórás programban számos nagyszerű klasszikus és modern feldolgozású kórusmű hangzott el. A kórus elsősorban egyházi zenét, ukrán népdalokat, reneszánsz szerzők műveit, valamint dzsesszfeldolgozásokat adott elő.

A magyar hallgatóság iránti tisztelet jeléül felcsendült többek között Kodály Zoltán „Túrót eszik a cigány”, illetve „Esti dal” című népdalfeldolgozása is. Nagy sikerük volt a jól ismert angol slágereknek, amelyeket a művészek különböző hangzásvilágban adtak elő. A programban az említetteknek kívül Robert Schumann és Johann Sebastian Bach műveinek feldolgozásai is szerepeltek.

M. B.

Szavalóverseny Técsőn

Técsőn a helyi Hollósy Simon Középiskolában tizenkettedik alkalommal rendezték meg a II. Rákóczi Ferenc szavalóversenyt, amelyen Mészáros Györgyi pedagógus köszöntötte az egybegyűlteket. Elmondta, hogy legfőbb feladatuk az anyanyelv megőrzése. Ezt a célt szolgálta a szavaló- és a plakátkészítő verseny, illetve az esszépályázat is. A rendezvény keretében a Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége (MUKSZ) „Biccen a szó már a száj szögletén” címmel íróolvasó találkozót is tartott, amelyen a helyi középiskola diákjai, illetve a Técsői Református Líceum tanulói irodalmi összeállítást mutattak be Kőszeghy Elemér verseiből. A szavalóversenyt a Técsői Hollósy Simon Középiskola, a Técsői Református Líceum, az Aknaszlatinai Bolyai János Középiskola, a Viski Kőlcsey Ferenc Középiskola és a Huszti Általános Iskola tanulói indultak. A szabadon választott alkotások mellett a kötelező vers Radnóti Miklós

„Nem tudhatom” című költeménye volt. A zsűri döntése értelmében ezúttal Bíró Ilona (Técsői Református Líceum) kezébe került a szavalóverseny győztesének járó vándorszerleg. A képzeletbeli dobogó második fokára Csala Róbert (Técsői Református Líceum), a harmadikra Mezei Enikő (Viski Kőlcsey Ferenc Középiskola) lépett. Mindhárman a MUKSZ által felajánlott pénzjutalomban részesültek. A zsűri a szavalóverseny mellett két másik versengésben – az „Anyanyelvem – a magyar nyelv” témájában indított plakátkészítő versenyben és az esszépályázatban – is győzteseket hirdetett, illetve ajándékokat osztott ki. Előbbiben a viski Mezei József alkotása nyerte el az első helyet. Az esszépályázatra 35 pályamunka érkezett, köztük egészen remek írások. Az ítések Király Viktor (Gát) írását ítélték a legjobbnak, mögötte Papp Mónika (Aknaszlatina) és Németh Szilveszter (Gyertyánliget) végzett.

Két évtized a tánc bűvöletében

Húsz évvel ezelőtt alakult meg az eszényi Ritmus néptáncegyüttes. Ebből az alkalomból megrendezték az I. Eszényi Miczbán Napokat, amely egyben a budapesti Égtájak Iroda 2009. évi zárórendezvénye volt. A gazdag programot az Eszényből Budapestre elszármazott Kovács Sándor matematikatanár film- és könyvbemutatója, illetve fotókiállítása gazdagította. Szülőföldünk – Kárpátalja című előadását a csapi Filep Anita versénélő tette még színesebbé. Az összefoglalás megtelt kultúrházban az eszényi Ritmus néptáncegyüttes több órás gálaestjéhez – amelyhajnalig tartó táncházzal zárult – a budapesti Kőborzengő népzenekar húzta a talpalávalót. Közösen ünnepeltek az egykori és a mai tagok. A húsz év alatt 137 táncost oktatót Szabó Tibor, akik közül többen ma is állami népi együttes tagjai Kárpátalján vagy Magyarországon. A két évtized alatt összesen 437 önálló fellépésük volt, ebből 127 a határokon túl, Erdélytől a Felvidékig, Magyarországtól a Délvidékig.

Archív fotó

HUSZTI MŰVÉSZEK TÁRLATA

A Beregszászi Járási Tanács üléstermékének előcsarnokában nyílt meg a Verhovina művésze huszti alkotóegyesület kiállítása. A társaság jelenleg 53 főt számlál, köztük többen érdemes népművészek. Az egyesület központja Huszton van. Ukrajna-szerte számos önálló és csoportos kiállítást szerveznek. Beregszászban negyedik alkalommal mutatják be a huszti művészek alkotásait. Sokan érdeklődnek a képek iránt, viszont a gazdasági válság miatt az elmúlt évben kevesebbet tudtak értékesíteni.

Elbe István

Magyar emlékhelyek sorsa a Kárpát-medencében

Hazánkban az erény méltányolva nincs. Őseink a középkor védfalai voltak vándor ozmánhatalom ellenében, őseink védtek meg az európai civilizációt, a kereszténység ügyét; és a világhírű csaták mezőin, hol ők a félvilág ügyéért küzdöttek, pusztán, jeletlenül állnak. Csak egy kőlap sem emelkedik a diadalmasan elhunyt hősök sírja felett, mely az alatt nyugvó ezrekről spártai ridegséggel elmondaná, hogy „ezek a törvény parancsa szerint hullottak el.” [...] Az ivadékok, mely a múlt századok emlékdarabjait szentségtelen kezekkel szétműlja, nem méltó arra, hogy az elhunyt apák ivadékaiknak neveztessek.

E gondolatokat az alig húszéves Vasvári Pál fogalmazta meg a forradalom hajnalán „Az érdem és utóhír” című írásában. Nem kellett nagyon hosszú időnek eltelnie ahhoz, hogy éppen a márciusi ifjak váteszi kinyilatkozásai nyomán formálódó történelem őket emelje piedesztálra. Hősi helyállásuk, haláluk, a szabadság eszméje, emlékműállítás kezdeményezések magját hintette el szerte a Kárpát-medencében. A városok polgárai, falvak előljárói, egyesületek, egyletek – különösen a millenni-um évfordulójához közeledve – egymást túllicitálva igyekeztek a szabadságharc minden mozzanatát megörökíteni. Így váltak emlékműveink történelmi múltunk beszédes jeleivé, Kárpát-medencei jelenlétünk tanúköveivé. Ezt a folyamatot törte derékba az első világháború, és szomorú következménye, a 90 éve megkötött trianoni békediktátum. Szomszédaink már jóval a foglalásokat legnagyobbrésztben szentesítő békediktátum előtt tudatos módszerességgel pusztítani kezdték nemzeti jelképeinket, elsősorban az emlékműveket, ezzel együtt sok esetben kegyeleti helyeinket is, arra törekedve, hogy a magyar kultúra leglátványosabb jeleit végképp eltüntessék. Az emlékművek a történelem gyors átírásának szembetűnő akadályai, figyelmeztető felkiáltójelek, amelyeket el kell tüntetni, vagy át kell értelmezni ahhoz, hogy a felejtés, a torzulás lehetőleg már generációváltáskor bekövetkezzék. Szomorú tény, de bizonyos szempontból ugyanez következett be a második világhétség után az anyaországban is. Ez ellen csak Illyés Gyula szavaival küzdhetünk:

„Ne feledd a tért, ahol elesetek ők,
a földet se feledd,
bárhol hulltak el ők, fajtánk hű férfiai,
az a föld
szent ügy hős-helye lett.
Mert hol tiszta ügyért,
s így lám temiattad –
érted is hulltak el ők:
terül az bárhol a föld,
rejtelmesen egy terület!
Ügy az övék, hogy már a tied.”

Ezt a Kárpátok gyűrűjébe foglalt „rejtelmesen egy terület”-et nevezzük Hazának.

Az elmúlt napokban szerte a Kárpát-medencében a kegyeleti koszorúkat helyezettük el emlékhelyeinken, újra felidézve a 162 éve történeteket. Jelen előadás keretében szeretném, ha képek segítségével járnánk be 1848-49-es szabadságharcunk néhány emlékhelyét, ahol honvédeink helyálltak, és ahol életüket áldozták a szabadságért.

A március 15-iki megemlékezéseknek minden évben vannak felemelő és szomorú pillanatai. Az idén jó érzés volt lélekben együtt ünnepelni a kézdivásárhelyiekkel, gondolatban megérteni Gábor Áron 40 év után Bukarestből hazahozott rézagyúját. Ugyanakkor keserűséggel szemléltük azt, hogy a Funar-korszak műemlékgyalázó megnyilvánulása még nem tűnt el Kolozsvárról, a kincses városból. A volt Biasini szálló falán, közvetlenül Petőfi emléktáblája alatt, még mindig ott éktelenkedik az a román és angol nyelvű felirat, amely szabadságharcunk hőseinek emlékét gyalázza.

Jelen témám alapja a tavalyi ünnep idején fogalmazódott meg bennem, amikor Európai Unió társországunk, Románia, adminisztratív akadályokkal igyekezett köztársasági elnökünket távol tartani szabadságharcunk utolsó csatájának emlékhelyétől. A hazai médiában az eset felemás módon keltett visszhangot. Nagy példányszámban terjesztett ingyenes napilapunk egyik publicistája például így fogalmazott az esetet követő napokban: „Ahaza, köszöni szépen, most is ugyanott van, ahol mindig is volt(!): a Lajtától keletre, Záhonytól nyugatra.” Ez is egyike volt azoknak az itthoni megnyilvánulásoknak, amelyek kifogásolták azt, hogy köztársasági elnökünk „külföldre” megy ünnepelni.

De mi is történt azon a távoli helyen, a Nyerges tetőn 1849. augusztus 1-jén? Kányádi Sándor verse idézi ezt fel nekünk:

„Véres harc volt, a patak is vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár hatalmas nagy hadsereggel,
de a védők nem rettentek – alig voltak, ha kétszáz –,
álltak mint a fenyők, a harc rettentő vad viharában.
Végül csellel, árulással délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely, mint a szálfák, kettétörték.
Elámult az ellenség is ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el a hőseket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek, mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz Termopüle szorosában.”

Akkor és ott Gál Sándor kétszáz vitéz katonája Tuzson János alezredes vezetésével Pesttől és Budától távol, a magyar hazát védte utolsó lehetéig. Azóta ez a hely a székelyek szent helye. Az emlékművet 1897-ben avatták fel, és a napjainkban egyre sokasodó kopjafák láttán megnyugodhatunk, hogy szerte a Kárpát-medencéből fejet hajtani zárandokolnak ide a magyarok.

Az 1848–49. Történelmi Lapok című újság 1892. április 15-iki számában egy másik véres ütközetet is a spártaiak helyállásához hasonlítottak: „A vizaknai 1849. február 4-iki csata valódi hasonmása volt a thermopilaei csatának. Puchner xerxesi nagy tábora harcolt Bem leonidási maroknyi kis serege ellen” A helységnév halla-

Emlékmű a Nyerges tetőn

Magyar emlékhelyek sorsa a Kárpát-medencében

■ tán önkéntelenül Petőfi szavai jutnak eszünkbe:

„Négy nap dörgött az ágyú
Vízakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött.”

Több mint háromszáz honvéd esett el ebben az ütközetben, akik előtt ez esetben nem tisztelgett az ellenség, hanem megfosztva ruháiktól egy elhagyatott nagy sóaknába dobálta holttesteiket.

1880-ban közadakozásból egy síremléket emeltek emlékoszloppal a tetején, melyen ez állt:

„Emeltetett a haza alkotmánya és szabadsága védelmében, a vízaknai csatában Bem József táborából, 1849. febr. 4-kén elvérzett 349 honvédemlékűl kik közül mintegy 300 a szemben lévő sóakna üregébe hányatott be. Emelték a hon egyes hű fiait és leányait MDCCCLXXX.”

1890. július 3-án egy hatalmas felhőszakadás következtében az aknák beomlottak és a mélyből feltörő víz hat honvéd holttestét hozta a felszínre a fürdővendégek nem kis megrökönyödésére és ámulatára. A csodát az okozta, hogy a halottak testét a só teljes mértékben konzerválta. Az esetből mondák születtek, kutatók orvostudományi és földrajzi értekezéseket írtak. A hat honvédet megfelelő tiszteletadás mellett az emlékmű háta mögött temették el és az egy éves évfordulóra egy újabb felirat került az emlékoszlopra:

„A szemben lévő sirban nyugosznak 1890. jul. 3-iki nagy felhőszakadáskor a Nagy-aknába beomlott víz által felszínre hozott hat honvédnek 41 év alatt el nem senyvedt tetemei.”

A lőcsei szobor

Az emlékhelyet a hatalomváltozás után elpusztították.

Szinte a vízaknai csatával egy időben, 1849. február 5-én, a Branyiszközi-hágónál, a Guyon Richárd ezredes vezette honvédcsapatok, köztük egy frissen toborzott szlovák zászlóalj, legyőzték Franz Deym tábornok osztrák seregét.

Az elesett hősök emlékét megörökítő legismertebb alkotás Faragó József Lőcse főterén felállított honvéd szobra volt. Az 1878. május 21-én felavatott emlékművet 1919-ben, a berendezkedő cseh hatalom beideszkáztatta, majd többszöri próbálkozás után augusztus 11-ről 12-re virradó éjszaka ledöntötték. Nappal tiltakozók százai gyűltek a szoborhoz, a cseh rendőrök a tömeg oszlatásakor elsütötték a fegyverüket, és megöltek egy szlovák cselédlányt. Hasonló jelenet játszódott le Kassán is. Kassa

A kassai emlékmű

főterén, a Szent Erzsébet dóm tövében, 1906. szeptember 9-én leplezték le Horvay János és Szamovolszky Ödön közös művét, a híres 9. kassai vörössipkás zászlóalj emlékművét. (Szamovolszky Ödön Nagybereznán született 1878-ban és az ungvári agyagipari iskolában indult a képzőművészeti pálya irányába. Horvay Jánossal közösen több nyertes pályaművet megvalósíthattak.) Az emlékművet 1919. március 16-án hajnalban – miután előző napa város diákjai spontán megemlékezést tartottak a szobornál – cseh katonák lerántották talapzatáról. Az emlékmű rövidebb felavatása után Kassa szimbólumává vált, ezért a kassaiakat a végsőkig felháborította ez a barbár cselekedet és tiltakozásul, néma tüntetéssel vonultak az utcára. Az új hatalom egy század katonát vezényelt a térre a tüntetés

szétosztatására, és mivel a tömeg nem akarta elhagyni a teret, a parancsnokuk riasztásul sortűzetet rendelt el. A ferdén ég felé tartott puskacsővekből néhány golyó a házak homlokzatát érte, és innen visszapattanva megölt két embert. Egy fiatal lányt és egy asszonyt.

A podheringi ütközet emlékműve

Északkelet-Magyarországon 1901. május 19-én avatták fel Munkács mellett a Latorca partján a Podheringi ütközet emlékművét. A mai Kárpátalja területén itt zajlott az egyetlen jelentősebb hadi esemény, 1849. április 22-én. Egy osztrák dandár Galícia felől betört az országba, azzal a szándékkal, hogy csatlakozzon a császári főereghez. Ezt akadályozta meg hősies helytállásával a 21. honvéd zászlóalj Martinyi Frigyes őrnagy vezényletével. Az obeliszk átvészelt a történelem viharait, bár a rá helyezett emléktáblát többször eltávolították és megsemmisítették. 1991 óta újra olvasható a felirat, sajnos vandál kezek ezt sem kímélik, azóta többször kellett pótolni, vagy kijavítani.

A déli végeken a tavaszi hadjárat a kaponyai csatával kezdődött, 1849. március 5-én. Szabadka és Bajmok között tartóztatta fel Gaál László alezredes a Bácskát elözoönlő szerb császári csapatokat. A győztes csata emlékére Szabadkán a Nemzeti Kaszinó előtt 1899. december 3-án emlékoszlopot avattak. Az obeliszk tetejére csőrében kardot tartó, kiterjesztett szárnyú turulmadár került. Az emlékmű nyugati és keleti oldalán egy-egy jelmondat állt: „Mint ők, a hősök, a honért élni, halni tanuljatok!”, „Tettök sugára átragyog az időn, enyészeten.” Hűsz évre rá már nem volt, aki feltartoztassa a szerb csapatokat, a Szabadkát elfoglaló katonák az emlékművet megrongálták, és később a berendezkedő új hatalom teljesen eltüntette azt. De, hogy ne csak a pusztításról és pusztulásról, hanem az újjáépítésről is szóljunk, emlékezzünk meg egy újabb bácskai csatáról. Bács-

Magyar emlékhelyek sorsa a Kárpát-medencében

■ kában az utolsó győztes csatát Guyon Richárd tábornok honvédei vívták Bácsfeketehegy, Kishegyes és Szegegy határában 1849. július 14-én. A legyőzött Jelasics volt. Az emlékezetben Kishegyesi csataként fennmaradt ütközet helyszínén 1887. július 17-én egy obeliszket avattak. Az emlékműn ez a felirat állt: „E hely környékén győzte le 1849. július 14-én Guyon Richárd honvédtábornok 7000 honvéddel 42 ágyúval, Jelachichnak 12 000 emberből 79 ágyúból álló hadát.” Az első világháborút követően a fém elemekből álló obeliszket szétszerelték és a kishegyesi község háza udvarán tárolták, az ötvenes évek végén aztán eladták ócskavasnak. Az emlékműről leszerelt táblák a község háza padlásán átvészelték a történelem viharát és 2000. július 28-án sor kerülhetett a fekete márványból felújított emlékmű újraavatására a kishegyesi temetőben.

A kaponyai emlékmű apropóján szeretnék kitérni arra, hogy a szabadságharc emlékeinek zömét a millennium idején állították, ezért nem volt ritka, hogy az emlékműveken eredetmondánk ősi szimbóluma, a turul tárta ki védelmezőn szárnyait. Az első világháború után a Magyarországot megszálló Kis-Antant országok katonái különös dühvel viseltettek az ilyen emlékművek iránt, mégis néhány átvészeltte a rongálásokat, rombolásokat. Ilyen például a Petőfi és a Segesvár mellett elesettek emlékeit őrző, 1897-ben felavatott fehéregyházi emlékmű. Ha már Petőfi eleste szóba került, emlékezzünk meg egymásik lángelkű ifjúról, aki hasonló körülmények között halt hősi halált, ugyancsak Erdély földjén, és akinek holtteste szintén jelöletlen sírban

nyugszik. Vasvári Pál Rákócziórl elnevezett szabadsapatával Kalotaszegről vágott neki az Erdélyi Szigethegységnek (a csapatszólót Teleki Blanka hímezte és Nagyváradon adta át Vasvárinak). A csapat Havasnagyfalva mellett, Funtinelen, a Meleg-Szamos völgyében keveredett összetűzésbe a helyi terepet jól ismerő román népfelkelőkkel. A csata dátuma nem ismert pontosan, utólag több okfejtés és vita született az ütközet pontos napjáról. A feltételezett időpont 1849. július 6. vagy 13. A kiengedés után több kezdeményezés született a sírhely megjelölésére. Emlékkeresztet állítottak, de ezt a helyiek többször megromgálták, letörték. A millennium idején, a Meleg-Szamos völgyében, a csata helyén jól működő fakitermelő telepet létesítettek Jósikafalva néven. Akkor jelölte meg a Vasvári Kör egy újabb emléktáblával a helyet. Jósikafalván, a gyorsan gyarapodó fűrésztelep fölé Vasvári emlékére kápolnát emeltek, amelynek oltárképe az elesett hőst oltalmába vevő Szűz Máriát ábrázolta. A telep mellett az 1900-as évek elején Urmánczy János földbirtokos egy kastélyt és egy kis katolikus templomot épített. Ide helyezték át az oltárképet. 1918 novemberében a helyszín ismét szomorú események színtere volt. A terület feletti közigazgatás lazulását kihasználva, egy felfegyverzett banda megtámadta és felégette a fűrésztelepet, megölt néhány alkalmazottat és megostromolta az udvarházat, feldúlta a templomot is. Ekkor pusztulhatott el az oltárkép. Akis templomból később ortodox imaház lett. A közben faluvá bővült Belsőre átnevezett telep egészen az 1970-es évekig használták. Ma az egész terület víz alatt áll, a falut elköltöztették, és duzzasztógátat építettek a Meleg-Szamos völgyébe. Vasvári Pál kultusza Kalotaszegen tovább él. 1995-ben

Körösfőn a templom előtt kopjafát állítottak Vasvári ércből készült arcmásával. Az emlékjel alatt egy kőlapon a következő idézet olvasható: „A nemzetek együtt, egymás mellett akarnak emelkedni, nem pedig egymás romjain. Vasvári Pál 1848.”

Hasonlóan a kárpátaljai civil áldozatok emlékét őrző szolyvai emlékparkhoz – amely a helyi magyaroknak a legnagyobb gyászukat hordozó kegyeleti helyük – Erdélynek is megvannak az 1848–49-es események kegyeleti helyei, ahol nem a csatában elesett hősökre, hanem kivégzett nőkre, gyerekekre és aggastyánokra emlékezünk. Az egyik ilyen emlékmű az Ompoly völgyében, az országot mellett áll. Azoknak a zalatnai magyaroknak az emlékét őrző, akiket menekülés közben gyilkoltak le a román népfelkelők 1848. október 24-én hajnalban. Az, hogy emlékmű jelöli ezt a helyet, Lukács Bélának, a kereskedelmi miniszteri székben Baross Gábort követő politikusként köszönhető, akit kisgyerekként román dajkája mentett ki a mészárlásból. Az obeliszken a következő felirat állt: „1848. október 24. Atyja Lukács Simon, anyja Gál Teréz, testvérei: István, Teréz, Simon, Péter és Eleonóra, valamint az itt nyugvó 700 zalatnai lakos emlékének kegyelettel emeltette Lukács Béla 1899-ben.” Az impériumváltás után az emlékműről ezt a feliratot eltüntették. Mára csak a Lukács Béla által felvésett három betű figyelmezteti az utókat a megbékélésre: PAX.

A másik szomorú színhely Nagyenyed. 1849 januárjának egyhideg éjszakáján Axente Sever román néptribun és martalóc csapata megtámadta a várost. Három napig tartott az öldöklés és a rablás. Azok a magyarok sem jártak jobban, akiknek sikerült ágyukból kiugorva, hiányos öltözkében a közeli erdőbe menekülni, mert ott a farkasok és a fagyhalál várt rájuk. A vártemplomba menekült embereket csellel csalták elő, ■

Magyar emlékhelyek sorsa a Kárpát-medencében

és mészárolták le mind egy szálig. A vérengzés után nem volt, aki a fagyos földre eltemesse az áldozatokat, legtöbbjük holttestét a várakba rakták közös sírba. Ezen a helyen most csak egy dátum emlékeztet a szörnyű eseményre: „1849. január 8.”

Nem hallgatható el az a tény, hogy a románság részéről ezek a rémtettek egy tudatosan tervezett népiirtás részei voltak, amely azt a célt szolgálta, hogy csökkentse a magyar lakosság terület fölötti befolyását és számarányát. Ha csak Dél-Erdélynek erre a szegletére tekintünk, az Ompoly völgyétől Gyulafehérvár környékéig, megállapíthatjuk, a terv maradéktalanul sikerült.

A fenti példából azért az is kitűnik, hogy ahol léteznek még magyar közösségek a Kárpát-medencében, ott továbbra is ápolják a szabadságharc emlékét, és gondozzák a kegyeleti helyeken felállított emlékműveket.

Egy különös példával szeretném zárni az előadásomat. Magyarországon az elmúlt években erős indulatokat kavart a budapesti Szabadság téri szovjet emlékmű. Mielőtt erre rátérnék, egy másik kegyeleti helyünk felidézésével szeretnék rávilágítani a jelenlegi helyzet visszásságára. 1849. május 21-én a Görgey Artúr és Kmety György vezette honvédek véres ostrom árán visszafoglalták Buda várát. Ugyanezen a napon Heinrich Hentzi, a budai vár osztrák parancsnoka behalt a csata során szerzett sérülésébe. Három évvel később, 1852. június 11-én Ferenc József császár utasítására, Hentzi és az ostrom során elesett osztrák katonák emlékére a budai Szent György téren gótikus stílusú emlékoszlopot emeltek. Ettől a pillanattól kezdve ez az emlékmű a magyar lakosság folyamatos ellenszenvének volt kitéve. Egyik részről általánosan közismert volt a debreceni születésű Hentzi nyílt magyarellenessége, másik oldalról a közös hadseregben szolgáló magyar katonáknak is kötelező volt az emlékműnél évenként megrendezett koszorúzási ünnepségeken részt venni. A hivatalos koszorúzási ünnepség több alkalommal tüntetésekbe torkollt. Az emlékmű eltávolítását 1899-ben végre sikerült kieszközölni a királytól. Ezt követően a hűvösvölgyi katediskola udvarán állították fel, majd 1918-ban végleg elbontották. Mindeközben közadakozásból 1893. május 21-én a Dísz téren leleplezték Zala György alkotását, a budavári ostromban elesett honvédeknek emléket állító Honvéd-szobrot. Hat évig állt fenn ez az antonizmus a Budai várban, a két szomszédos tér egymás ellenébe őrizte a hősök emlékét, de a császári önkényt védelmező, és a haza függetlenségéért vérüket áldozó hősök emléke előtt egyformán tisztelni nem lehetett.

Ugyanez érvényes a Szabadság tere is. Amikor városatyáink döntöttek az Újépület lebontásáról, egyúttal a hírhedt kaszárnya és börtön emlékét is el akarták tüntet-

ni. Ugyanis itt raboskodtak és haltak vértanúhalált szabadságharcunk hősei, többek között Batthyány Lajos miniszterelnök is. Már akkor eldöntetett, hogy az épület helyén lesz az 1848–49-es szabadságharc központi emléktér, a Szabadság tér. A terület rendezésére, és a teret körülvevő épületekre kiírt pályázatokban résztvevőknek ezt a szempontot kellett szem előtt tartani. A majdan felállításra kerülő monumentális emlékmű egy elképzelt változata meg is jelent az egyik győztes pályázónak, Alpár Ignácnak a Tözsdepalotát ábrázoló látványtervén. A tér kialakításánál Pálóczi Antal építész módosított terve valósult meg. Az utcák sugaras elhelyezését a tér központi részére, a kör alakú területen később felállítandó emlékműre összpontosul minden irányból a figyelem. Az emlékműre háromszor írtak ki pályázatot. Végül az 1907-ben kiírt pályázat győztese, Nagyberezna szülöttje, Szamovolszky Ödön, és másik fiatal pályátársa, Gách István lett, maguk mögé utasítva Zala György és Hikisch Rezső pályaművét. Az emlékmű mégsem valósulhatott meg, a háború közbeszólt, a kivitelezésre gyűjtött pénz elértéktelenedett. 1921-ben a teret más jelleggel ruházták fel, Magyarország elvesztett területeinek allegorikus szobrai kerültek ide, majd 1928-ban a kört lezárva, Urmánczy Nándor kezdeményezése nyomán az Ereklés Országzászló. A kör közepe üresen maradt, illetve itt rajzolták ki virágokból Nagy-Magyarország sziluettjét. Hogy a szabadságharcra is emlékeztessen valami, 1934-ben a Tözsdepalota előtt felavatták Dózsa Farkas András Magyar Feltámadás címet viselő szobrát. A láncait letepő meztelen férfialak a talapat tanúsága szerint ugyan az Újépületben szenvedő szabadságharcosoknak állított emléket, de címében és megjelenésében sokkal inkább illeszkedett az átellenben 1932-ben felállított Magyar Fájdalom szobrához, amely egy

fájdalmas vonásokat tükröző női aktot ábrázolt, ezáltal jelképezve a területeitől megcsontított anyaországot. Az első bécsi döntést követően a Magyar Feltámadás szobrát Kassa városának ajándékozták, és itt érte a pusztulás 1945-ben. A talapzatra ugyanaz a szobrász a ma is látható meglehetősen jellegtelen alkotást állította. A bevonuló szovjet csapatok a tér jellegét már 1945 májusában megváltoztatták. A tér nevét megtartották, de ideológiailag átminősítették. Ez, úgy tűnik, tökéletesen sikerült. Az, hogy orosz segítséggel leverte szabadságharcunk emléktérén még mindig az oroszok emlékműve áll, vértanúinkra nézve kegyeltesítő! Félreértés ne essék, nem az emlékmű létjogosultságát kérdőjelezem meg, hanem a helyét. Amikor a tér alatti mélygarázs épült, az emlékművet elbontották, az ott talált orosz katonák hamvait exhumálták, és a Rákoskeresztúri temetőben megfelelő tiszteletadással újra eltemették. (1. Népszabadság, Magyar Nemzet, 2002. július 2.) Semmi sem gátolta volna meg Budapest városvezetését abban, hogy az orosz állammal egyeztetve más, méltó helyen állítsa fel újra a szovjet emlékművet. Az erre vonatkozó jogi eljárást Zétényi Zsolt vizsgálta „Milyen emlékmű álljon a Szabadság téren?” című, 2006-ban kiadott összeállításában.

Hadd hozzak fel egy példát arra, hogyan járt el hasonló helyzetben a román vezetés. A szovjet hadsereg Kolozsváron, az ortodox katedrális körülvevő téren állította fel a tordai csatában elesett orosz katonák emlékművét, egy obeliszket vörös csillaggal a tetején, és egy T-34-es tank bronzba öntött kicsinyített mását. A román városvezetés nem sokat filozofált, a rendszerváltást követő években mindkét emlékművet áthelyezték a hősök temetőjébe. Kellott a hely a román nemzeti hősöknek. Így a szovjet obeliszke helyére Avram Jancu szobra, a tank helyére a román hősök emlékműve került. A T-34-es most a tordai csatában elesett orosz, román, német és magyar katonák álmát vigyázza.

Ha a magyarországi folyamatokra tekintünk, Vasvári Pál szavai még aktuálisabban szólnak, mint valaha. Amikor a nemzeti összetartozás ügyét választási kampányok szintjére züllesztjük, amikor történelmi lehetőséget mulasztunk el emlékhelyeink eredeti méltóságának helyreállítására, amikor kormány szinten kulturális egyezményt írunk alá egy olyan püspök szobrának a felállítását támogatva Gyulán, akit az 1848–49-es szabadságharcban kifejtett magyar-ellenes tevékenysége miatt nyugodtan Hentzi tábornokhoz hasonlíthatunk, akkor nem vagyunk méltók arra, hogy az „elhunytt apák ivadékának” neveztessünk.

(Az előadás Budapesten, a Kárpátaljai Szövetség Kárpátaljai Napok rendezvényesorozata keretében hangzott el 2010. március 19-én)

Nosztalgia vonat Kárpátalján a magyar testvériség jegyében

tartózkodást követően kellemes emlékekkel témek haza és jó hírlíreket keltik majd.

A magyarországi fél részéről Molnár Béla parlamenti képviselő mondott köszönetet. Felidézte azokat a történelmi emlékeket, amelyek az ukrán és a magyar nemzetet

A közelmúltban a Monarchia magyar vasútvonalán, három országot érintve vidékünkön is áthaladt a Kárpátalja Expressz. A Nohab mozdony (a képen) egy szalon-, egy étkező- és négy másodosztályú személykocsival március 19-én érkezett meg Csapra. A mintegy 250 utast Brenzovics László, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnökhelyettese, valamint Sziklavári Vilmos, a Magyar Köztársaság ungvári főkonzulja fogadta a vasútállomáson.

A Magyarországon különböző tájairól és határain túlról érkezett vendégeket az Európa téren a város előljárói egy kisebb ünnepség keretében üdvözölték. A magyar és ukrán népiéletbe öltözött lányok kenyérral és sóval fogadták a magyarországi csoport vezetőit (a képen). Az utasokat Burkus Árpád, Csap alpolgármestere köszöntötte, aki röviden bemutatta a várost és kihangsúlyozta, hogy a mostani látogatás történelmi jelentőségű, elősegíti majd Ukrajna és Magyarország jószomszédági kapcsolatainak szorosabbá tételét, valamint közvetve a turizmus fellendítését.

Brenzovics László a megyei tanács nevében köszöntötte a vendégeket. Elmondta, hogy fontosnak tartja a határ menti együttműködés fejlesztését, az idegenforgalmi, a közlekedési, a gazdasági és a kulturális kapcsolatokat szorosabbá tételét. Annak a reményének adott hangot, hogy az utasok a rövid itt-

összekötik. Mint mondta, az a tény, hogy a MÁV, a GYSEV és a Rail Cargo Hungaria Zrt. vezetői is eljöttek erre az útra, azt mutatja, hogy a magyarországi felek igyekeznek mindent megtenni a jobb gazdasági, közlekedési, tu-

risztikai együttműködés érdekében. A képviselő köszöntője végén az ukrán-magyar barátság jegyében a helyi vezetőknek a „Szívünk hungarikumai” című háromnyelvű kiadványt ajándékozta.

A rövid program után hosszas várakozás következett a vasútállomáson. Ez idő alatt az utasok számára idegenvezetők tartottak előadást Kárpátalja történelméről, kulturális értékeiről. Az időt kihasználva lehetőségünk adódott néhány szót váltani a Magyarországról érkezett vezetőkkel.

Dr. Mosóczy László, a MÁV Zrt. üzemeltetési vezérigazgatóhelyettese kérdéseinkre válaszolva elmondta: *„Osztrák-Magyar Monarchia idején egy sugaras és egy körkörös vasúti hálózatot alakítottak ki, ami azt jelentette, hogy bárhol is lehetett jutni. A trianoni békeszerződés idején a vasút stratégiai fontosságú közlekedési*

eszköznek számított és a külső, Budapesttől mintegy 250 km-re elhelyezkedő körvasutat tudatosan csatolták el Magyarországtól, így került Szlovákiához, Ukrajnához, Szerbiához. Most, több mint 90 év után, civil szervezetek kezdeményezésére, valamint a jó külügyi kapcsolatoknak köszönhetően a vasúti társaságok részéről is megfogalmazódott az az igény, hogy induljon el egy olyan vonat, amely ezen a tradicionális körvasúton közlekedik. Ez mintegy 20 nemzet gazdasági és kulturális kapcsolattartását tenné lehetővé.

Sziklavári Vilmos lapunknak nyilatkozva így fogalmazott:

– Nagy örömünkre szolgál, hogy az ukrán és a magyar államvasutak együttműködésének köszönhetően megvalósulhatott ez az utazás. Ez egy úttörő kezdeményezés, és bízunk abban, hogy idővel menetrend szerinti járat is közlekedik majd ezen az útvonalon. Ez a vonat egy jelkép, amely bizonyítja, hogy van kapcsolattartás a kárpátaljai magyarság és az anyaország között. A közúti határátkelés elég nehézkes. Amennyiben sikerül a forgalom egy részét áttelelni, akkor a vasúti közlekedés kényelmes utazási lehetőséget fog biztosítani. Emellett a vasút egyfajta kapu szerepét is betölti, nagy jelentőséggel bír az áruszállítási útvonal. Környezetvédelmi szempontból sem jelentéktelen.

A vonat következő állomása Beregszász volt, ahol a Beregszászi Művészeti Iskola fúvószenekara fogadta a vendégeket (a képen). A magyarországi küldöttség tiszteletére a Beregszászi Városi és Járási Tanács, valamint a Beregszászi Magyar Konzulátus képviselői Dsida Jenő emléktáblája előtt tartottak kisebb ünnepséget. Üdvözlő beszédet mondott Csizmár Béla, a járási tanács elnöke és Kincs Gábor, Beregszász alpolgármestere. Mindkét előljáró a két ország közötti jó viszonyt, a magyarság együttműködését, valamint a kulturális és gazdasági kapcsola-

tok elmélyítésének fontosságát hangsúlyozta. A vendégek részéről Molnár Béla köszönte meg a szívélyes fogadtatást.

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet munkatársai rövid irodalmi összeállítás keretében ízelítőt adtak térségünk történelméből. A vonat legidősebb és legfiatalabb utasa elhelyezte a megemlékezés koszorúját Dsida Jenő emléktáblájánál.

A program rövid városnézéssel folytatódott. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom termében Orosz Ildikó, a főiskola elnöke üdvözölte a távolról érkezett magyarországi testvéreket, aki röviden felidézte a főiskola megalakulásának történetét. Molnár Béla átadta a Pecsora Éva és Margitics Marianna tanárnők által összeállított magyar-ukrán-angol szótár egy-egy példányát a szerzőknek. Akiadvány, amely anyaországi szponzorálással jelent meg, nagyban elősegíti majd a kárpátaljai iskolások nyelvtanulását. Ezután a jelenlévők az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház Vidnyánszky Éva vezette gyermekstúdiója előadásában meglephetették a „Vereckét sírva” című irodalmi zenés összeállítást.

A nosztalgia vonat szombat reggel Nagyszőlőseire indult, ahol szintén városnézésre került sor. A Kárpátalja Expressz innen Királyházaán át a Névetlenfalu–Halmi határátkelőn Románia felé vette útját. Ott Szatmárnémeti, Nagykároly és Ermihályfalva érintésével tért vissza Budapestre.

Egy állandó járat elindítása, ahogy azt az előljárók is megfogalmazták, előnyös volna és nagyban megkönnyítené a kapcsolattartást. Ehhez azonban nemcsak a technikai, hanem az adminisztratív feltételeket is meg kellene teremteni. **M. B.**

Amikor a részek egészé válnak

Február 10-én a Magyar Írószövetség Bajza utcai székházában került sor a *Partium* irodalmi és művészeti folyóirat bemutatkozó estjére, amelyet Erős Kinga, a *Magyar Napló* munkatársa nyitott meg. Felhős Szabolcs, a lap főszerkesztője a kezdetekről, a megalakulásról és a három korszakról beszélt. Dusa Lajos, az úgynevezett „hőskor” egyik meghatározó személyisége Ratkó Józsefről és szellemi hatásáról szövegezett. Az 1992-től megjelenő folyóirat megszűnését az unitárius közösség akadályozta meg. Ekkor kezdődött a második korszak, amikor is a lap oldalain megjelent a hitélet és a filozófia. E korszakot Balázs Ferenc szellemisége jellemezte és 1995-től 2003-ig tartott. Ezt követően a lap szellemiségében és kinézetében is hatalmas változás következett be, amit Kürti László, a költészet rovat egykori szerkesztője vezetett. A grafikus éra elmúltával távozott a laptól az addig egyeduralgoló Beregszászi Szabó Péter grafikus. Felhős Szabolcs az „Együttműködés öröme” címmel illette ezt a korszakot, ami ma is tart. Kürti László elmondta, hogy igyekeztek kicsit „maibbá” tenni a lapot. Közben Felhős Szabolcs a közönség soraiban a folyóirat régebbi számaiból osztott szét néhány példányt.

Kürti László versei után a főszerkesztő, a teljesség igénye nélkül, ismertette a szerzőket. Elmondása szerint a *Partium* arra törekszik, hogy felölelje az Ungvártól Temesvárig terjedő térséget, publikálási lehetőséget biztosítva az ott élő szerzők, művészek számára. Lőrincz P. Gabriella beregszászi költőnő, mielőtt a műveiből olvasott volna fel, beszélt a Beregszászban folyó tehetségkutató és -támogató munkáról. Dusa Lajos versei után – hogy a költők „diktatúráján” némi rést vágjon – Rimóczy László olvasott fel egyik novellájából. Bakos Kiss Károly a költészet rovat jelenlegi vezetője elmondta: folytatja a Kürti által megkezdett munkát. Ezt követően verseiből olvasott fel.

Őt Oláh András követte, aki nemrég ünnepelte 50. születésnapját. Korábban a kritikai rovatot vezette, de ezúttal költeményeiből olvasott fel néhányat. Madár János, a folyóirat állandó munkatársa, a *Kelet Felől* című folyóirat vezetőjének indítványára a jelenlévők egyperces néma gyászsal emlékeztek a közelmúltban elhunyt Fekete Gyula íróra. Az irodalmi est zárásaként kötetlen beszélgetésre került sor.

A képen: Bakos Kiss Károly, Lőrincz P. Gabriella és Felhős Szabolcs költők.

KERESZTESI SZILÁRD

ÚJ KÖNYVEK

Tóth Gábor: „Az eltávolítás haladéktalanul végrehajtandó”. Deportálások Kárpátalján a második világháború idején. Tanulmány. KMMI-füzetek V. 2009.

Dupka György: „Népünk temetője: Szolyva”. A szolyvai gyűjtőtábor történetéből 1944–1945. Tanulmány. KMMI-füzetek VI. 2009.

Singer Zsuzsa: „Nyomok a lelkekben”. A sztálini munkatáborok kényszerű öröksége. Tanulmány. KMMI-füzetek VII. 2010.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Bagu Balázs: „1848–49-es emlékhelyek”. Intermix Kiadó.
Nagy Zoltán Mihály: „Fogyó fényben”. Regény-trilógia II. rész. Intermix Kiadó.

Kőszeghy Elemér: „Ötven év – ötven vers”. Intermix Kiadó.

Kulturális hírek

Újabb kárpátaljai alkotót vett fel soraiba a Magyar Írószövetség. Még a 2009-es esztendő végén a felvételi bizottság egybehangzó döntéssel fogadta el Lengyel János beregszászi író felvételi kérelmét. Lengyel Jánosnak 2009-ben két könyve is megjelent, ezzel immár öt kötetet jegyez.

***

Megjelent a *Partium* című irodalmi, művészeti és közéleti folyóirat legújabb száma. A lap oldalain rendszeresen publikálnak kárpátaljai szerzők is. Ezúttal Vári Fábrián László József Attila-díjas költő, illetve Bakos Kiss Károly és Lőrincz P. Gabriella versei mellett Kovács Gábor fiatal kritikus filozófiai értekezését olvashatják az irodalombarátok. A Beregújfaluban élő Bakos Kiss Károly egyben a lap költészeti rovatának vezetője.

***

Irodalmi vita alakult ki Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író és Fodor Géza költő, az *Együtt* című folyóirat és az UMDSZ nivódíjasa között. A vita témája Pap Ildikó Táltosok című regénye és az író személylen keresztül a kárpátaljai magyar irodalom új nemzedéke. A témában, mint a regényrecenzió és mint érintett, Lengyel János is közléte az álláspontját. A hozzászólásokat az *Együtt* 2009/4. száma publikálta.

***

Kárpátaljai szerző sikerét hozta a *Magyar Napló* című irodalmi folyóiratjátéka. „A hónap verse” vetélkedőn az olvasók havonta három, névtelenül közölt versre adhatják le a szavazatukat a lap internetes oldalán. Az idei év januári kiadásán Lengyel János Cipő című verse kapta a legtöbb szavazatot.

Lengyel János

Cipő

A sarokba dobva,
Magányosan dohogva
Lábadozik a cipő.

Elyűtt bőrét fájdalom
Erezte, s szenvedte,
Mit rátestált az idő.

A sarokba dobva
Magába szagolva
Várja, míg lába kinő.

Budapest, 2009. 06. 19.

Mester Magdolna

Megalkuvás

Csigolyák közé csípve
migrén-napokban lüktet,
cammogva tűnik félre
törtmáscsoderc-hiányban.
Kalapál bukottan, durván,
mély kéreghatáron
hasítékot vágva,
virágcsokorba fojtva,
dúlt lelkifurdalással.

Kiüresedve moccansz,
unt lomhaság-homállal.
Csak emlékjelek vezetnek,
nem fogható világok.
Virágfejekből omló
kukucskáló bocsánat
bólogat hozzád buzgón.

Mosoly-uszályod sodra
feszíti folytatásod.

Morózus, félkarélyos,
sínen bucskázó távlat:
érintőleg kizárod
kutatgató karláncát.
Esőcsapkodta dombon
rikácsoló sirály és
vakond a vízbe fürve
dobhártyádon feszülve
csak mozdulatra várnak.

Bakos Kiss Károly

Része még

És része még az elgázolt kutyák
A világnak a hajhullás a rák
A megnagyobbodott szívizom
Angyaltetem a grádicson
Szinusz-csomó a bordaprés
Csak eső esik mint a kés
A bőrre ami mindig olcsó
Kicsi kézben kis koporsó
És nézed és csak nézed
A híradót a létet
Ami csak a katasztrófa
Ami volt is akasztófa
Az álmat is úgy kiszúrja szeggel
Hogy metró elé ugrik a reggel
Hogy kinyitja magát a gázcsap
Hogy nem tart meg más csak a láz
Csak e harminchat fokon is égő
E mégis mindenséget érő
Tehetetlenségi törvény...
Méretre szabott isteni önkény

Édesanyám...

Édesanyám fényport söpröget
Az udvaron (az Isten áldja meg)
Hogy hordta-vitte súlyos létemet
Hogy letette testem szénaporba
Míg disznók elé hullt a korpa
S amint kellett visszavette
Kenyerét is velem ette
Hogy amíg a jószág szálal
Mebékítsen a halállal
Nem-evilági énekével...

Az udvaron...
Édesanyám fényport söpröget

Fecnikből kordokumentum

Kárpátaljai kortesdalok az Országos Széchényi Könyvtárban

Kampányidőszakban a pártok aktivistái úton-útfélen kínálnak minket szórólapokkal; hirdetőoszlopokról, falakról köszönnek ránk az aktuális jelmondatok. Am a plakátok főle egy másikat, újabbat ragasztanak vagy letépi. A „fecnik” legtöbbször rövid úton a kukákban landolnak. A választók egy része őrizgeti még egy ideig a nyomtatványokat, aztán az újabb papírijövények kiszorítják a régieket. Persze fennmaradhatnak a gyűjtőknél, akik viszont legtöbbször csak egy-egy szempont – például pártpreferencia, a dokumentumtípus vagy a lokálpatriotizmus – jegyében szelektálva döntenek a megőrzés mellett. Az idő múlásával azonban egyre nő az igény az egykori „értéktelen” utcadísz, a kezekbe adott üzenetek: a korábbi idők tanúinak megőrzésére. Az egyén személyes érdeklődésén túlmutató szerepük is jelentős, hiszen a muzeológusok kiállítások ki egészítéseként alkalmazhatják ezeket a dokumentumokat, a kutatók új információkhoz juthatnak belőlük vagy használhatják adatpontosításra, a kiadók, újságírók különféle könyvek, sajtótermékek, televíziós műsorok színesítésére. Ezért nagy jelentőségük azok a közgyűjtemények, amelyek a nyomtatványok méretének sokféleségéből és a nagy mennyiségből adódó tárolási, raktározási gondok ellenére is feladatuknak tekintik a plakátok, apró- és kisnyomtatványok megőrzését, és hozzáférhetővé teszik azokat a kutatók és a nagyközönség számára is. Ilyen gyűjtemény az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtára. A tár mintegy hárommillió nem hagyományos típusú dokumentumot őriz, különféle elrendezés, tárolási és feldolgozási mód szerint. A nyomtatványfélék elkülönítésén túl a könyvtáros elődök néhány tematikus különgyűjteményt is kialakítottak itt az évek során: ilyen például a választási különgyűjtemény, ami dokumentumfélések változatos képét mutatja a programfüzettel a falinaptáron át a választási plakátig.

„Nincs új a nap alatt” – derül ki gyorsan, ha egybevetjük a korábbi idők és a közelmúlt választási anyagát, hiszen már az 1945 előtti választások kampányidőszakában is alkalmaztak olyan módszereket, amelyeket ma is felfedezhetünk a pártok eszköztárában. Nem tűntek el például azok az „álszavazólapok”, amelyek feltűnően kiemeltek és – a biztonság kedvéért – a voksot jelentő ikszet is feltűntetik a párt jelöltjének neve mellett. A mai választási témájú matricák elődjei a viccesen csak „nyalókának” becézett, enyvezett hátoldalú nyomtatványok (praktikusan) tetszőleges helyre ragaszthatóak voltak, mintegy miniatűr plakátként, egy-egy karikatúraszerű képpel vagy jelmondatigyekeztek

meggyőzni a választókat. A képviselőjelöltek kampányidőszakban sok kis ötlettel, ajándékkal próbálnak szavazatokat nyerni: az egyszerű szórólapoknál nagyobb valószínűséggel tart meg a választópolgár egy-egy hasznos tárgyat: kártyanaptárt, noteszt, könyvjelzőt, hűtőmágnest, tollat, szatyrot. Ilyen praktikus nyomtatott ajándéokra találunk példát már az 1945-ös választások idejéből is: borítója a Polgári Demokrata Párt színes grafikus reklámja, hátoldalán a választási aprónyomtatványok hagyományait követve egy oldalon át azt olvashatjuk, miért szavazzunk a pártra, ha pedig szétnyitjuk a dokumentumot, falinaptárt kapunk. Így ha a korabeli választópolgár áttanulmányozta a kapott nyomtatványt, és végül a falra erősítette a naptárt, az aktuális névnapokon túl egy évig láthatta a címet is: „Az egyenes út: Polgári Demokrata Párt”...

A választási dokumentumfélések között találunk példát mára már eltűnt vagy teljesen átalakult műfajra is: ilyen a kortesdal.

Már a neve gondolkodóba ejtő: képviselőjelöltek, mint dalban megénekeltek hősök?

Korunk kampányszekőzeire, választási szokásaira gondolva furcsának tűnhet ez a kérdés, de a kortesdal – ez a sajátos meggyőzősi forma – egykor az egész országban alkalmazva „hódított” a választópolgárok szavazataiért versengők körében. Leggyakrabban a Kossuth-nóta dallamára énekelhettek kortesdalt a választópolgárok, és stílusosan leginkább a Függetlenségi és 48-as Párt jelöltjeit támogató szerzők választották ezt a buzdító indulót a vers alapjául, de a repertoárban találunk még új keletű magyar népdalokat, magyar nótákat vagy operettslágeret. Terjesztették nyomtatott és – különösen a kezdeti időszakban – kézirat formában is. A szöveget a szavazókat toborzó kortes vagy más támogató írta. Kélete mindenestre névtelenségben maradt, már a maga idejében sem a szerző személye volt hangsúlyos. Megjelenése az 1848 előtti követválasztások idejére tehető, és klasszikus formája a két világháború közötti időszakban szorult ki lassan a választási segédletek palettájáról. Rokonai, a politikai tartalmú versek, dalok, csúfolók, rigmusok tovább éltek: különösen a jelentős történelmi helyzetek, változások idején kaptak erőre. Napjainkban is találkozhatunk velük, de a nyomtatott forma helyett egyre inkább az interneten vagy sms útján jutnak el a célközönséghez.

A kortesdal – mint a kampányt segítő módszer – a történelmi Magyarország egész területén elterjedt, így az OSZK Kisnyomtatványtárának gyűjteményében né-

hány kárpátaljai vonatkozású is fennmaradt az utókornak.

1892-ből és 1896-ból is találunk itt például a Függetlenségi és 48-as Párt jelöltjét támogató técsői kortesdalokat. Az 1892-es választásokra íródott técsői nyomtatványok hűen tükrözik a korabeli Kossuthkultuszt, a nagy előd egyben szellemi vezér is. A jelölt, Pogány Sándor a dal szerint „Kossuth katonája”. (Négy évvel később avatták fel a településen közadakozásból Kossuth Lajos szobrát). Az 1896-os técsői nyomtatvány bemutatja a kormányon lévő Szabadelvű Párt kortesdalát, majd ízekre szedve parodizálja ki azt a Függetlenségi és 48-as Párt nevében.

A klasszikus választási nóta gyakran indul természeti képpel vagy az adott település nevét, jellegzetességét emeli ki elsőként (mindkettő népköltészeti mintát követ ezzel).

*„A huszti vár romjairól,
lelkésítő trombita szól*

Magasan lengjen a zászló

Követünk lesz Nyegre László”

– olvashatjuk az 1896-ban született kortesdal kezdősorait. Nyegre László szolgabíró, szabadelvű jelölt kampánya egyébként sikeres volt, megválasztása után nemcsak képviselő, de az országgyűlés jegyzője is lett. Az őt támogató kortesdal kiemeli, hogy a jelölt Huszt város szülőtte, ismeri a helyiek gondját-baját, és így megfelelően tudja képviselni a közösség érdekeit. És Nyegre László valóban nem felejtette el szülőföldjét, hiszen 1900-ban a Közgazdasági Szemle megyei monográfiák sorozatában az ő írása jelent meg Máramaros megye közgazdasági vonatkozásairól.

A kortesdalokban a puszta üzeneten túl a tájegységek egyedi nyelvezete, kifejezőmódja is felfedezhető. Erdélyben például gyakran nevezik pecsovcisnak (árulónak) az ellenjelöltet, Ungváron „drukbavan” (izgul) a főispán... Az ungvári nyomtatvány az 1896-os választások idején készült, és ez a főispán – bár a nevét a dal nem említi – gróf Török József, aki azért izgul a kortesdal szerint, hogy vajon megválasztják-e az általa támogatott Sztáray (Gábor) gróft, és ennek érdekében mindent megígér a választóknak. Ígéri a törvényszék visszaszerzését is, amelyet – mint tudjuk – 1875-ben az akkori kormány Beregszászba helyeztetett át. Ettől kezdve a terület vezetői mindent megtettek a megyék rangját jelző törvényszék visszaszerzéséért. Így az ungvári választókerületben csak az a jelölt számíthatott sikerre, aki programjának középpontjába helyezte ennek a sérelemnek az orvoslását. Török József főispán is ezt tette. A miniszterelnökhöz intézett 1895-ös jelentésében

Fecnikből kordokumentum

Kárpátaljai kortesdalok az Országos Széchényi Könyvtárban

Arra hivatkozik, hogy Beregszász csak a Lónyay család befolyása miatt kaphatta meg a törvényeséket és a pénzügyigazgatóságot. A dualizmus idején, a mai Kárpátalja területén valóban nagy befolyással bírtak a Lónyayak, hiszen csak a szűkebb család hét politikust adott a régiónak. Bereg megye főispáni posztját 13 évig, Ugocsáét 12 évig, Máramarosét pedig 17 évig tudhatták a magukénak. A Lónyayak érdekérvényesítése nem működött viszont Ung megyében. Ez azzal magyarázható, hogy ezt a megyét három másik család rokoni hálózata uralta: a gróf Török, a gróf Sztáray és a Kende családé. A kortesdalban név szerint vagy utalásszerűen mindhárom család szerepel, hiszen a dal Kende Mihályt támogatja – a főispán Török József és támogatója, Sztáray Gábor ellenében. Kende Mihály már az előző ciklusban az ungvári kerület képviselője volt. De – ahogy a képviselőház mentelmi bizottságának 875. számú jelentésében (Képviselőházi irományok, 1892. XXIX. köt.) olvashatjuk – számára ez az időszak nem volt problémamentes:

„A megkereső kir. albiró fölterjesztése kapcsában bemutatja Vincze Béni ungvári lakosnak panaszelevelét, melynek tartalma szerint Kende Mihály országos képviselő öt folyó 1895. évi február hó 3-án reggel 6 órakor a Milenium-féle kávéházban, midőn hazaftias teendőjére, az ungvári kerületben a beszámoló beszéd megtartására buzdítani és felszólítani bátor volt, megsértette, tettelegesen bántalmazta, sőt meg is vértette.”

Talán ez az incidens is közrejátszott abban, hogy végül is 1896-ban az ellenjelölt szabadelvű Sztáray Gábor nyert a választásokon. Azonban az Országos Hírlap (1898. II. évf. 346. sz.) szerint gróf Sztáray alig két évvel ezután – több társával

együtt – kilépett a Szabadelvű Pártból, mert nem értett egyet a költségvetés elfogadása nélküli kormányzással.

Ha sikerült felkeltenem a kedves olvasók figyelmét, és szívesen olvasnának még a korszak kárpátaljai társadalmi-politikai viszonyairól, érdemes megkeresni Cieger András történész „Érdekek és stratégiák” című tanulmányát, amely a Korall társadalomtörténeti folyóirat 2003 szeptemberi számában jelent meg, és az Országos Széchényi Könyvtár EPA (Elektronikus Periodika Archivum és Adatbázis) szolgáltatásának köszönhetően az interneten is elérhető.

A választások témája megtalálható néhány ismert irodalmi műben is. Klasszikus példa Mikszáth Kálmán „Két választás Magyarországon”-ja, most mégis inkább Tersánszky Józsi Jenő „Kakuk Marci kortesúton” című regényéből álljon itt egy „kortesdal-paródia”, amely jól összefoglalja a műfaj lényegét, és akár a kevésbé sikerült kortesdal prototípusa is lehetne:

„Bunkó Rezső
Lesz követünk
Mert Csávássy
Nem kell nekünk!
Aki az osztrákkal érez
Fokost vágunk a fejéhez!
Éljen Bunkó Rezső!”

„A szó elszáll, az írás megmarad” – tanúskodva egy korról, annak eszméiről. Az utókor már a későbbi események tudatában vizsgálhatja a múltból fennmaradt tárgyakat, dokumentumokat.

„Az írás ott kezdődik, mikor az ember felelősséget érez egy alany és egy állítvány összefűzésekor is; mert az is becsületvizsga; állítás, amiért helyt kell állni” – mondja Illyés Gyula.

Felelősségteljes műfaj lenne a politika is, ezzel kapcsolatban azonban valamiért mégsem találni hasonló idézeteket...

E. MESTER MAGDOLNA

Lengyel János

Egységben a kétség

A lakosság is részt vesz a kormány reformprogramjában. A vetkőztető show lényege, hogy az emberekről a lehető legtöbb bőrt húzzák le. Ennek érdekében megszorító intézkedéseket fogantatásának a torkok körül. A nyugat-európai és a tengerentúli nagy siker hatására ezt a mutatványt naponta megismétlik.

Reformok

Hír-adót vezetett be az adóügyi hivatal. A válság előidézte megszorítások miatt az újságokat kötelezték, hogy minden leadott hír után egy álhírral segítsék a kormány reformprogramját.

Reform

A soros egészségügyi miniszter a gazdasági világválságra hivatkozva bejelentette, hogy a lakosság körében rendszeresítik a vékony belet.

Hitel, világ, statárium

Bedőltek a magyarországi lakáshitelek. A kormány építőbrigádot küldött ki a károk helyreállítására.

A szavak ára

A szlovák kormányának sikerült bebizonyítania, hogy a magyar nyelv a legdrágább az egész világon. Egy magyar szóért akár 5000 eurót is elkérnek a Fico-Slota-féle tözsdén. A legtöbb pénzt a haza, a magyar, a Felvidék, a Nagy-Magyarország, a Pozsony, a nem soha szavakért kéri el.

Piroska dolgai

A kékszemű Piroska sárgaságot kapott attól a sok zöldségtől, amit a bulvársajtó összehordott róla. Hóból hetet, kenyérből sületlenségeket, májból rosszat, hazugságból szemenszedett, állatfajtákból kigyót-békát.

Tanú-sítvány

A Jancsi és Juliska nevű óvodában tetten érték a Vasorrú Bábát. Az ügyész kiskorúak megrontásával és kannibalizmussal vádolja a koros nőszemélyt. A vén boszorkány seprűvel a kezében próbálja tisztázni magát. A Mesealakok Szövetségének hivatalból kirendelt ügyvédje enyhítő körülményként felvetette az író felelősségét is. A védelem tanújaként szerepel a Gonosz mostoha, a Farkas, Hókuszpók, Döbrögi uraság és Pándi György. A vád koronatanúja Pelikán gátör.

Egy elvetélt csoda

A vér nem válik vízzé, könyvelte el az önjelölt Messiás egy közel-keleti faluban. Hónapok óta aszály sújtotta a környéket. Végül a kutak is kiszáradtak. Eti Názár, a Lipótvárosból a Szentföldre költözött mészáros úgy vélte, itt neki kell cselekednie. Először a sziklából akart vizet fakasztani, de ez nem sikerült, mivel Szent László királyunk az eljárás titkát magával vitte a sírba. Ekkor jutott eszébe az a bizonyos menyegző. Bort nem talált, ezért esett a választása szakmája melléktermékére: fordított csodát kívánt véghezvinni. Am ezúttal a szökítés nem vezetett eredményhez.

Betakarítás

Szelet vetettek és vihart arattak a kárpátaljai gazdálkodók. Szóvivőjük szerint ennek az ingyen osztogatott import vetőmag az oka. Nem ez az első ilyen eset. A tavalyi évben történt, hogy bizalmat vetettek, de csak átverés termett belőle.

A helyi lap munkatársának kérdésére, miszerint milyen lépéseket tesznek a hasonló esetek elkerülésére, az egyik gazda a következőt válaszolta:

– Mít lehet tenni? A termés kő.

Számúzve

Kitiltották Ukrajnából az igazságot. A politikusok és más közéleti személyiségek ráuntak, hogy minduntalan kellemetlen helyzetbe hozza őket. Először megpróbálták elkendőzni, majd kifordítani. Azonban minden fizikai erőszaknak ellenállt. Több merényletet is elkövettek ellene. A további kellemetlenségek elkerüléséért, antiszociális összeférhetlenségre hivatkozva a hatalom végül kitésekkelte az országból. Menedékjogot kért, de egyik ország sem látja szívesen.

Debüt

Fábián Anita 1980-ban született Nagyberegen. A Nagyberegi Középiskola, majd az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar nyelv- és irodalom szakának elvégzése után Budapestre költözött, családot alapított. Jelenleg kétlakiként ingázik Budapest és Nagybereg között, súlyos beteg édesanyját ápolja szülőfalujában. Verseiből szomorúság sugárzik, de valami tiszta, halk remény is: egyszer majd csak kisüt a nap, és minden jóra fordul.

Fábián Anita

Átkát szórja szüntelen az élet...

Átkát szórja szüntelen az élet.
Mikor megtalál ki nekem,
hogyan szenvedésem soha véget ne érjen.
De kérdelem én: máris a pokolban élek,
vagy nem is élek csak hiszem,
s testem már régen nyugszik a földben?
Vagyis a nem létező testem,
hiszen már csontok halmaza vagyok.
Világok sokaságában élek s halok,
nincs biztos pont, minden csak képzelet.
Virtuális a volt, van, lesz, s a lehet,
irreális minden, amit úgy hiszünk:
"Élet!"

S mégis ideggócaink érzékelik, tudónk
mily mohón veszi a lélegzetet.
Szívünk miként fogadja be,
s küldi tovább az élető nedvet
a vért, mellyel szerveink kerekrei
néha nehezen, de elkoztukig mennek.
Hát, miért kételkedjem!
Élek! (Élek?)

A hajnal tört utat a csöndnek...

A hajnal tört utat a csöndnek,
ölelő karja megremegett.
Fáradt, kopott lelke mefeleszmél;
egy régen bujdosó ismerőst
vet felém a kóbor szél.
Kopogtatott csöndesen szegény,
s én beengedve szívembe zártam,
óvtam, élesztettem tüzet,
szerelmem teljes melegével átölelve
görcsösen szorítottam a reményt.
Mindhiába, most már látom.
A tiszta ércként csengő szavak
elfásult ólomként koppannak
fájdalommal kirakott lelkemhez,
s eltemetik balga szívemet.

Elhulló szavak

Elhulló szavak zizzemek
a fák között,
mint őszi levelek
hullnak a földre;
játékos szél kapja hátára
s repíti tőlem messze-messze.

Némán tör rám a valóság,
átjárja testem, csontomig hatol,
szívemnél megáll pihenni,
majd dörömbölni kezd makacsul.
Nem tágit, s én nem bírom visszatartani
Csipkerózsika-álomból
kezdem szemem kinyitni.
Fáradt vagyok még,
de tiszta tudatom szólít, parancsol:
„Uralkodj életed, sorsod felett!”

Régiók Találkozása

Már hagyomány, hogy Budapesten a Magyar Kultúra Alapítvány Szentháromság téri székházában a Régiók Találkozásával méltatják a szervezők a magyar kultúra napját. Így volt ez az idén is, amikor az est teljes műsorával a 200 éve született Erkel Ferenc emléke előtt tisztelgettek. Január 22-én a rendezvény a Tavasz Noémi budapesti festő-és grafikusművész munkáiból készült kiállítás megnyitásával kezdődött. Ez alkalommal a művész Erkel Ferenc zeneszerzőnek, Himnuszunk megteremtőjének adózott alkotásaival.

Az ünnepi rendezvényt Dr. Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója nyitotta meg. Az egybegyűltek nagy érdeklődéssel tekintették meg az „Erkel-emlékek nyomában” című rövidfilmet, amelyet a Magyar Emlékekért a Világban Egyesület tagsága készített.

A kárpát-medencei fiatalok műsorának részvevőit meleg szavakkal köszöntötte Sediánszky János, Budapest I. kerületének alpolgármestere, majd elhangzott Kölcsey Ferenc Himnusz című örökbecsű alkotása Bartók László színművész csodálatos tolmácsolásában.

Az ünnepi hangversenyt a Szerbiából, Adáról érkezett Musica Humana Kamarakórus nyitotta Erkel Ferenc Szózat-ával, Birkás János vezényletével. Majd egy törékeny kiscsi lány állt a közönség elé, egy ugyancsak aprócska hegedűvel, Gaál Julcsika, aki aznap ünnepelte 6. születésnapját. A budapesti kislány egy Weiner Leó népdalfeldolgozást adott elő, mindnyájunk öröme.

Horvát Marianna és Saróka Liliána gitáros verséneklők, akik magyar költők saját megzenésítésű verseit adták elő, Szlovákiából, Galántáról illetve Farnadról érkeztek. A Romániából, Kolozsivarról érkezett Oláh Boglárka Chopin-műveket játszott zongorán, nagy sikerrel.

Mi, Kárpátaljáról elszármazott budapesti nézők lelkesen tapsolhattunk a Beregszászból érkezett Holozsi Imre énekesnek, aki Kacsóh Pongrác „Rákóczi megtérése” című dalát énekelte a beregszászi szülőktől származó, 13 éves, budapesti Kovács Barbara Nóra zongorakísérettel. De még büszkébbek voltunk, amikor előadásában felhangzott Erkel Ferenc „Bánk bán” című operájából a „Hazám, hazám, te mindenem” kezdetű ária. Elmondhatjuk: a közönség vastappsal jutalmazta az énekest. Pirigyi Gergely, a Beregszászi Művészeti Iskola növendéke is színvonalasan adta elő klarinétton Erkel Ferenc: „Magyar tánc” című darabját, öt szintén Kovács Barbara Nóra kísérette zongorán. Végezetül a Musica Humana Kamarakórus előadásában, a Szabadkai Vonósötös és Baráth László klarinétos kíséretében felhangzott Erkel Ferenc-Kölcsey Ferenc Himnusz, amelyet a közönség együtt énekelt a kórusal.

Köszönet a Magyar Kultúra Alapítványnak, Szilaveczy Csilla alapítványi titkárnak, Beregszász szülőitjének, és határon túli szervezőtársainak a szép, színvonalas rendezvényért.

SCHOBER OTTÓ

Pályázati felhívás

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet a III. Tehetség gondozási Program keretében alkotói pályázatot hirdet vers, széppróza, egy vagy több kárpátaljai magyar irodalmi művet illusztráló grafika, valamint az épített örökségről készített fotó kategóriákban.

Pályázati feltételek:

- * **Vers** kategóriában 6–8 költemény;
- * **széppróza** kategóriában legalább 2–3 mű;
- * **grafika** esetén A/4-es rajzlapra fekete tuszal vagy ceruzával készített 3–6 pályamű;
- * **fotó** esetén 10–15 felvétel A/4 méretben.

Tárgymutató: Magyar történelmi emlékhelyek, relikviák, emléktárgyak, műalkotások, népművészet, a magas kultúra művelőinek (írók, költők, képző- és zeneművészek, színészek) portréi Kárpátalján. A pályázatra klasszikus fekete-fehér (monochrom) vagy digitális fekete-fehér, illetve színes papírkép küldhető. A beadott fotók címét, helyét, idejét és a fotós nevét, elérhetőségeit külön levélben kérjük mellékelni.

Jelentkezési korhatár: 16–25 év.

A kézzel írott szöveget, valamint a kitételeknek nem megfelelő pályamunkákat a zsűri figyelmen kívül hagyja.

A pályaműveket az alábbi címre várjuk:

Európa – Magyar Ház
90 202 Beregszász, Széchenyi u. 59/b
E-mail: kmmi@swi.net.ua
Beküldési határidő: 2010. május 30.

A pályázat díjazása kategóriánként: I. helyezett: 500 hrvny; II. helyezett: 300 hrvny; III. helyezett: 200 hrvny.

Eredményhirdetés és a díjak átadása: 2010. június 30-án, az Európa–Magyar Házban.

A zsűri által elfogadott pályamunkák az Európa–Magyar Házban tehetség gondozási kiállítás keretében kerülnek bemutatásra, illetve megjelennek irodalmi folyóiratokban és kiadványokban.

Április 11. – a magyar költészet napja

Nagy László

Jártam én koromban, hóban

Jártam én koromban, hóban,
Húzott az álom.
Mást kerestem s mellém te álltál,
Kardél mellett felnőtt virágszál,
Sebzett virágom.

Húszéve elveszett, s érzem,
Te lész a vígasz.
Mord kültelken, hol a füst szárnyal,
Szádról szóló harmonikáddal
Föl-fölvíditasz.

Engem a szépség, a vígság
Csodásan éltet.
Érte égek, hogy megmaradjak,
Bár úgy kelljen szívnom, mint rabnak
Kőcből a mézet.

Köröttem kúsa az élet,
Kúsa a sorsom.
Vértezz hittel, hűséggel állig,
Akkor én a haláloságyig
Belédfogódzom.

Petrőczy Éva

Jób könyvéből

*Mert ő megsebez, de be is kötöz,
összezúz, de kezei meg is
gyógyítanak.*

(Jób 5:18)

Uram, sebez és gyógyíts
kedved szerint,
csak el ne múljk rólam
kezéd nyoma –

mert halálba taszít,
ha többé
nem foglalkozol velem.

Ki zúzóaszt kerülve
és óvakodva él,
mind ostoba;

csak látszólag veszély,
ami az alig-léttől
megment, amit Te adhatsz
csak nekem:

sebek és gyógyulás
bölcs ritmusa.

Ezt olvastuk

A Beregszászi Népszínház a Révai Új Lexikonban

Beregszászi Népszínház (1952–1995): A Beregszászi Járási Műv. Ház műkedvelő színjátszó csoportjaként 1952-ben alakult ötven taggal, a később kapott népszínház elnevezés amatőr együttesek elismerő címe volt a SZU-ban. 1953-tól 1994-ig Schober Ottó a társulat ig.-ja, 1957-től a rendezője is. A népszínház több mint négy évtizedes fennállása során missziós feladatot töltött be, hiszen Kárpátalján a szovjet korszakban nem működhetett hivatásos magyar nyelvű színház. A székhelyén, Beregszászon kívül folyamatos tájolásával nemcsak a vidék más városaiban (Ungvár, Munkács, Huszt stb.), hanem szinte minden magyarlakta községben is rendszeresen fellépett. A népszínház összesen 180 színész tagja 1952 és 1995 között 41 bemutatót, 1132 előadást tartott 244 107 néző előtt. Az örmény író Zs. Arutunjan *Bolondnak vélt vőlegény*

68., Dávid Terézszlovákiai magyar író *Dódi c.* színműve 59, Lehár Ferenc *Marica grófnő* 52, Illyés Gyula *Bolhabál* 50, a kárpátaljai szerző, Balla László *Influenza* 49, Móczis Zsigmond *Sári bíró* 43, Farkas Ferenc *Zeng az erdő* 32, Szirmai Albert *Mágnás Miska c.* operettje 26 alkalommal került színre. 1966-ban nyílt meg a beregszászi nyári színház, egy háromezer férőhelyes fedett színpad, számtalan kiemelkedő előadás színhelye. A beregszászi társulat legismertebb tagjai: Nádai Anna (1953–1957 között főrendező), Uszakai István, Thill Gyula, Tóth Márta, Nagy Béla, Schober Ottó, Bakosné Antal Magda, Pógárné Bani Jolán.

Irodalom: Schober Ottó: Színfalak előtt, mögött, nélkül. (Ungvár–Bp., 1996), Csánádi György: Régi beregszásziak (Beregszász, 2001).

Elismerések

A Kárpátaljai Református Egyházkerület Zsinati Tanácsa által alapított Komjáthy Benedek sajtódíjat **Kovácsné Marton Erzsébet** kapta.

A magyar kultúra napja alkalmából átadták a Kárpátaljai Magyar Nívódíjakat a következő személyeknek:

Hollósy Simon Képzőművészeti Díj – **Soltész Péter** festőművész, a Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület társelnöke, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség tagja munkásságának elismeréséül;

Linner Bertalan Egészségügyi Díj – **dr. Csobej István**, a Novák Endre Megyei Kórház sebészeti osztályának főorvosa munkásságának elismeréséül;

Lehoczky Tivadar Tudományos Díj – **dr. Botlik József**, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára Kárpátalja történelmének aktív kutatásáért;

Kovács Vilmos Irodalmi Díj – **Fodor Géza** költő munkásságának elismeréséül;

Egán Ede Gazdasági Díj – **Bíró Tibor** vállalkozó kultúrmeccenási tevékenységének elismeréséül.

* * *

A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia okleveleit Pomogáts Béla elnök adta át a következő értelmiségieknek:

Szemere Judit, a Beregi Hírlap főszerkesztő-helyettese;

Nyikolajeva Irén, a Tiszabökenyi Kultúrház igazgatója;

Fuchs Andrea, a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének titkára;

Kristofóri Gyöngyi, a Técsői Hollósy Simon Középiskola pedagógusa;

Hasznyuk Veronika, a Munkácsi Humán-Pedagógiai Kollégium zenepedagógusa;

Duliskovics Ilona, a Szolyvai Vasárnapi Iskola pedagógusa;

Szabó Tibor, az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes művészeti vezetője, koreográfus;

Majoros Mónika, a Sislóci Dobó István Középiskola igazgatója.

* * *

A folyóiratban publikált művek színvonalának elismeréseként az Együtt Nívódíjakat kapták:

Fodor Géza író tanulmánykategóriában;

Füzesi Magda költő vers kategóriában;

Nagy Zoltán Mihály író széppróza kategóriában.

* * *

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Tehetséggondozási Programja keretében meghirdetett alkotói pályázat eredménye:

vers kategória: 1. **Kurmai Ráti Szilvia**, 2. **Bojcsuk Zsanett**, 3. **Délcegh Nikolett**, különdíj: **Gazdag Vilmos**, **Mónus Dóra**, **Kósa Tímea**;

próza kategória: 1. **Pusztai Beatrix**, 2. **Kurmai Ráti Szilvia**, 3. **Marofejeva Nelli**;

műfordítás kategória: 1. **Kurmai Ráti Szilvia**, 2. **Plizka Mihály**;

fotó kategória: 1. **Kárpáti P. Zoltán**, 2. **Lizák Alex**;

grafika kategória: 1. **Imre Adám**, 2. **Kárpáti P. Zoltán**, 3. **Pugner Gergely**, különdíj:

Deme Mária, **Komáromi Mónika**, **Lizák Alex**.

* * *

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Munkácsy Mihály Emlékplakettjét 2010-ben **Matl Péter** szobrászművész és **Pomogáts Béla** irodalomtörténész kapta.

Weinrauch Katalin

Meddig anya az anya?

A barátnőm, aki a napokban került haza meglehetősen hosszú kórházi kezeléséből, azt mondja, hogy ő nagyon szeret kórházban lenni.

Nem mondd komolyan, tamáskodtam a szavait hallva, de ő erősködött, hogy így van. Ki tudja, talán azért, mert mindig az volt a vágya, hogy orvos legyen... Ezért éri annyira otthonosan magát abban a steril, orvosságszagú fehér világban, fogalmazta meg számára is elfogadhatóan ezt a meglehetősen furcsa vonalmat a kórház iránt. De a sors más életutat jelölt ki számomra – tette hozzá röpké sóhajjal. Majd elgondolkodva folytatta:

– Most, hogy több hetet töltöttem abban az óriási, sokemeletes fővárosi kórházban, rájöttem, hogy a jóhírű Országos Baleseti Gyógyközpontnak a zárt világa, az a kórterem, amely a műszájból összezárt, sokáig ágyhoz kötött, innen-onnan érkezett betegeknek, vagyis nekünk otthont jelentett kényszerű otlétünk ideje alatt, valójában nem volt más, mint a mindennapi életből lassan kivésző, divatjamúlt, önzetlen segítségnyújtás, az emberség, az egymásra figyelés példás kis mikrovilága. Ne ámuldozz: valamennyien sorstársak voltunk. A váratlanul ránk szakadt baj, a fájdalom egyformán sújtott mindnyájunkat, s ha csak a gyógyulásban vetett hit reményét sikerült életben tartani egymásban, már az is óriási segítség volt! Igen, minden bizonyosan ezzel magyarázható, hogy mi a kórház falain kívül ma már alig tapasztalható, jó értelemben vett szimbiózisban, barátságban éltünk... Ezért is történhetett, hogy néhány nap alatt olyan dolgokat tudtunk meg egymásról, amelyeket az ember ritkán és nem szívesen mond el a legközelebbi hozzátartozóinak sem. Mert van úgy, hogy egy idegenhez, egy addig tökéletesen ismeretlen valakihez (akivel huzamosabb ideig együtt vagyunk, és biztosan tudjuk, – vagy talán éppen ezért? – hogy az életben többé nem találkozunk) nagyobb bizalmat érzünk, mint ahhoz, akihez sok évtizedes barátság fűz. Ha még akad egyáltalán olyan

valaki... Ugyanis betegtársaimnak a többsége nyolcvan fölötti, és már hosszú évek óta a magány volt a leghűségesebb kísérőjük, atársuk. Együttlétünk ideje alatt pusztán az a tény, hogy nincsenek egyedül, vannak, akik figyelemmel meghallgatják őket, az ajkukon feltérő szavaknak olyan csillapíthatatlan zuhatagát eredményezte, amely mint megáradt folyó szakította át a beléjük kövesedett szemérmességnek a gátját. Nem takargatták tovább a gyöngeségüket, elestéségüket, hálával fogadták az együttérzést, a szánakozást. Mert ahány beteg, annyiféle sors...

– Tudod – folytatta a barátnőm –, szívszorító volt hallani az idős korára magára maradt főorvosnő szájából, hogy a tágas, ürességtől visszhangzó gyönyörű lakásában tízenyolc órán át feküdt bezárt ajtó mögött, az előszoba kövén, segítség nélkül, törött lábbal, amíg megérkezett a szociális gondozónő, aki behozta őt ide a kórházba. Amíg tehetetlenül ott hevert, felkészülve a legrosszabbra, lepergett szemé előtt az élete, amely egykor csak kényeztetette: sokan szerették, sikeres volt a munkájában, megadott neki a sors minden szépet és jót. S most, élete végéhez érve mindebből semmi nem maradt... A kilátástalan magányt kivéve.

Vagy Angéla néni... Ő tomanán volt, nemzetközileg ismert élsportoló. Egész életében a sportnak élt, ezért is nem ment férjhez, nem akarta lekötöni magát. Majd, ráér, minék sietni... De az évek elmentek mellette, és ő egyszerre azt vette észre, hogy megöregedett, és teljesen egyedül van... Jók a szomszédjai, rá néznek... Főzés közben érte a baleset, elcsúszott, és reccs... Ki gondolta volna a sokéves intenzív sportélettel a háta mögött, hogy ilyen nagyfokú csontritkulása van... Szerencsére a szomszédok viszonylag hamar rátaáltak... Csak a hús égett szénné a gáztűzhelyen és a lakást kell újrafestetni...

Igen, amit a betegtársaim elmeséltek az életükről, az kevés kivétellel nagyon sokat ígérő, fordulatokban bővelkedő, gazdag életút volt, amelyeknek

utolsó fejezetét nem is annyira a filléres gondok és az elesettség, mint inkább az öregséggel együtt rájuk szakadt magány tette elszomorítóvá és örömtelenné. Külön-külön valamennyi élet, író tollára kívánczó regény... Amíg a lábam csendesen gyógyulgatott és a szervezetem lassanként a magáénak tudta a combcsontomba beépített, jó arasznyi titánoxid szegget, a történeteket hallgatva sokszor eltöprengtem ezen. Ebben az irdatlan kórházban éjjelnappal operálnak, szinte futószalagon érkeznek az újabbnál újabb, frissen műtött betegek soha fogyni nem akaró hada, de valahogy a mi kórtermünkre az állandóság volt a jellemző. Valamennyien hosszan elhúzódó kezelésre szorultunk, így bőven volt rá időm, hogy láthatatlan görcső alá téve egyenként tanulmányozzam a szobatársaim életét. Ne gondolj semmi rosszra... De valahogy úgy alakult, hogy nekem meséltek el sok mindent, talán, mert valóban érdeklődő és figyelmes hallgatónak bizonyultam...

A barátnőm felnevetett: képzeld, a magam éveivel én voltam a legfiatalabb, legmozgékonyabb, ahogy a többiek tréfásan becéztek, a tinédzser. Hamar fölkeltem az ágyból, aztán, amiben tudtam, segítettem a nehezen gyógyuló, ágyat nyomó társaimnak, gondolom ezzel magyarázható, hogy olyan gyorsan a bizalmukba fogadtak. Tudod, ebben a közegben egy jó szó, egy gesztus nagyon sokat jelent mind az ápolók, mint a betegtársak részéről... Őszinte kitarukozásukat hallgatva csak megismételhetem neked, hogy soha annyi megdöbbenő, nem várt fordulatokban bővelkedő élettörténettel nem szembesültem, sem a filmekben, sem a könyvek lapjain, mint ott, a kórteremben, az alatt a pár hét alatt. Meghallgatod a legmeggrázóbbat? Nem köt a titoktartás, nem valódi neveket mondok és valószínű, hogy a főszereplőket sem te, sem más nem ismeri meg soha... Ha gondoldod, akár le is jegyezheted...

Nos, a hölgyet, aki az életéről őszintén mesélt, nevezzük Alice nénié. Hölgynek mondom, mert valóban az, régi vágású pesti úriasszony, néni pedig azért, mert kilencvenhat éves. Combnaktöréssel műtötték, nem igazán fogadta be a

szervezete a protézist, egyedül ő hitt a felépülésében, az orvosok nem bíztak benne. Ő viszont nagyon szeretett volna meggyógyulni.

– Nézd kedveském, nekem meg kell gyógyulni, muszáj! Különben mi lesz az én kislánnyommal? Neki támaszra van szüksége, anyára, rám... Nem hagyhatom Gabikámat egyedül!

– Tessék mondani Alice néni, hány éves a lánya?

– Ő, még fiatal... hetvennégy. Szegénykém kerekesszékhez van kötve, abban él negyvenöt éve. Egyedül nem boldogul, nekem kell segíteni neki a ki- meg beszálláskor, hát, képzelheted, mennyire rám van utalva...

– Segítségük nincs senki? – A szomszédasszony, nagyon jó lélek, régen élünk egymás mellett, őt még megtűri maga mellett Gabikám... bár nem mindig. Csak amikor jobban van, vagyis a kezeléseket követően. Olyankor egy ideig még örül is neki, beszélget vele... Nekem nagyon sokat jelent a segítség, de most őszintén aggódom, hogy mi lehet otthon... Tudod, kedvesem, amióta bezárták a Hárshegyi pszichiátriát, nem tudom hová vigyem őt kezeltetni, följavíttatni egy kicsit. Mert arra nagy szüksége van. A kezelése után nincsenek dühkitörései, szegénykémmel olyankor elviselhetőbb az élet...

Alice néni főlemelt kezén visszacsúszott a háloing ujsa, s a kis öregasszony vékonyka, csúpacsontráján árulkodva tüntek elő a nehezen múló vér-aláfutások, a kéken-zölden virító foltok, zúzódások, ütésekre utaló nyomok. A hölgy kicsi madárfejét elfordítva halkán motyogta: nem tehet róla, ez nem ő... Abetegsége teszi, nem haragudhatok rá... A fáradt öreg szemek sarkában két hatalmas könnyecsepp ült remegve: ki fog túrni neki, vagy a gondját viselni, ha én nem leszek? Istenem, hová kerül majd? Hiszen senkink nincsen ezen a kerek világon, akit rokonnak mondhatnék... már barátok sem igen... Nem jó túl sokáig élni, elmagányosodik az ember... A mobiljának éles csengése szakította meg a beszélgetésünket: ó, te vagy az, Gabikám, kislányom? Nem, nem tudok hazamenni... Hiszen, tudod, beteg vagyok, eltörtött a lábam és... A telefon föl volt hangosítva, ►

Weinrauch Katalin

Meddig anya az anya?

nyilván az Alice néni meggyöngült hallása miatt, így mindenki, a tőle legtávolabb fekvő betegek is tisztán hallották a hangszóróból áradó hangos, összefüggéstelen, rikácsoló szitkozódást, mocskos káromkodást, és az átkok zuhatagát, amit a nő az anyjára szórt. A néni halkan, monoton hangon ismételtette: nyugodj meg gyermekem, nyugodj meg drágám, majd jövők és minden rendben lesz, minden...

– Már soha nem lesz semmi rendben – emelte rám legyötört tekintetét az idős hölgy, amikor a telefon másik végén a lánya egy undok tirádával, köszönés nélkül véget vetett a beszélgetésnek. – Ma viszonylag nyugodt napja van... még csak kétszer hívott...

Istenem, hogy lehet így élni, nézett barátom szánakozva a csendesen fekvő asszonyra. Olyan, mint egy gyermek... Uram, ne vedd vétkül, de akár egy összeaszott, aprócska múmia, hogy is tudott, hogy bírt boldogulni a beteg lányával, annyi hosszú éven át... Az asszony olvasott a gondolataiban: nehéz, nagyon nehéz kedvesem, de hát a gyermekem... Az enyém, és erősnek kell lennem. Nekem még élnem kell... Pedig fáradt vagyok és öreg... Igen, én túl régen kezdtem el öregedni... Attól a perctől kezdődően, amikor megtudtam, hogy az én büszkeségem, az én okos, szép és egyetlen lányom nagyon beteg... Vagy, ahogy a szemembe vágták: bolond... Mert tudod, nem az évek öregítnek, hanem azok a bánatot hordozó sötét pillanatok, amelyek váratlanul találják szíven az embert. Az én lányom az apja áldozata. Ő bűnhődik az apa fiatalkori ballépéséért... Nagynevű ember, híres ügyvéd volt az én uram... Szép, fess férfi, nagyon jóképű... Bolondultak is érte a nők... Persze, ő sem vetette meg a szép kisasszonyokat, pláne, ha könnyűvérű nőcskék voltak. Annyi ilyen lány volt az életében, mint égen a csillag. Már negyven is elmúlt, amikor Pesten, egy előkelő társaságban megismerkedtünk, bemutatták nekem. Abban az időben engem nagyon szép lánynak mondtak... éppen tizen-

nyolc voltam... Akkor hoztak haza a szüleim Svájból, a nevelőintézetből. Szép birtokunk volt Gödöllő alatt, egyetlen leánya voltam szüleimnek és hát rengeteg kérő jelentkezett... De én sem jártam másként, mint a többi lány, aki megismerte a jóképű, sármos ügyvéd urat. Neki akkor már volt egy jól jövedelmező ügyvédi irodája az Andrássy úton. Abban a villában vett lakást is... Nagyon szép, tágas, úri lakást és gazdagon, ízlésesen be is rendezte. Volt miből... Alánnyommal a mai napig ott élünk... Szóval, nem telt el sok idő és én férjhez mentem az uramhoz. Pedig szegény szüleim nem igazán örültek neki. Öregnek találták hozzám, hiszen több mint húsz évvel volt idősebb nálam. Csak hát, nekem beszélhettek, a szerelem vak... Jómódban éltünk és békeességben. Gondoltam, miattam csitult le a nagy nőfaló étvágya, mert ifjú asszonyként már hallottam róla ezt-azt a pesti barátnőimtől... Én soha nem vettem észre semmit, ha velem volt, rá sem nézett más nőre, sőt, inkább azt mondhatom, hogy mindig a szoknyámon ült... Jaj, nagyon féltékeny volt rám... Figyelmes volt velem és a tenyerén hordott. Amire vágytam, mindent megkaptam tőle. Csodálatos évek voltak, Európa legszebb városait jártuk be együtt, fürdőhelyekre utaztunk, mindig a legdrágább szállodákban laktunk, minden olyan gyönyörű volt...

Alice néni szemérmesen lehuny szemmel folytatta: ezerszer is szerelmet vallott, de ami meglepett, cseppet sem volt szenvedélyes, követelőző, igazán nem... Fiatalka voltam és azt hittem, ilyen a házaseset, bár néha jólesett volna, ha többször is a karjaiba vesz. Vakon szerelmes voltam bele, ő is nagyon szeretett s ezért sehogy sem értettem, hogy miért hártja el a közeledésemet, ha néha én törlészkedem hozzá... Még csak nem is magyarázkodott... Utána mindig napokra elutazott, valami rendkívül fontos, halaszthatatlanul sürgős pörnek a tárgyalásával magyarázva hosszasan távollétét, én meg jó feleségként ezt tudomásul vettem. Amikor hazatért, értékes ajándékkal halmozott el és nem

győzött eléggé szeretgetni... Kellemes és szépévek teltek így el és én egyre jobban vágytam gyermekekre, de az valahogy váratott magára... Orvosnál is jártam, nem talált nálam semmi rendellenességet és arra biztattott, hogy csak várjak türelemmel, majd megjön a baba ideje. De én egyre türelmetlenebb voltam... A férjem meg mogorva és rosszkedvű, amikor erről beszéltem, ezt emlegettem neki... Aztán megtörtént a csoda: amikor egy újabb hosszas távollét után hazajött az uram, végre áldott állapotba kerültem. Istenem, milyen boldogságos idő volt az, amíg a gyermekemet vártam, el nem tudom mondani! Csak a szívem alatt növekedő babáról tudtam beszélni, ő volt a legfontosabb az életemben és nem értettem a férjemet, miért nem örül velem, miért ideges, ha ezt hallja tőlem... Aztán meglett a lányom... nagyon szép kisbaba volt. Természetesen otthon szültem, és amikor a szülésznő a másik szobában toporgó férjemnek örömmel ki-szólt, hogy minden rendben, jól van az anya meg a gyermek, ő nem azt kérdezte, hogy fiú-e vagy lány, hanem arról érdeklődött, hogy egészséges-e a kicsi, megvan-e mindene hiánytalanul és nem nyúlajkú, vagy netán farkastorkú... Mondta is a bábaasszony, hogy ő még ilyet nem hallott, ez nagyon furcsa! Nagyon félhethi első gyermekét az ügyvéd úr, hogy ilyesmit kérdezget, csak erre kíváncsi, azt meg sem kérdezi, hogy mi a baba neve... Én a szülés fáradalmaitól, no meg az örömtől nem igazán figyeltem oda, csak jóval később, évek múltán jutott eszembe a bába megjegyzése... De akkor már nem élt a férjem... Budapest ostrománál bombaszilánk érte, abba halt bele... A halála után ketten maradtunk Gabikával a nagy lakásban, aztán, hogy el ne vegyék tőlünk, minden rokonunkat odafogadtunk magunkhoz. Nehéz idők jártak a háború után, a szüleim, a nagynénik mind idősök voltak már, minden vagyónuk odalett, egyiknek sem volt jövedelme. Élni meg ugye csak kellett valamiből, így én munkába álltam: képzeld, drágám, műszaki rajzoló lettem és idővel remekül beletanultam, sőt, nagyon megszerettem ezt a foglalkozást! Gabikám nagyon jól tanult, a gimnáziumot jelesen

végezte és beiratkozott az egyetem bölcsészkarán a könyvtárosi szakra. Nagyon intelligens, olvasott lány volt, csak olyan magának való, nem az a barátos fajta... Amikor befejezte az egyetemet, az egyik nagy, budapesti közönyvtárban helyezkedett el. Szerette a könyvtáros munkát, őt is nagyon szerették a kollégái. Egyik könyvtári kutatómunkát végző férfi-kollégája komolyan udvarolt neki, eljárt hozzánk, az esküvőt tervezgették. Rajta kívül nem is igen jött hozzánk senki, csak a szomszédos lakásban élő orvos nézett be hébe-hóba... Az ő lakásába költözött be később az a kedves szomszédasszony, aki segíteni szokott rajtunk...

Alice néni sóhajtvá folytatja: igen, szóval az orvos... Egykor a férjemnek nagyon jó barátja volt és a kezelőorvosa is... Mindig komolyan érdeklődött az egészségünk iránt, különösen Gabikának az állapota érdekelte és mindig töviről-hegyire kikérdezte. Akkorára apránként elfogytak lakásunkból a velünk élő rokonok, valamennyien kiköltöztek a Farkasréti temetőbe... Jólesett az előző a nagy, üres lakásban, ha hazatértem a munkából. Mert Gabikám este is sokáig dolgozott, de sosem féltettem Zoli hazakisérte. Azon a korán sötétedő, őszi estén is alig értem haza, csengetett a doktor. Teával kínáltam és semmiségekről beszélgettünk, amikor felvisított az ajtócsengő. Zoli állt a küszöbön, de egyedül. Hol van Gabriella – néztem mögé – hol hagyta? A férfi zavart kétségbeeséssel nézett rám, aztán a lesütötte a szemét: Gabikát elvitte a mentő, én nem is értem... Mit nem ért, mi történt, baleset vagy mi, hová vitték, melyik kórházba, beszéljen már, az Istenért! Nem, nem baleset, egészen más... A doktor közbelépett: válaszoljon egyenesen a kérdésre, ne köntörfalazzon. A fiatalember valahová mögém nézve halkan válaszolta: Gabi meztelenre vetkőzött és az íróasztalára állt, hogy mindenki jól lássa az emberekkel teli olvasóteremben, hogy neki milyen gyönyörű a teste... Aztán óriási cirksuzt csinált: visított, karmolt, amikor a kollégának eltakarták egy kabáttal, és le akarták szedni az asztal tetejéről. A fiú értetlen csodálkozással mondta: még káromkodott is... nem is akárhogy. Ekkor

Weinrauch Katalin

Meddig anya az anya?

hívták ki a mentőket és elvitték a... pszichiátriára...

Az idős doktor a hátam mögött halkán mormolta: bekövetkezett, amitől mindig tartottam. Hiába reménykedtem, hát én nem is tudom... Mit titkol, miről beszél, Ur Isten, ne hagyj el!

Az orvos becsukta a távozó fiú után az ajtót, aztán a szemembe nézve válaszolta: a maga férje szifiliszos volt, amikor elvette magát. Tudta ő, de nem akart lemondani magáról... Egészen fiatalon kapta meg bajt egy örömlánytól... Nagyhirű klinikákra járt kezelésekre Bécsbe, Párizsba, még akkor is, amikor már a férje volt. Minden új szert kipróbált rajta, ami aztán segített időlegesen visszashorítani ezt a csúf betegséget... De teljesen nem gyógyult ki belőle, a kór beleette magát a szervezetébe, lassan a férfiasága is egyre-másra csodót mondott... En figyelmeztettem őt, hogy nem szabad gyermeket nemzenie, mert nem biztos, hogy egészséges lesz... Továbböröktíve a kórt, a betegségnek lehetnek korán látható külső jelei, de megtámadhatja a központi idegrendszert is, ami később, felnőtt korban jelentkezhet... Sajnos, ez utóbbi történt... Mindig bizakodtam, hogy nem a gyermekénél, hanem valamelyik későbbi leszármazottjánál jelentkezik majd a betegség, amikor már lesz a kórnak biztos ellenszere... Tévedtem és ez borzasztó...

De ugye, meg fogják őt gyógyítani? Hiszen olyan fiatal, és okos... Válaszoljon, doktor! Természetesen fogják kezelni, de gyógyítani nem tudják. Tudja, az agy az nagyon bonyolult, még sok ismeretlen titkot rejtő mechanizmus és... Mondja meg mi a baja, követelem! Az orvos szomorúan nézett rám és latinul mondott egy szót. Ne hamukáljon nekem itt összevissza, mondja úgy, hogy megértsem, tudni akarom – kiabáltam sírva. Ő megrázta a fejét, és halkán mondta: nem én vagyok a kezelőorvos, én nem mondhatom ki a végszót...

Aztán másnap a Hárshgyi klinikán, amikor ugyanezt a kérdést feltettem a fiatal adjunktusnak, az értetlenül nézett rám: hogyhogya nem tudja, asszonyom? A maga lánya köznap

nyelven szólva, bolond. Majd itt kivizsgáljuk, hogy mennyire súlyos az állapota, és ha tudunk, segítünk rajta.

Eleinte egy-egy kezelést követően egészen sokáig jól volt a lányom. Sőt, annyira jól, hogy még a könyvtárba is visszavették dolgozni. Bár soha ne tették volna! Szembesülnie kellett vele, hogy a vőlegénye elhagyta és egy újonnan odakerült kolleginának udvarol... Valahol én meg tudtam érteni, csak a szívem szakadt meg a lányom bánatát látva... Akkor hetekig nem szólt egy szót sem az én kis Gabikám, robotként végezte a munkáját a könyvtár raktárában, mert már csak ott dolgozhatott... Aztán, úgy meséltek el nekem később, hogy egy nap a hóna alá csapott egy súlyos, rézkapcsos kódexet, beszélte a Zoli külön birodalmába, ahol a fiú a könyvtári kutatómunkát végezte az új kis kolleginával együtt, hátulról rásújtott a fejére a nehéz könyvvel, majd teljes erővel belevágta az a segítségére siető lány arcába. Mind a kettőn súlyosan megsérültek, és segítségért kiáltoztak, miközben a lányom felrohant az emeleti galériára és átvette magát a korlátan. Akkor tört el a hátgerince...

Alice néni valahová nagyon messzire nézve vissza a múltba, sokáig nem szólt, majd alig hallhatóan suttogta: hát, azóta van az én Gabikám kerekesszékekhez kötve... Mondd meg nekem, kedvesem, az ő bűne az, hogy ilyenné lett? Ugye, belátod, hogy még muszáj élnem, szükségem van rám! Nem hagyhatom magára, nekem mellette kell maradnom! Pedig nagyon elfáradtam már... nagyon! Abban reménykedem, hátha... hátha a Jóisten megkönyörül rajta... vagyis, mindkettőnkön és őt szólítja előbb magához... csak egy órával, nem, pár perc is elég, de előttem... Akkor megnyugodva mennék el én is... Ezért imádkozom, erre kérem a jó Istent, hogy így legyen. Rebbenő kezével megérintette a barátnőm karját, és kéréssel mondta: segíts nekem imádkozni... Nincs más, akit kérhetnék. Te nagyon közel kerültél hozzám... Jó szíved van... Kettőnk kérése talán meghallgatásra talál odafenn...

Istvánffy Erzsébet

A barikád

Amikor én férjhez mentem, még vagy már – a háború után – nem lehetett franciaágyat kapni. Mivel a tüzelő beszerzése is nagy gondot okozott 1947-ben, örültünk, ha a kisházban tudtunk egy kis meleget varázsolni a kályhába.

A kisházba kis szoba volt, a szó valódi értelmében: csak egy ágy fért el benne. Így aztán éjszakánként össze kellett húzni magunkat. Az első hetekben, hónapokban a „testközelség” igen örömteli volt, hiszen az ifjú szerelmeseknek boldogság minden érintés, ölelés. De amikor éjszakáról éjszakára a sodrony közepe megsüllyedt a súlyunk alatt, egyre kényelmetlenebb lett az egymás mellett alvás. Összegurultunk és hiába próbáltuk egymást kicsit arrébb tolni, fizikai képtelenség volt. Tavasszal vettem egy diványt. Mi nők, amúgy is szeretjük átrendezni a lakást. Hűsvétra sikerült még egy ugyanolyan diványt vennem, és az ágy kikerült a konyhába.

A diványokat beállítottam a szoba közepére, szép bútorhuzatból takarót rá, diszpárnákat, és úgy nézett ki, mint egy elegáns franciaágy.

Jó ideig nem volt vele semmi baj, mindkettőnknek megvolt a maga „álma” és roppant élveztük ezt a szabados helyzetet, mert annak nem volt akadálya, ha kedvünk támadt egy kis enyélésre.

Minden rendben volt mindaddig, amíg... A párom gyakran járt kiszállásra, ilyenkor néha még ő sem tudta, hol fog aludni, ha egy nap alatt nem tudja elvégezni, amiért ment. Nem mindenütt volt szálloda, különösen a falvakban. Ilyenkor akolhozelnők, a polgármester vagy egy tanító adott neki szállást. Hogy tökéletes legyen

az ellátás, terülj asztalkámat is varázsoltak és bizony a butykos is előkerült.

Fantasztikus dolgokat produkálnak a férfiak, ha van bennük egy kis „hajtóerő”. Az egyik tör-zúz, a másik mindenen röhög, a harmadik sír. Az enyém az amúgy is magas szintű horkolásából átcsapott olyan hangorkánba, hogy azt még a birkatürelmű ember sem bírta elviselni idegroham nélkül.

Másnap aztán úgy került elő, mint a moslékba esett csirke, lehetetlen a kisüsti búcsúpohár szagával, ami nem volt éppen kellemes rózsailat, hiába magasztalják, akik szeretik. Nem csoda, hogy fáj a feje, nyugós volt.

Lefeküdtünk, de hiába volt a külön ágy, neki kevés volt az övé. Arról a rózsailatról már nem is beszélve, amit horkolás közben rám lehelt. Éreztem, magam is elkábulok, ha nem tesz gyorsan valamit. De mit? Próbáltam párnákkal eltorlaszolni a légáramlatot, sikertelenül. Már hajnalodott, de még semmit nem aludtam. Felkeltem, hátha támad valami jó ötletem. Kimentem a konyhába és végre világosság gyűlt az agyamban. Bementem a spájzba, leakasztottam a szegről a megmentőmet és becipeltem a szobába. Az én ágyamat pár centire elhúztam és fejmagasságtól lefelé beállítottam a barikád főszereplőjét.

Aztán bevágtam magam az ágyba, kényelmesen elhelyezkedtem, mert a párom már nem tudott behatolni az én felségterületemre. Akisüsti bódító szaga sem érintett olyan közélről, legfeljebb a horkolás tömpított hangja zavart még egy ideig, amíg el nem nyomott az álom, mert mindettől megmentett a barikád elmaradhatatlan kelléke a „gyűrődészka”.

Írták, mondták

A könyv címével mutatkozik be az olvasónak.

Ráth-Végh István

Aki valamit nem ért, olvassa el újra a kérdéses írást. Ha így sem érti, akkor a novellában a hiba.

Örkény István

Sok ember van, aki csak azért olvas, hogy gondolkodnia ne kelljen.

Bajza József

Nem szabad semmiféle könyv olvasását megtiltani; ez az egyetlen mód arra, hogy önmagukat semmisítsék meg ama könyvek, a ponyvatermékek.

Immanuel Kant

Lónyay Menyhért

(Nagylónya, Bereg vármegye, 1822. január 6. –
Budapest, 1884. november 3.)

Beregszászban utcát neveztek el róla, Nyíregyházán szobor őrzi emlékét a megyeháza előtt, járásunkban több kastély viseli családjának nevét. Unokaöccse, Lónyay Elemér Rudolf trónörökös özvegyét vette feleségül.

Ő maga Magyarország pénzügyminisztere, majd miniszterelnöke volt, s alig tudunk róla valamit. Ki volt ő, gróf Lónyay Menyhért?

A család 1833-ban Budára költözött, így Menyhért tanulmányait először otthon, majd a budai priaristáknál és a pesti egyetemen végezte. 1838-ban barátságot kötött Madách Imrével és egy kis irodalmi kört szerveztek, amely a Lónyay lakásán tartotta ülését. 1839-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Tanárky Gedeonnak, mint felkért mentorának és testvéreinek társaságában beutazta Magyarországot nagy részét és Erdélyt, nagy utazásokat tett külföldön, ahol szakismereteit, különösen közgazdasági téren a legnagyobb sikerrel növelte. 17 éves, amikor 1839-ben Bereg megye választott országgyűlési képviselője lett. Ezután még hétszer (1843, 1847, 1848, 1861, 1865, 1869, 1878) lett a tiszaháti kerület képviselője. Minden kérdésben a Széchenyi iskolájához tartozó szabadelvű párttal szavazott. A Széchenyi-Kossuth vitában Széchenyit támogatta. 1845-ben megnősült, felesége Kappel Emília. Érdekes, hogy Petőfi Sándor ifjúkori hőbortjában, 1845 őszén egy Liszt koncert után szintén megkérte Emília kezét, aki a dúsgazdag pesti bankár, Kappel Frigyes leánya volt, de ez a házasság elmaradt.

Hosszabb utazásaiból 1847-ben hazaérkezve feltűnést keltett „Hazánk anyagi érdekei” című munkájával. Szorgalmas munkatársa volt a Szalay László, majd Csengery Antal szerkesztése alatt megjelent Pesti Hírlapnak.

Az 1848 júliusában megnyílt parlamentnek kezdetétől végig tagja volt. Aktívan vett részt az 1848-as törvények megalkotásában. 1848 szeptemberében a pénzügyminiszter tanácsosa, majd 1849 áprilisában a Szemere-kormány pénzügyi államtitkára lett. A világségi fegyverletétel után külföldre menekült, egy ideig Párizsban tartózkodott, ahol a Collage de France-ban Michel Chevaliernek szorgalmas hallgatója volt. Királyi kegyelem útján 1850-ben visszatérhetett hazájába, ahol mezőgazdasággal foglalkozott, de irodalmi téren is fejtett ki hasznos munkásságot. Szorgalmazta a nagybirtokok kapitalizálását. A Magyar Földhitelintézet egyik alapítója volt.

1858-ban szintén egyik alapítója volt az első hazai biztosító társaságnak és az ebből keletkezett Pannónia Magyar Visszontbiztosító Részvénytársaságnak és mindkettőnek elnöke is lett.

A Tisza-szabályozás ügyében, mint a felsőszabolcsi társulat elnöke az ő indítványára összehívott (1857–58) nagygyűlésen vitt vezérszerepet. Az országos gazdasági egyetnél a közgazdasági szakosztály elnöke volt. Emellett soha nem szűnt meg

az irodalom terén is terjeszteni eszméit és előmozdítani törekvései sikerét. Nagybecsűek a hitelintézetről és pénzügyekről írt tanulmányai. 1860-ban jelent meg „A Tisza-szabályozás története és nemzetgazdasági fontossága” című írása.

1858. december 15-től a Magyar Tudományos Akadémiának levelező, 1861. december 20-tól tiszteletbeli, 1866. január 21-től igazgató tagja, 1866. április 15-től másodelnöke és Eötvös József halála után, 1871. május 17-től haláláig első elnöke lett.

Kiváló szerepe volt a protestáns egyház ügyei vezetésében és érdekeinek megóvásában is. Tevékenyen vett részt a kiegyezés előkészítésében, mint a pénzügyi kérdések szakértője. Deák Ferenc és Andrássy Gyula tanácsadója volt. 1867. február 19-én az Andrássy-kormány pénzügyminisztere lett 1870-ig. Ez idő alatt sikerült korszerűsíteni az ország pénzügyi rendszerét és pénzügyünket Ausztriától elkülöníteni. 1870. május 27-én Ausztria–Magyarország közös pénzügyminisztere lett.

1871-ben grófi rangra emeltetett, a Lipórend nagykeresztjének is tulajdonosa lett. A királyi ház feltételek bízalmát bírta, a királyné is kedvelte. Őt szemelték ki Ferdinánd király végrendelete végrehajtójául.

1871-72-ben miniszterelnök és honvédelmi miniszter, de az itt töltött két éve gazdagabb volt keserűségben, mint kivívott sikerek örömeiben. A kormányra vágyó bal-közép élesedő támadásai következtében 1872. december 2-án kénytelen volt lemondani a miniszterelnökségről. Parlamenti helyét megtartotta a Tisza-kormány idején is. A főrendi házban utoljára 1883-ban hallatta szavát, a polgári házasságról szóló törvényjavaslat mellett nyilatkozott.

Kiköltözött a budai vár lejtőjén épített, fényesen berendezett palotájából és a Budapest melletti szentlőrinci birtokán telepedett le. Itt élt haláláig, innen irányította szabolcsi, zempléni, beregi és erdélyi birtokait. Emellett irodalommal foglalkozott. Az általa rajongva tisztelt Széchenyi István gróf szellemi hagyatékának rendezésére fordította ideje nagy részét, megszerezte a Tudományos Akadémiától a gróf összes kéziratok hagyatékát. Ő hozta rendbe Csengeryvel együtt az MTA pénzügyeit. Az intézet anyagi helyzetét az ő elnöksége alatt emelkedett 1883 végén kétmillióra.

Több terve volt: angol pénzemberekkel egyesülve magyar tengerészeti bankot akart alapítani; tervezte Magyarország összes lópjainak és mocsarainak kiszáritását és művelhetővé tételét. Mindebben Budapesten 1884. november 3-án bekövetkezett halála gátolta meg. Temetési menete a Magyar Tudományos Akadémia palotájának előcsarnokából indult az uralkodó képviselőinek jelenlétében. Az Akadémiában 1885. május 31-én Trefort Ágoston tartott fölötté emlékbeszédet. Atuzséri családi sírboltban helyezték végső nyugalomra. Mell-szobrát a Nyíregyházi Megyeháza előtt 2000. augusztus 20-án leplezték le.

Házasságából négy gyereke született:
Béla (1846–1890)

Menyhért (1849–1884), felesége Forgách Margit egyenesági leszármazottja II. Rákóczi Ferenc generálisának, gróf Forgách Simonnak. Lányuk, Pálma 1901-ben ment férjhez a szerémi herceg Odescalchi Jenő Zoárdhoz.

Gábor (1851–1927)

János (1860–1937), követségi titkár.

Lónyay Menyhért testvéreiről

Lónyay Albert (1823–1904) járatos volt a történelmi tudományokban. 1860-ban az októberi diploma után Ugocsa megye főispánjává nevezték ki. December 19-én zajlott le az ünnepi beiktatása, ünnepi beszéde Máramarosszigeten nyomtatásban is megjelent. Később lemondott, de 1865-72 között ismét főispán volt.

Lónyay János (1828–897) 1841–46 között hadmérnöki akadémián tanult, 1856-ig katonáskodott, utána a kiegyezésig a nagylónyai birtokán gazdálkodott. 1867. március 5-én Bereg vármegye főispáni helytartójává nevezték ki. 1872-ben lemondott, mert ekkor a tiszaháti járás képviselőjévé választották. 1877-ben Máramaros főispánja lett, sokat tett a megye fejlődéséért.

Lónyay Etelka (1824–1896) a Lónyay Menyhérrel jó barátságban lévő Madách Imre szerelme, később Szirmay Ödön felesége lett. Író, írt az 1831. évi felvidéki parasztlázadról, németből lefordította anyja emlékiratait, amelyet saját és anyja életrajzával egészített ki. Testvéreivel való kapcsolatáról így ír: „Általában mondhatom, hogy olyan egyetértő és egymást szerető testvér, mint mi voltunk, alig található. Ritka volt az az eset, hogy egymással torzsalokdunk volna.”

Feldolgozta:

TUBA MAGDOLNA, Karcag

A tuzséri Lónyay-kastély

„JÓ ÓRÁBAN MONDJAM!

A mindennapok mágikus szövegei egy kárpátaljai magyar faluban

A Kárpátalja ungvári járásában található Rát község gyógyító hagyományainak feldolgozása során tapasztaltuk, hogy a falu lakossága körében napjainkig élnek a mágikus szövegek és ráolvasások. Bár ezek a ráolvasó szövegek formailag nagyon különbözőek egymástól, mégis egy csoportba tartoznak, hiszen összeköti őket a mágikus mivoltukba vetett közösségi hit. Ezek a gyakran néhány szavas fohász jellegű elemek olyan természetes módon illeszkednek az itt élők beszédébe, hogy már rövid szövegekből is kiderül: ki az, aki nem Rát községben nevelkedett.

A mágikus szövegek egy része a napi tennivalók és a gyógyítás sikerét, a baj, a betegség megelőzését szolgálják, mások pedig a harag, a bosszúság kifejezői, vagy a sikertelenség okozójára szórt átok-formulák. Lejegyeztük ezeket is, mert egyetértünk azzal a véleménnyel, mely szerint ráolvasásnak kell tekinteni minden olyan szöveget, amelyet ráolvasás-funkcióban használnak. (Az átok-formulák vizsgálatától jelen írásunkban eltekintünk.) A Rát községben gyűjtött mágikus szövegek túlnyomó része általánosan ismert, kisebb hányadát alkotják azok a ráolvasások, amelyeket kizárólag a gyógyítók használnak.

Ebben a közösségben a jaj indulatszó dicséret mondatok kíséretében nem hangozhat el, mert rontó szándékot sejteneek mögötte. Ha mégis előfordul – *Jaj, de szíves a gyermek* –, azonnal elhangzik az elhárító mágikus szöveg – *Seggibe a szemed!* Az elhárító szövegnek azonnal követnie kell a megajgatást, a megkiabálást. A megkésztet mágikus elhárítás hatástalan.

Különösen az újszülöttek környezetében tilos mindennemű pozitív megfogalmazású mondat. Csecsemőt, kisgyermeket kizárólag ekképpen dicsérnek: *Phü, phü, phü, kis csúnya, pocsi, vagy! Csúnya baba!* Óvatosságból még ezekhez a mondatokhoz is hozzáillesztik a *Meg nem kiabálva* mágikus kifejezést. Amíg a *Seggibe a szemed* elhárító formulával az édesanya, illetve a család óvja a gyermeket (bizonyos esetekben a háziállatokat is), addig a *Nem ne ártson neki, Igízet ne fogja, Meg nem kiabálva* mondatokat a látogató ismételteti, hogy jó szándékát ezzel is bizonyítsa. Gyakori a dicséret értelmű *Rossz szemnek kár ránézni* kijelentés, amely egyszerre magában hordozza az elismerést és a féltést is. Mindannyian tudják, hogy a ma már kizárólag ebben a rövid formában használt mágikus szöveg azt jelenti: *olyan szép, hogy rossz szemnek kár ránézni, mert megigízi*. A megkeresztelt csecsemőt a keresztcsülők a következő szöveg kíséretében adják át szertartás után otthon a szülőknek: *Pogánykát vittünk, báránnyát hoztunk, jelezvén ezzel, hogy a keresztiség felvétele után a gonosz nem hatalmaskodhat a gyermek felett.*

A csecsemőt fürösztéskor – miközben a vízbe helyezik –, az *Istenke vele* ismételtetésével igyekeznek övni a megijedéstől. Ha tüszent a gyermek *Agyók Istenkének* rá a szülő válasza, elhárítva ezzel a komoly betegség kifejlődését. Az *agyók* szövegromlás következménye lehet, az adjuk igéből. Bár nem tudják, mit jelent, így használják, így öröklődik. A felnőtt tüszentésére az *Egíssigedre* vagy a tréfás *Segg oda* a válasz.

A kisgyermeket a sikeres bemutatkozás, vagy a feltett kérdésre adott helyes válasz esetén a felnőttek az *Ilyen nagyra nőjél* jókívánsággal jutalmazták, eközben magasra emelik a kezüket. Ha a gyermek fájdalomra panaszkodik, akkor *Meggyógyja kis Jézuska* mondattal nyugtatgatják. A nagyobbacska fiúgyermeket így biztatják: *Meggyógyul, míg katona leszel*, a lányokat: *Meggyógyul, míg menyasszony leszel*, azaz felnőtt korára elmúlik a fájdalom. Sebesülés esetén – ha az nem ad okot aggodalomra –, a gyermekeket ekképpen vigasztalják: *Ne félj, nem jön ki a lelked*, vagy imígyen tréfálkoznak velük: *Ott fog kijönni a lelked*. A gyermekek a kihullott tejfogaikat az egérlükba (ha van a házban kemence, akkor sutba) dobják, miközben a következőket mondják:

*Cini-cini kisegér,
adok neked csontfogat (rossz fogat),
adjál nekem vasfogat (jó fogat).*

A seplős gyermekek, ha gólyát vagy fecskét látnak, fél lábon ugrálva, többször ismételve, hangosan kiabálnak: *Gólyát (fecskét) látok, szeplőt hányok*.

Rontást, rossz szándékot elhárító vagy megelőző beszédfordulatok, mágikus szövegek az elbeszéléseikben gyakran előfordulnak. Az *Isten ments*, az *Isten őrizzen*, a *Ne adj Isten*, valamint az utóbbi ruszin változata a *Ne dáj Bozse* minden veszélyt és rossz szándékot sejtető mondat előtt elhangzik. Utóbbi – a ruszin változat – a többszöri sikertelen próbálkozás után, összegzésként is elhangozhat, például *Ne dáj bozse, hogy megszámloljam!* (azaz, nem sikerült megszámlálnom).

A mezőgazdasági vagy házkörüli munkák befejeztével gyakran hangzanak el az óhajt kifejező ráolvasások: *Köjlélszípen, Nőjete nagyra, Kötsd ki mind, tyutyukám, Legyen hozzá szerencsénk (szerencséd)*. Ha szerencsésen induló eseményről kezdenek beszélni, minden esetben az *El ne kiabáljam!* mágikus erejű mondattal indítják, amely kivédi, a szerencse elkiabálását, azaz elriasztását. Arágszálók és mindennemű kártevő távoltartására szolgálnak – a napjainkban már általános vagy szerszemes irtás közben is elhangzó – a *Pusztuljatok innet, Menjete a nyehézségbe, Takarodjatok innet, Hogy vesznétek el!* elküldő formulák.

A *Megkövetlek, Engedelmet kirek, Tisztessig ne essik* kifejezéseket olyan be-

szédhelyzetekben alkalmazzák, ahol a beszélő illetlen szavakat vagy kifejezéseket kíván használni mondandójában. Mivel nem akarja hallgatóságát megbotránkoztatni, mielőtt az illetlen szót vagy kifejezést kiejtené, már előre bocsánatot kér. Például: „... akkor az anya, *engedelmet kirek*, az alsókabátyára rávizelt, avval mosta le a gyermeket.” Az *Isten rossz néven ne vegye* mágikus erejű mondat akkor hangzik el, ha a vallási előírásokat – bőjt, munkavégzési tilalom – valamilyen okból kénytelenek megszegni. A szöveget a bűnbocsánat, a feloldozás reményében mondják. Hasonló a szerepe a *Nem megszóláskípen* kifejezésnek, amelyet mások tetteinek rosszallása esetén előre bocsátanak. A hallgatóság előtt ilyen módon igyekeznek bizonyítani tárgyilagosságukat. A titkok megőrzését szolgálják a *Szó köztünk* maradjon, és a *Köztünk szólva* kifejezések, amelyek figyelmeztetik a hallgatót, hogy a fel szólítást követő közlésről ne beszéljenek senkinek. A vásárba indulót e szavakkal bocsátják útjára: *Szar legyen a szerencséd!* A vásárlás célját – tehén, malac – nem nevezik meg, mert az sikertelenséget okoz. Ha valaki ügyetlensége folytán valamit elront, azt mondják neki: *Szarni a markodba!* Így olvasnak rá, hogy a továbbiakban szerencsés legyen a keze.

Korán termett zöldegek, megérett gyümölcsök fogyasztása előtt – amennyiben az adott évben először kerültek asztalra – egészségmegőrző céllal hangzanak el a következő szövegek:

Ujdonság a hasamba, betegség a pokolba, vagy az

Ujdonság a hasamba, rosszbaj meg a zsidóba.

A jó étvágygal falatozó családtagnak kívánják szintén egészségmegőrző céllal: *Meg ne ártson!*

Ha olyan kedvező eseményről van szó, amely a beszélő számára is kívánatos lenne, soha nem mulasztja el hozzáfűzni: *Nekem (nekünk) legyen mondva!*

Ha váratlanul pénz üti valakinek a markát, azt mondja:

Phü, phü, phü, apád, anyád ide jöjjön! Az aprópénzre így olvasnak rá:

Phü, phü, phü, szaporodjatok, sokasodjatok!

A szentek segítségét kérő rövid fohászok – *Uram, Jézus, légy velünk!* *Szüanyám, ne hagyj el! Istenem, őriz meg minket!* – gyakran hangzanak a nagyobb munkák kezdéskor, utazás előtt, sőt nagy zivatar idején. Gyógyító műveleteket megelőzően, és a gyógyító szerek készítése során az égiek segítségét elengedhetetlennek tartják. Viaszöntés előtt a *Jézus, Mária, Szent József, segíts meg!* fohászt mondja el az öntőasszony. A szenes víz készítésénél és a kenyér dagasztásánál keresztet vetnek, ekkor hangzik el:

„JÓ ÓRÁBAN MONDJAM!

A mindennapok mágikus szövegei egy kárpátaljai magyar faluban

■ Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében. Amen.

Rövidebb és elterjedtebb az Isten nevében szövegforma, amelynek funkciója az előbbivel azonos. Különböző élethelyzetekben ugyancsak segítséget, áldást remélve mondják az alábbi fohászokat:

Uram, Jézus, segíts!

Szűzanyácskám, légy velünk!

Szűzanyácskám, vigyázz ránk!

Édes Jézus (Szűzanyácskám), most segíts!

Édes, jó Istenem, őrizd meg minket!

A Miatyánk-ot és az Üdvözlégy-et általában hétszer vagy kilencszer elimádkozva szintén mágikus erejűnek tartják. Ijedés, megrettenés ellen a *Távozz tőlem Sátán, a Távozz tőlem gonosz lélek* kifejezéseket, vagy az alábbi ima hosszabb, vagy rövidebb változatát mondják:

Szűz szülője Istennek, engedd, hogy tied legyek.

Most segíts meg Mária,

ő irgalmas Szűzanya.

A rövidebb változatban az előbbi ima két utolsó sorát ismételtetik. Az imént felsorolt ráolvasások – vallási eredetű fohászok, az utóbbi köztudottan imádságszöveg. Inkább jókívánság jellegű ráolvasásoknak tekinthetők a beteglátogatás során elmondott *Ne fájjon...* (ekkor azt a testrészt nevezik meg, amelyre a beteg panaszodik), *Gyógyulj meg minél előbb, Ne legyél beteg, Ne betegeskedj, Múljon el rullad a betegség* parancsok vagy kérések, amelyek a panaszt követően vagy búcsúzáskor hangzanak el abban a reményben, hogy jó órában mondják és meghallgatásra találjanak. A közösség hite szerint nem szabad mások baját hosszasan mesélni, mert *a baj megjelenhet*. Ha mégis ezt teszik, akkor közben több alkalommal hangsúlyozzák: *Jó órába mondjam, vagy Jó órába legyen mondva*. Mások betegségét sem szabad az embernek önmagán megmutatnia, mert *az átragadhat a beszélőre*. Azokban az esetekben, ha ez mégis elkerülhetetlen, a következő, betegséget megelőző vagy elhárító mágikus erejű szavak hangzanak el:

Kűhöz mírve,

Kűnek adva,

Kűközt veszve.

Miközben saját testükön mutatják mások betegségének a helyét, ezt ismételtetik:

Ne ide mutassam vagy

Ne ide legyen mutatva.

Mások testi hibáját is tilos kigúnyolni, utánozni vagy mutatni. Hitük szerint ugyanis is elegendő, ha a hallgatóság körében valaki gondolatban ezt kívánja: *Hogy úgy maradjál!*, akkor a tilalmat megszegő *úgy marad*.

A gyógy növények gyűjtésénél, illetve a gyógyító szerek kölcsönzésénél is elhangzik a *Kutyának kelljen, de jó, ha van betegséget távol tartó mágikus szöveg*. Amikor gyógyító szereket, orvosságokat kapnak, kötelezően elhangzik az alábbi párbeszéd:

Beteg: *Mán nem köszönöm.*

Aki a gyógyszert adja: *Ne köszönd, csak használjon.*

Hitük szerint ugyanis a gyógyszer hatását veszti, ha megköszönik.

Az utcán heverő tárgyakat általában nem emelik fel, mert rontást sejtenek benne. Ha mégis elkerülhetetlen, hogy hozzáérjenek, akkor háromszor ráköpnek, és anélkül, hogy hátranéznének, a következő szöveg kíséretében a hátuk mögé dobják: *Phü, phü, phü, babona tyúk penna*. A szöveggel kísért cselekménysorozat a cselekvőt megvédi a rontástól.

Lényegesen kevesebb azoknak a ráolvasásoknak a száma, amelyeket kizárólag a gyógyítók használnak, mint a cselekménysorozat elengedhetetlen tartozékait. Ez azzal magyarázható, hogy a *tudós féle* személyek nem árulták el a művelet közben halak, mormolva elmondott ráolvasásaikat. Hitük szerint ugyanis, vannak olyan szövegek, amelyek hatásukat veszítik, ha illetéketlenek – a nem gyógyítók – is hallják. Egyes adatközlők megemlítették, hogy többben *sírba vitték a tudományukat*.

Az *igízet* ellen minden családban – bár kissé eltérő módon – készítenek szenes vizet. Aszenes víz készítésekor, illetve az öntés művelete során ugyancsak általánosan ismert az oda, vagy visszafelé való számlálás. *Sem egy, sem kettő, sem három ... sem kilenc* – számlálják a vízbe dobott *sírköszemet*, vagyis parazsat, újabban lánegelő gyufaszálat.

A szenes víz készítésének kezdésekor elengedhetetlen a keresztvetéssel kísért *Az Atyának, Fiúnak, Szent Lélek Istennek nevében. Amen*. Az előbbi folytatásaként – miközben az izzó parazsat vagy az égő gyufaszálat a vízbe dobják – hangzik el a *Ki nízett meg, ki igízett meg, ki kiátott meg* ráolvasás, immár diagnosztikus céllal. Ha a parázs vagy a gyufaszál a bőgre aljára merül, akkor valóban *igízetben* van a beteg. *Az Asszonynak konty alá, firfinek kalap alá, jánnak varkocs alá* ugyancsak a parázs vízbevetése közben hangzik el. Attól függően, melyik szövegrészről *ül le a parázs*, asszony, férfi vagy leány szeme *ártott* a gyermeknek. Az iménti szövegek is általánosan ismertek, de kizárólag a gyógyító folyamat során hangzanak el.

Visszafelé számlálás kötelezően hangzik el az öntés során is: *Se nem kilenc, se nem nyóc, se nem hét ... se nem egy*, mondja a gyógyító, miközben az olvadó viasz hol a láng fölé tartja, hol pedig leveszi onnan. Amíg a számlálás eljut egyig, addig a viasz a megfelelő folyékony állagúvá válik. A szem-árpa orvoslása során, szintén a gyógyító művelet közben hangzanak el a mágikus szövegek: *Árpám kerekitem, kerekem, kerekem*, vagy az *Árpa, árpa lekaszállak, múljál el*. Első esetben a kezelő személy kerekítő mozdulatokat végez egy

kerek érmével, amelyet a cselekményt követően az úton eldob. Úgy hiszik, hogy aki ezt az érmét felveszi, arra átragad az árpa. A második esetben a gyógyító a behajlított ujjával sarlót formálva, kaszálo mozdulatokat imitálva gyógyít, miközben mondja a szöveget. A művelet végén felszólításként hangzik el: *múljál el!* Ez utóbbi a szájpénész gyógyítása közben is előfordul: *Béka, béka, múljál el, napszálltával... (bújjál el)*. (A lejegyzett szöveg már csak töredék, a zárójelbe tett szavakra nem emlékezett pontosan az adatközlő.)

Az Itt maradj! rontástól megszabadító parancsoló forma egy hosszú mágikus elemekkel átszőtt cselekménysorozat befejező mozzanata. A *hóttetemként* ismert betegség átadásakor, vagy elküldésekor – miközben a beteg a kézfején lévő csomót a halott lábához dörzsöli – mondják: *Vidd el magaddal!* Hitük szerint az elhunytak nyugalmát nem zavarják, ha a halott nevének említésekor elhangzik az *Isten nyugtassa meg*, vagy az *Isten nyugosztalja*, de gyakori az *Aldja meg az Isten haló porában is!* kérés változat is.

A párbeszéd jellegű mágikus erejű gyógyító szövegeket a beteg és a gyógyító felváltva mondja:

Gyógyító: *Phü, phü, phü, árpa lesz a szemedén!*

Beteg: *Phü, phü, phü, mossa le (múljon el)!*

Amásik:

Gyógyító: *Mi az ott az arcodon?* (kezeden, orronon, szemedén stb. mindig a sérült, vagy beteg testrészt nevezi meg.)

Beteg: *Amilyen hamar kérdezted, olyan hamar múljon el!*

Szintén párbeszéd formában gyógyítják a nyelven megjelenő hólyagocskákat, amelyet *efingnek* neveznek.

Beteg: *Efing van a nyelvemen.*

Gyógyító: *Ha kótt, ma kótt, hónapra olyan legyen, mint a Teru Juli segge!* (Általában egy falubeli kövér asszony nevét mondják.)

Beteg: *Phü, phü, ragadjon rá!*

Az előbbinek egy másik változata:

Beteg: *Efing van a nyelvemen.*

Gyógyító: *Ha kótt, ma kótt, hónapra olyan legyen mint a Tisza vize!*

Beteg: *Phü, phü, mossa le!*

A gyógyítók által elmondott mágikus szövegek mindenekelőtt a gyógyítás hatékonyságát fokozzák. A napi teendők közben elhangzó ráolvasások a munka sikerét, eredményességét, a baj elhárítását szolgálják.

A magyar ráolvasások gyűjteményét, valamint a magyar néprajzi szakirodalom ide vonatkozó anyagát áttekintve kijelenthetjük, hogy az általunk gyűjtött anyag szervesen illeszkedik az egységes magyar hiedelmrendszerbe.

KÓTYUK ERZSÉBET néprajzkutató

KAZINCZY FERENC NYOMÁBAN KÁRPÁTALJÁN

Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulója alkalmából Kárpátalján is számos rendezvénysorozat, megemlékezést tartottak a civilszervezetek. A nyelvújítás vezéralakja sok szállal kötődik a kárpátaljai magyarlakta településekhez, illetve a történelmi egykori intézményeihez, az akkori tisztségviselőkhöz és kiváló közéleti személyiségekhez. Gondolatban kövessük nyomon a korabeli magyar irodalom és kultúrpolitika vezéralakjának a jelenlegi Kárpátalján tett látogatásait.

Először *oktatási szakértőként* érkezik vidékünkre. Korabeli iskolatörténeti feljegyzések szerint Kazinczy Ferenc 1786-tól a kassai tankerület elemi iskoláinak felügyelőjeként tevékenykedik, tanügyi ellenőrzés céljából is többször járt Ungváron. Ellátogatott a történelmi egyházak iskoláiba, figyelemmel kísérte és segítette a ruszin, zsidó és más itteni nemzetiségek iskoláit is. Többször váltott levelet Bacsinzky András munkácsi görög katolikus megyés püspökkel, a ruszin történetírás és művelődés kiemelkedő alakjával. Bacsinzky azért tartozott Kazinczy köréhez, mert nagy műveltségű, széles látókörű személyiség, tudós ember volt. Mindent megtett azért, hogy növelje a munkácsi egyházmegye és munkácsi görög egyesült püspökség tekintélyét. Ungváron, püspöki székhelyén sokat fáradozott az orosz (rutén, ruszin) anyanyelvű oktatás megszervezéséért, ehhez kért és kapott segítséget Kazinczy Ferenc-től. A nagy tiszteletnek örvendő tanfelügyelő úr működésének ideje alatt orosz (rutén, ruszin) elemi iskolák nyitnak Munkácscon, Huszton, Técsőn. Támogatta a zsidó iskola megnyitását Ungváron. Tanügyi és más fontos kérdésekben folyamatosan kapcsolatban állt Ung megye vezetőivel.

A rebellis Kazinczy Ferenc legmemrázóbbróbb élménye mégis a *munkácsi várfogság*hoz kötődik. Mint ismeretes, Kazinczy fogságából egy esztendő a munkácsi várban töltött. Naplójában Bereg vármegyébe érkezésének és útvonalának dátumokra lebontott eseményeit is megörökíti.

1800. augusztus 1-jén fogolytársaival érkezett Beregszászba. A vásárra összegyűlt emberek gyümölcsöt adtak a foglyoknak, az alispán tokaji bort, kenyeret, húst, édeséget küldött nekik. Augusztus 23-án Gáton ebédelték. Augusztus 25-én érkeztek meg Munkácsra. Az író a vár nyugati részén álló épület harmadik emeletének negyedik cellájában raboskodott.

1800. augusztus 25–26-án kezdte meg büntetésének letöltését. 1801. június 28-án szabadult a munkácsi várból. Megjegyzendő, hogy az író összesen 2387 napot töltött el fogságban.

A munkácsi várbörtönhöz kötődő Kazinczy-ereklyék között őriznek egy kis piros bőrkötésű könyvet, amelyben ez a bejegyzés olvasható: „*Dolgozásaim a munkácsi várban 1800-1801. Minthogy az Ország-lás rabjainak tintát nem engednek, vasda-*

rabokat hánytam eczetbe, a papírost pedig Kufsteinből Munkácsig tartó utunk alatt lopva szereztem”. A vasroszdával írt kézirat Lessing, Osszián és Marmontel egy-egy művének fordítását tartalmazza. Cellájában egyszer felkereste egy ungvári orvos, dr. Molnár, aki azonnal felismerte és emlékezett rá, hogy „*patvarista korában Kazinczy gyakran járt az ő anyósáékhoz*”. Ellátta hírekkel nagybátyja, Kazinczy András és annak veje, Kárner László felől, aki Ungvár második alispánja volt.

De térjünk vissza szabadulásának napjára. Abörtön kapujában közeli rokonai várták. Ekkor 1801. június 28-át írtak. Eljött érte testvére, Kazinczy József és unokaöccse, Kazinczy István. Úgy döntöttek, hogy egy munkácsi polgári családnál erőt gyűjtenek a hazatéréshez. Naplója szerint egy bizonyos Szmethanoviccsal a munkácsi Trautel úrhölgynél vacsoráztak és éjszakáztak. Feljegyzi, hogy „*Trautel egy gyönyörű húsos blondine volt, de nem egyéb, mint egy férjhez menni nagyon vágó hetérácska, a hetérák nemesb classisából*”.

Másnap rokonai kíséretében június 29-én hagyta el a várost. Keresztülsejték az Ung-vidéket, éjszakára Pálócra érkeztek, de gróf Barkóczy János nem volt otthon, ezért úgy döntöttek, hogy a fogadóban éjszakáznak. Itt, Ungváron felkeresték és tárgyaltak Bacsinzky Andrásal, a munkácsi görög katolikus megyés püspökkel. Más nemesi családokhoz is ellátogattak. Még kora délután hazafelé vették az útjukat.

Mint irodalomszervező többek között Ungvárhoz is kötődik. Kazinczy Ferencnek köszönhető Dayka Gábor költő újra felfedezése, hiszen verseit ő rendezte sajtó alá. A hozzá közel álló Kárner Lászlótól, Ungvár második alispánjától értesült először Dayka Gábor szerény költői hagyatékáról, aki a Drugeth Gimnázium egykori tanára volt. Az alispán úr szerezte meg Kazinczy számára az elhunyt költő verseit Fekete Imrétől, az Ungvári Drugeth Gimnázium igazgatójától. Rajta kívül Kricsfalusi György gimnáziumi professzor is küldött neki tíz Dayka-verset. A korabeli kritikások szerint Dayka 1795. december 20-án súlyos betegen érkezett feleségével, Reich Zsuzsannával Ungvárra. Az 1795–96-os tanév első szemeszterét követően betegsége elhatalmasodott, és 1796 októberében lemondott tanári állásáról. Még ebben a hónapban elhunyt. Dayka Gábort az ungvári Kálvária-hegyen levő közös temetőbe temették el.

Tizenhét év elteltével tehát a Dayka Gábor költő körüli hallgatást barátja, Kazinczy Ferenc törte meg. Összegyűjtötte és kiadásra előkészítette költőtársa verseit, amely saját kiadásában 1813-ban jelent meg. Megjegyzendő, hogy Dayka Gábor emléke ma is elevenen él Ung megye központjában. Az egykori gimnázium előtti téren (ma az Ungvári Nemzeti Egyetem Vegyi Kara van itt) áll Szamovolszky Odön szobrászművész

alkotása, aki carrarai márványból faragta ki a költő mellszobrát. Aszobrot 1909 októberében avatták fel. További sorsa: 1945 után a szovjetek eltávolították a térről, majd az ungvári magyarság kezdeményezésére 1994-ben visszahelyezték talapzatára. 1991-ben az ungvári magyar középiskola felvette Dayka Gábor nevét.

Kazinczy Ferenc szoros rokoni és baráti kapcsolatban állt több beregvidéki családdal is. Julianna húga Dercsényi János Bereg vármegyei táblabíró felesége volt, akitől sokszor értesült a vidéken zajló eseményekről. Jól ismerte Balugyánszki Mihályt, a velejteit orosz pap fiát, aki később a pétervári egyetem tanára lett és Beregszászi Nagy Pál nyelvtudóst. Bay György Bereg megyei főszolgabíróval, majd alispánnal is levelezett. Mindezeknek már kapcsolattörténeti irodalma is van Kárpátalján. Gondolok itt az ungvári Váradi-Sternberg János történész *Ismeretlen Kazinczy-levelek és jegyzetek* c. dolgozatára, amely *Századok öröksége* című tanulmánykötetében jelent meg 1981-ben Ungváron. Több cikkében foglalkozott a témával Keresztyén Balázs helytörténész is. Ezek közül figyelemre méltó *Kazinczy Ferenc kapcsolata vidékünkkel* című dolgozata (Kalendárium '92. Ungvár, 1991).

Végezetül, sajnós, nem hallgathatjuk el azt a tényt sem, hogy vidékünkhez kapcsolható az 1831-es kolerajárvány, amely elragadta a magyar irodalom és nyelvújítás vezéralakját is. A futótűzként terjedő halálos járványról Kazinczy a barátjától, az Ungvárra készülő Szemere Páltól értesült. Megtudta, hogy Ugocsában és Beregben kitört a kolerajárvány, amit Máramarosból hurcoltak be a tutajokon sőt fuvarozó oláhok. Először Ujlakon, Csetfalván és Váriban észlelték, majd Csekében is elterjedt. Kazinczy aggódott a Csekében lakó Kölcsey Ferenc miatt: „*Mely embert veszítünk, ha ötöt veszítjük el!*” A Himnusz költője ezt a csapást túlélte. Munkácsról kapta a hírt, hogy a kolera feltartóztatathatatlannal terjed Szabolcsban, Beregben, és elérte Cigándot, Zemplént is. 1931. augusztus 5-én már Széphalomban is észleltek megbetegedést. Mocsáry Antalnak írt utolsó levelét az író már nem tudta befejezni, mert a kolera áldozata lett.

Kazinczy Ferenc emléke öröke él az anyaországtól elszakított Kárpátalján, az itteni magyarság körében is. Az ősi munkácsi várban emléktáblával jelöltük meg az itt raboskodó költő szenvedésének színhelyét. A „*rabok honát*” 1847-ben Petőfi Sándor „*A munkácsi várban*” című versében örökítette meg:

„*Itt tűzé föl piros zászlaját a Szabadságnak Zrínyi Ilona? A szabadság hősinek tanyája Ime, ime most rabok hona.*”

*Kárpátaljai honismereti anyagok alapján összeállította
DUPKA GYÖRGY*

KÁNYÁDI SÁNDOR BEREGSZÁSZBAN

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán író-olvasó találkozóra került sor, amelynek vendége Kányádi Sándor költő, gyermekíró volt. A rendezvény keretében megemlékeztek Benedek Elekről, a nagy mesemondóról, születésének 150. évfordulója alkalmából.

Kányádi Sándor 1929. május 10-én született a Hargita megyei Nagyalambfalván. 1950 óta Kolozsváron él. Első verseskötete 1955-ben jelent meg. Verseit legutóbb Valaki jár a fák hegyén címmel, válogatott műfordításait Csipkebokor az alkonyatban címmel adta ki. Aköltőt 1993-ban Kossuth-díjjal tüntették ki.

A találkozó Kányádi Sándor Távolodóban című megzenésített versének előadásával kezdődött, majd Orosz Il-dikó, a főiskola elnöke köszöntötte a vendéget és a megjelenteket. Az elnök asszony elmondta, hogy ebben a tanévben a pedagógiai tanszék szervezésében megemlékeztek Benedek Elek munkásságáról. A leendő tanítók és óvónők megtanultak egy-egy mesét az írótól, majd előadták azt egy magyar óvodában vagy iskolában. A gyerekek a mesékhez illusztrációkat készítettek, amelyeket azután az író-olvasó találkozóznak is helyet adó Török Bálint terem-ben állítottak ki.

Balogh Lívia, a pedagógiai tanszék munkatársa a rendezvény házigazdjaként életének fontosabb eseményeiről, munkásságáról kérdezte Kányádi Sándort. A jelenlévők megtudhatták, hogy a költő a Napsugár című gyermeklap szerkesztőjeként dolgozott 30 éven át. A lap egykor 70 ezer példányban jelent meg. A folyóirat szerkesztésénél Benedek Elek munkássága volt a példa.

Benedek Elek tevékenysége nagy hatással volt az egyetemes magyar irodalomra. Többek között ő kezdeményezte Erdélyben az író-olvasó találkozók megtartását, amelyekbe Tamási Áron és Dsida Jenő is bekapcsolódott. Ezek az összejövetelek a színházi elő-

Kányádi Sándor

Nagycsütörtökön

nagycsütörtökön már kora délután odébbállnak a vacsorát már ki-ki a maga nem föltétlenül családi körében költi el nagycsütörtökön már kora délután meglép aki csak teheti nincs idegünk már a közös szorongáshoz a közös de a külön-különi megszegyenítéshez sem a kálvária a kivégzés ceremóniájához ha legalább élőben menne mint minden este a megváltott és meg nem váltott világ minden híradójában latrok százai ezrei mentődnek föl naponta pilátusok légiói mossák a kezüket nyilvánosan és közben elégedetten mosolyognak bele egyenesen a kamerákba csak az üzenetrögzítőkre hagyatkozhat nagycsütörtökről nagypéntekre virradólag a megváltás dolgában bizonytalankodó ki kell hétvégeztetni a fejekből az áldozathozatalnak azt a deprimáló hogyismondjákját ki kell hétvégeztetni no szia majd húsvét után

adások és az istentisztelet mellett a nemzetiségi lét legfontosabb eseményei voltak.

Kányádi Sándor részletesen elmesélte a jelenlévőknek, hogyan is sikerült a közelmúltban egy köztéri kút formájában méltó emléket állítani a nagy mesemondónak. Az emlékmű felállításához szükséges pénzszerzést közadakozásból gyűjtötték össze. Mint mondta, a kútnak minden gyermek a „tulajdonosa”, aki lemondott egy gombóc fagyiról, vagy egy pohárnyi üdítőről. Az emlékművet 2006-ban Budapesten, az I. kerületben, a Fátyol utca és a Várkert rakpart sarkán állították fel. A Hargitáról származó 8 tonnás andezit követ Gergely István és Melocco Miklós szobrászművészek öntötték formába.

A költő megosztotta a jelenlévőkkel gyermekkori emlékeit, mesélt szülőfalujáról és arról, miért is tartja Nagyalambfalvát a világ közepének.

A véget nem érő történetek szüneteiben főiskolai hallgatók szavatait hallhatta a közönség. Elhangzottak Kányádi Sándor Sóhajts, „Ez a tél”, „Tarlón tűzök lépeget” és „Mi lennék?” című versei. Aköltő biztatására, és vele együtt a jelenlévők elszavalták Petőfi Sándor „Itt van az ősz, itt van újra...” című versét.

A prózai művek közül két mesét is meghallgathattak az érdeklődők: a Feketemesé, valamint a „Meddig tart a rigófütyü?” címűeket.

A versekről szólva a költő úgy fogalmazott, hogy a könyvnyomtatás óta a verset könyvbe száműzték, és akkor tud kiszabadulni, ha szavalják őket. A versbeszéd közelebb áll az indulattal ejtett nyomatékos mondathoz, a mindennapi beszédhez, mint a próza. „Hogyha egy életen át sikerül néhány maradandó verset alkotni, amit még az unokák is kézbe vesznek, akkor már nem élt hiába az ember” — mondta Kányádi Sándor.

A találkozó a költő „Isten háta mögött” című versével zárult.

MOLNÁR BERTALAN

Füzesi Magda

Útkeresőben

„Uram, utálni nem tudom világot,
de indulhatok, amikor kívánod...”

(Áprily Lajos:

A csavargó a halálra gondol)

Belebújtam az alkonyatba,
alagutat ástam az almafába,
gyökereiből szívvtam
a tavaszig érő életet.
Arcul csapott egy rózsaaág,
mert összeziláltam

a megfagyott kertek
szép nyu govását.

Ki vagyok én?

És a tetszhalott tél

meddig emészti

a felcicomázott

őszi vidéket?

Mert elmegyek, el e világból,

Isten jelére,

de addig

megkeresem azt a mezőt,

hol boldog a lélek, ki benne pihen...

Aztán csak álltam,

a szürke ég már összeért a tájjal,

egyenes törzsű fenyők riogattak.

Honnan való bennem e rémület?

... a tölgyek rokonának lenni?

Nyárfák haját lobogtatni?

Akácok selymét simogatni?

Tépni hársvirágot,

katángkórót, orgonaaगत...

Az Olt tükrében

sohasem látott büszke tekintet:

„Ez a világ nem testálódott...”

Fejüket rázták a vén remeték,

és valami

végtelen elszántság

szikrázott a tiszta mezőkön,

fel, egészen a Hargitáig.

Emberi sorsok, régi ungváriak

Kamaszos, kócos szél hintáztatja a kopasz ágakat, bukácsol a jég szorításából kiszabadult tócsák között, és vidámkodva, jósszívvvel hinti az utakra az ébredező föld illatát. Mintha tavasz lenne! – mondja elmélázva a nyugdíjas gyermekorvosnő, kedves ismerősöm. Ha nem februárt mutatna a naptár, akár azt hihetnénk, hogy márciust írunk. A fiatalágomat, a valamikori nőnapok emlékét idézi bennem ez a langyos tavaszias nap... Istenem, milyen szép és ízléses, üde tavaszi virágokból kötött bokréta-katapultát kaptam a későbbi páromtól minden nőnapon. Meg persze máskor is. Pedig akkor még diákok voltunk mind a ketten. Orvosnak tanultunk Ungváron. Egyikünket sem vetette fel a pénz, de virágcsokorra mégis jutott! Mindig a Hajtó bácsi kertészetébe ment virágért szegény megboldogult férjem. Mesterségének a művésze volt az öreg kertész, hallottam valaha a nevét?

Hallottam. Nem is olyan rég. Milyen furcsa a véletlen, hogy éppen most került szóba... Hajtó Gyula, aki évtizedeken keresztül a hajdani Ungvár egyetlen virágkertésze volt. Az unokája, Katika mesélt róla nekem, a szeretett nagypapáról. Olyan tisztelettel, olyan meleg szavakkal emlegette, hogy minden szavát lejegyeztem. És most már tudom, hogy nem csak a magam számára. Tovább kell adnom, hogy mások, akik eddig nem hallottak róla, azok is ismerjék meg a nevét. Tudjanak erről a melegszívű, dolgos kertészről, aki csupa nagybetűvel volt ember. Akinek neve nemcsak Ungváron volt közsímszó, ott, ahol az élete javát leélte, hanem messze az egykori vármegye határain túl is. Pedig nem volt ő híres közéleti személyiség, sem gazdag földbirtokos. Egyszerű, földet szerető, nagyon rátermett kertészember volt, akinek a keze nyomán pompás virágok születtek és illatoztak attól a perctől kezdve, hogy még az Osztrák-Magyar Monarchia idején a Kis-Ung partján, a Bercsényiek várának lábánál, azaz a Váralja utcán megvásárolta azt a nagyon áhított darabka földet. A nőülését követően itt építette fel aztán a családi házat is. Ettől az időtől lett Hajtó Gyula véglegesen ungvári polgár.

Pácinban született, 1869-ben. A kertész szakmát Torontál megyében, a püspöki ker-

tészetben sajátította el. A szerelem irányította a sorsát, így került Ungvárra, ahol 1906-ban nőül vette a csapi születésű Laczi Erzsébetet. Hat gyermekük született, közülük három csecsemőként elhunyt. Az életben maradtak közül a Katika édesanyja, az 1907-ben született Margit volt a legidősebb, őt követte egy évre rá Ilona és két évvel az első világháború befejezése előtt a legkisebb lány, Rozália, a későbbi Rózsika néni, aki az édesapja halála után nyomdokaiba lépve folytatta a kertészmesterségét. De ennek még jóval előtte Budapesten elvégezte az Iparművészeti Főiskolát. Így aztán nem a virágok szaporításában, gondozásában, hanem inkább a virágkötésben jeleskedett, azt gyakorolta hosszú éveken át.

A virágkertészet a cseh éra alatt virágzott fel igazán, hiszen abban az időben az egyetlen működő kertészet volt Ungvárnak. Hajtó Gyula nagy hozzáértéssel és szívvel-lelkével beleadva végezte munkáját. Akkortájt még nem volt túl gyakori, mindennapos jelenség a melegágy, amit ő a saját két kezével hozott létre. Ma már nehéz elképzelni, honnan merítette az erejét, hogy futotta az idejéből, energiájából, hogy mindent egymaga csináljon, segítség nélkül. Mert akkoriban még nem tellett fizetett segítségre. Igaz, a későbbiekben sem nagyon.

Nézem a családi fotóról bizakodva mosolygó, vékony termetű, akkor már két kislányt, Margitkának és Ilonkának apukáját és szívem szerint vállatára fognám: ugyan, árulja el a titkát, hogy birkózott meg egyedül a sok nehézséggel?! Hajnali ötkor kelt minden áldott nap, mert fűteni kellett a maga tervezte fűtőrendszert, hogy a gyönyörű ciklámenek, primulák, csodálatosan nagyfejű, bólogató hortenziák meg ne fagyjanak a jeges téli hajnalokon.

„Tudod – meséli Katika – mennyire szerettem benn lenni abban a színpompás virágokkal teli, langyosan meleg, földszagú melegházban, amikor kinn a tomboló szél száguldó északi szél két marokkal szórta a havat... Pedig ekkor már nagypapám igazán nem volt fiatal, mégis tette a dolgát ugyanúgy, mint korábban. A üvegfedelű melegház egyik léceken lekerített sarkában, a porlós, száros földben, szabályosan, katonás sorrendben meneteltek a hónapos retkek, nyújtózkodtak a zsenge zöldhagymák. Ez csak a miénk volt, a családé. Nekünk húsvétra mindig volt primőr zöldség az ünnepi asztalon. Bizony, nagyon nagy szó volt ez a háború utáni ínséges, szűkös időkben. És milyen gyönyörűség volt tavasztól késő őszig kinn a kertben, a szabadban virító virágok ágyásai között sétálgatni a sötétzöld tuják, babérfák árnyékában. A levendula, tubarózsa, datura csak úgy ontotta bódító, édes

illatát. Leginkább alkonyatkor szerettem ott lenni, amikor nagypapám a keze alatt született bővizű kútból itatgatta, locsolgatta a kedvenceit...”

A harmincas évek közepe táján Hajtó Gyula megnyitotta virágüzletét Ungvár szívében, a római katolikus templom közelében. Abban az időben már nagyon keresett volt és csodájára jártak a különlegesen szép cserepes virágainak, meg a vágott virágokból összeállított művészi csokrainak. Nem csoda: a díszítő elemeket, művirágokat, leveleket egészen Bécsből, Pozsonyból, Budapestről szállították neki selyempapírral bélelt, elegáns kartondobozokban. (Katika sajnálkozva említette, hogy amikor áttelepült Magyarországra a '90-es évek közepén, sok más egyéb emlékekkel együtt ezeket is meg kellett semmisítenie.) Megtisztelő figyelmességnek, igazi gáláns ajándéknak számított a hölgyek körében, ha alkalmanként egy-egy Hajtó címkével ellátott különleges csokrot kaptak a férjhiódolóktól. És bár egészen más indíttatásból, de nagyon keresettek voltak a Gyula bácsi keze alól kikerült kegyeleti virágkoszorúk is. A kis kertészet jól jövedelmezett, tisztességes megélhetést biztosított a családnak. Áldás volt a kertész munkáján, talán mert nagyhitű, Istenfélő ember volt.

Minden vasárnap eljárt a templomba és bármilyen fáradt is volt, az ő számára soha nem jött el úgy az éjszaka, hogy ne imádkozott volna és a Bibliát ne olvasta volna lefekvés előtt. A hit adott neki erőt öregségében is, a második nagy háborút követően, amikor a már meglévő családhoz egy csonka család terhe is a vállaira szakadt. És ebben a megnövekedett családban, már koros emberként, ő volt az egyedüli férfi. De ez később volt, egy kicsit megszaladtunk az időben.

Ahogy elmúltak az Osztrák-Magyar Monarchia éveit és véget ért a cseh éra, Kárpátalját rövid időre újra visszacsatolták az anyaországhoz. Am ezek az események nem hoztak semmi változást a kertész és családja életébe. Gyula bácsi soha

Emberi sorsok, régi ungváriak

◀ nem politizált. A cseh időkben sem volt soha semmilyen pártnak a tagja. Nehéz is lett volna politizálnia, hiszen beszélni sem tudott csehül. De erre nem is igen volt szüksége: a föld, a virágai és a fák értettek az anyanyelvén, magyarul. Mert dönthetett a magas politika a Kárpátalján élők feje felett bárhogy is, ő Ungváron, a szeretet városában megmaradt annak, akinek született: magyaroknak. Aki ismerte, tisztelte őt. Soha senkivel nem került összetűzésbe, becsülettel végezte a dolgát: ásott, kapált, palántázott, nevelgette a gyermekeit és a virágait. Azon munkálkodott, hogy széppé varázsolja az őt körülvevő kis világot.

... Vajon, hogy élhette meg, hogy érintette őt annak a váratlan magas kitüntetésnek a híre, amit szorgos, becsületes munkájával és tisztességes emberségével érdemelt ki a legfelsőbb köröktől, a Magyar Királyi Miniszterelnök előterjesztésére, Vitéz Nagybányai Horthy Miklós, Magyarország Főméltóságú Kormányzója jóváhagyásával?!

Hajtó Gyula 1941. október 1-jén Gödöllőn, legfelsőbb jóváhagyással, a kiválóan hazafias és áldozatos magatartásának elismerésül megkapta a Nemzetvédelmi Keresztet.

De akkor már ismét dörögtek az ágyúk, ártatlan emberek ezrei pusztultak el a lövészárkokban, veszték oda a Don-kanyarban és a félelmetesen sötét éjszakákat a sztálingyertyák fénye tette kísértetiessé...

Aztán megjött az 1945-ös esztendő. A legidősebb Hajtó lány, Margitka akkor már Dr. Harajda András főállatorvos felesége volt. A határok még átjárhatóak voltak, a férj Nagykállóban volt alkalmazásban, Margitka pedig három kicsi gyermekével Ungváron tartózkodott a szülői házban. Bandika, Katika és a három hónapos pici Judit. Az édesapa útban hazafelé a marhavagonban utazva megfertőződött tífusszal, és rövid időn belül elhunyt.

Így bővült ki a Hajtó család három kis-korú gyermekkel, akik felnőttként mind diplomás emberek lettek az édesanyjuk és a nagyapjuk támogatásával.

A szovjet rendszer nem bánt kesztyűs kézzel Hajtó Gyulával, ahogyan másokkal sem, akiknek becsületes munkával megszerzett javaik voltak. A városi vezetőségnek, a kommunista párt hű harcosainak igen hamar szűrni kezdte a szemét a minden nehéz-

ség ellenére működő, talpon maradt kertészet, így rászabadították Gyula bácsira a fináncokat. Mivel az öreg rendelkezett ipar-enedéllyel, irgalmatlanul megsarcolták és hatalmas adót vetettek ki rá. Először a virágboltot kellett feladnia, aztán lépésről lépésre mindentől igyekeztek őt megfosztani. Az öreg kertész nagyon belefáradt az örökös harcba és úgy határozott: nem csinálja tovább! Ez az érzés különösen akkor uralkodott el rajta, amikor minden áron arra akarták rákényszeríteni, hogy lépjen be az akkor frissiben megalakult városi virágkertészetbe. Egy Scsokin nevű elvtárs volt a mindenható ura a kertészetnek, aki kertészeti ismereteit frontkatonaként szerezte. Így egyáltalán, vagy csak alig valamicskét értett a kertészethez és jól jött volna neki egy, a szakmában jártas beosztott, aki helyette mindent megcsinál. A dicséreteket majd ő zsebeli be, ha megrosszul alakulnak a dolgok, akkor lesz, akin elverheti a port. Mivel az öreg sehogy sem akart kötélni állni, a már addig rá kirótt adót a duplájára emelték, és mert nem volt miből fizetni, a végrehajtók napi szinten „vendégeskedtek” a házában. Vittek azok a zongorától kezdve a saraboló kapáig mindent... Gyula bácsi fásultan nézte: mindegy, vigyék... ő örökre befejezte. Csak a lányát, Rózsikát sajnálta, akinek éppen olyan szívügye volt a kertészkedés, akár csak neki.

Amde közbeszólt a Gondviselés. Mert mindenki halandó, s ez alól senki, még a legnagyobbak sem kivételek. Meghalt Kárpátalja kommunista pártjának első és nagyhatalmú titkára: Turjanica Iván. Hatalmas volt a gyász, ám a nagy emberhez méltó temetéshez hiányoztak a koszorúk. Hiába szaladtak a temetés szervezői a városi kommunális kertészetbe, se virág nem volt, sem ember, aki megkösse a koszorúkat. Egyedüli végső megoldásnak a Hajtó-kertészet maradt. Megállapodást kötöttek az idős kertésszel, hogy visszavonják a rá kimért hatalmas adót, engedélyezik a további magánkertészkedését, csak sürgősen kössenek szép, díszes koszorúkat Turjanica elvtárs temetésére. Gyula bácsi ekkor már értette a nagyértékű „bumáska” jelentőségét, mert csak akkor fogott hozzá a lányával együtt a koszorúk megkötéséhez, amikor megkapta a pöcsétes írást és kezében tartotta a papíron rögzített hivatalos engedélyt.

Hajtó Gyula szép kort élt meg. 1958 tavaszán távozott el csendesen az élők sorából. Az általa megteremtett virágkertészet még halála után is sokáig működött sok ember öröme, a lánya, Rózsika gondoskodó, értő vezetése alatt. Talán ez az írás segít, hogy megőrizzük az emléküket.

KERTÉSZ VIRÁG

Krónikás, ébresztő

S. Benedek András emlékére

Csodálatos sáfára volt, tudója-tudósa, krónikása peremvidék-hazájának. Ha külön-külön is céltudatosan megszerkesztett, tárgyát mindenfelől éles világításba állító munkáit egymás mellé raknánk, a biztos kézzel megrajzolt részletekből eligazító körképet kapnánk. Tragikusát és felemelőt. Nem volt, nincs hozzá foghatóan szívós és hiteles ébresztője a folytatkozó kárpátaljai magyarság hagyomány-tudatának. Bármiről írt, könyvről, kastélyokról, romokról, drámai történelmi pillanatokról, távoliakról, közeliokről, köznapokról és árvizekről, két-három mondattal már magával sodorta olvasóit. Mindenben otthonos volt, művészettörténetben, irodalomban, közművelődésben, szociográfiában, településtörténetben, politikában. Hajdan szervezője, éltetője, művelője a semmiből támadó kárpátaljai irodalomnak. S éppen mert az volt, át kellett települnie az anyaországba. De itt is, minden percében, a kishaza képviselője maradt. Nem regényesített, nem szenvelgett, nem vizezte fel anyagát. Amit tudott, és hihetetlenül sokat tudott, villogó mozgókép-sorokban állította olvasói elé. Józanul volt szenvedélyes, és szenvedélyesen tárgyilagos. Gazdag lélek és tiszta elme.

LATOR LÁSZLÓ

Vári Fábrián László

Ítélet után

Béninek

A bolygók összecsapnak egyszer.
Testvértűz ég és föld között.
Hiába sírdogál az ember,
Isten halálnak öltözött.

Eszünkbe jut az anyánk kínja
s embriókorunk álmai.
Nagyanyánk Jézus Krisztust hívja
fogoly fiát kiváltani.

Nem temet, és nem sirat senki,
nem rendel dőre számvetést.
Mely ügyész merné kézbe venni,
s fel is mutatni azt a kést?

A hold tér először magához:
dagály dőzsöl a partokon,
s holdkór vagy frász az, amit ránk hoz,
álmunkon amint átoson.

Delett már nyakunkon a penge.
Szívünk azóta kőkemény.
De tengeranyánk méhébe rejtve
lűtetni kezd a költemény.

A elátkozott kocsonya

Egy rég nem látott barátommal futottam össze az utcán. Kiderült, hogy nyugdíjas éveinkre egyazon városban telepedtünk le; az ő családja régebben, az enyém a közelmúltban. A viszontlátás örömeiben barátom meghívott, hogy a nejemmel látogassuk meg otthonukban. Az időpontban is megegyeztünk.

Feleségem is örült a találkozónak, hiszen asszonyaik gyerekkoruk óta jó barátok voltak. Virággal és egy üveg borral érkezünk a vendégségbe.

Társalgás közben a háziasszony vacsorához terítette az asztalt, a férje pedig hozzáfűzte:

– Eszembe jutott, hogy egykoron kedvelted a kocsonyát, s akkor, gondoltam, ma sem veted meg. Mivel a feleségem nagyszerűen ért az elkészítéséhez, úgy döntöttünk, télvíz idején stílusos lesz vacsorára egy tál finom kocsonyával meglepni benneteket. Bár nem tudom, a kedves feleséged is kedveli-e...

– De még mennyire! Nincs is jobb egy magyaros módra főzött, rezgő lére dermedt ízletes kocsonyánál – szólt a nejem tréfásan.

– Persze, csak a disznó mellső kövér lábaiból – fűztem hozzá én is komoly kocsonyaszakértői véleménnyel. – Mert a hátsó, csontos lábakon alig akad némi le-rágni való.

Ha jól emlékszem, efféle konyhaművészeti dolgokról csevegtünk az ecetes lilahagyma kíséretében feltálat, piros paprikával, feketeborssal, fokhagymával fűszerezett, finom kocsonya élvezetes fogyasztása közben.

– A kocsonyáról jutott eszembe egy vidám történet, amely még a vergődő szovjet korszak utolsó éveiben esett meg velem – mondtam. – Akkoriban már nem volt könnyű kocsonyának való disznólábat vásárolni. De egyebet sem. S ha hosszadalmas utánajárással mégis eredményre jutottunk, akkor nagy boldogan nem úgy mondtuk, hogy megvettük, hanem így: sikerült beszerezni ezt vagy azt. Abban az időben az égvilágon minden eltűnt a boltok polcairól, s így természetesen üresebbnél üresebb hentesbolti pultokkal találkozott a korgó gyomrú vásárló. A vágóhidakon nem sok sertés került kés alá, s bár mindegyiknek négy lába volt, mindez kevésnek bizonyult a kocsonyakedvelő lakosság számára. Azért mégse maradtunk éhen, mert az akkori hatalom ügyeskedett szocialista eszmékkel megtölteni üres gyomrunkat. Erre szolgáltak az akkor még teljes kapacitással működő marxista-leninista politikai iskolák, amelyekbe erőszakkal léptették be a nyájas dolgozókat. Se szeri, se száma nem volt azoknak az iskoláknak, amelyek többségében a tanév folyamán csupán két foglalkozást tartottak

meg – az elsőt és az utolsót –, mert a kollektívákban a „butábbak” okítására kiválasztott „okosabbak” nem nagyon lelkesedtek az ilyen megtisztelő felkérés teljesítéséért.

– Nekem mondd? – jegyezte meg a barátom. – Éveken át engem is megbíztak hasonló társadalmi „professzori” feladattal.

– Engem olykor-olykor még ennél is komolyabb megtiszteltetés ért – folytattam hencegve. – Bár nem voltam párttag, a járási pártbizottság politikai oktatási hálózatának vezetője engem is „behálózott” egy-egy ilyen iskola működésének ellenőrzésére. Egyszer például a húsfeldolgozó üzem marxi-lenini iskolája záró foglalkozására osztott be vizsgabiztosnak...

– Nem is rossz feladatot kaptál, mert utána vizsgabiztosi minőségben biztosan megkínáltak egy kis „disznósággal” – szellemeskedett a házigazda.

– Én is így gondoltam, de ne igyál előre a medve bőrére, várd ki a végét. Néhány nappal a vizsga előtt az utcán megszólított egyik történelemtanár ismerősöm, nem titkolva örömeit, hogy a szóban forgó iskolába, amelynek történetesen ő a vezetője, engem küldenek vizsgaellenőrnek. Elpanaszolta, hogy nincs minden rendben, mert a vágóhíd munkásaiból verbuvált „nebulók” év közben nem nagyon látogatják a foglalkozásokat, mivel ezer meg ezer más dolguk akadt, minthogy Marx és Lenin tanaival zavarják gondterhelte agyukat. „Mi lenne, ha el se jönnél a vizsgára?” – kérdezte óvatosan. S mire szóhoz juthattam volna, csábító ajánlattal rukkolt ki: „Tudod, ebben a nincstelen világban neked is jól jönne az üzemből egy kis „ez meg az”. Szeretted a kocsonyát? Bizonyára a körömpörköltet sem veted meg. Hozok majd egy pár disznólábat. Aztán némi hússocska is elkelve a konyhatokon, vagy egy rúd szalámi a gyerekeknek uzsonnára, vacsorára!... Na látod, ez az én feladatom lesz, a tiéd pedig az, hogy aláírd a jegyzőkönyvet a megtartott vizsgáról. Én majd hozom ezt is, azt is...

– Persze, te mint öntudatos szovjet állampolgár, visszautasítottad az ajánlatát! – élcelődött a barátom

– Hogyisne! Hiszen csorgott a nyálam a felsorolt finomságoktól. „Még a fele is jó lenne” – véltem. Fittyet hányva szovjet becsületérzetemre, még inkább Marx és Lenin tanaira, habozás nélkül elfogadtam az ajánlatot. „Csak jöjjön az „ez meg az” – gondoltam –, és tudtommal a családomban sincs annyi kommunista erkölcsi öntudat, hogy elvesse az ígért finomságokat”. Egy közeli italboltban egy pohár borocska mellett azon nyomban megkötöttük a szocialista erkölcsöt megszegő szerződésünket.

– Szóval mégiscsak előre ittatok a medve bőrére! – heccelődött a társaság.

– A disznó bőrére – helyesbítettem tréfásan.

– Amit mellesleg ki felejtettek az „ez meg az” csomagból! – csipkelődött a feleségem is.

– Pedig a bőrkétől lesz igazi a kocsonya – toldotta meg a háziasszony.

– Ha csak a bőrkén múlt volna – folytattam a történetet. – Néhány nap múlva, hamis papírokkal a kezében beállított hivatali szobámba a fantom politiskola „professzora”, és én a beigért „ez meg az” reményében, habozás nélkül aláírkantottam a becstelen vizsgajegyzőkönyvet; miután ő az utcán parkoló gépkocsijához invitált, hogy átadja a korrupciót megtestesítő ajándékot. Amíg a csomagtartó ajtaját kinyitotta, azon örvendeztem magamban, hogy nem akármilyen lehet az „ez meg az”, ha a csomagtartóban helyezték el. A pavlovi reflex ismét elindította a nyálelválasztást...

– Lassin a miénket is, ha tovább hergeled a kíváncsiságunkat! – sürgettek hallgatóim.

Érdeklődésüket még inkább felcsigázva, annál komótosabban folytattam:

– A kocsi gazdája újságpapírba göngyölt csomagocskát kotort elő és nyomott a kezembe. Sokáig bámulhattam bambán a tenyeremben szégyenkezve hunyázkodó, lepkekönyű göngyölegre, mert mire felocsúdtam, a Zsiguli már rég messze járt. Amikor a szobámban kíváncsian kibontottam a küldeményt, nem tudtam szóhoz jutni; pedig az üres szobában nyugodtan elbeszélgethettem volna önmagammal. Miért is ne, ha egyszer bolondot üztek velem?! A bolondok pedig magukban szoktak beszélni...

– Arról beszélj, mi volt a csomagban – nógattak.

– Szégyen arról beszélni – vágott közbe a feleségem. – A sokat ígért „ez meg az” csomag négy darab apró, csontos, hátsó disznólábat rejtegetett.

– Úgybizony! – szögeztem le. – Szinte szégyelltem hazavinni a koszos újságpapírba tekert ajándékot.

– Azért egyszer csak belakmároztatok belőle – nyugtázták a háziak.

– Nem főtt abból sohasem kocsonya. Kár lett volna az olyan sovány lábak főzésére pazarolni az akkoriban ugyancsak nehezen beszerezhető palackos gázt. Többe került volna a leves, mint a hús! – mondta a feleségem.

Miközben a kövér disznólábakból készült kocsonya elfogyott, a sovány disznólábakra épült történet pedig véget ért, borozgatás közben arra a nevetséges következtetésre jutottunk, hogy egykor négy nyamvadt disznólábert eladtam sohasem létező kommunista pártbecsületemet.

S hogy ez valóban így történt, arra itt a kezem, nem disznóláb!

SCHOBER OTTÓ

Amikor a templomok is zokogtak

1944. október 26-án a szovjet hadsereg elfoglalta Munkácsot. Első dolguk volt a görög katolikus férfi szerzetesrendet szétzavarni, a rendőrőrnököket és a papokat a „fekete varjúval” Szibériamunkatáborba szállítani, kivéve a pravoszláv (görögkeleti) hitre áttérteket, mert őket elengedték. Ezek a szerzetesek szőlészettel, borászattal, sokféle gyümölcsfeldolgozásával, aszalásával foglalkoztak.

Felmerhetetlen kárt okoztak a katonák a borospincékben, hiszen részegen kiverték a hordódugókat, a kifolyt bor bokáig ért. Édesanyám bátyjánál nem volt óbor, az új pedig még nem forrt ki. Kérlelték az egyenruhás tisztet, hogy jöjjenek egy-két hét múlva, de nevetve annyit mondott: nagyon jó lesz ez is a „rejbjátáknak” (a fiúknak). A részeg katonáknak parancsot adott: gurítsák le a hegyről a – mindössze három 50 literes – zavaros, kiforratlan bort. Egy hordó dugója a szőlőkarók közt kiesett, a bor kifolyt, így egy üres hordó maradt csak meg nekik az évi nehéz munka után.

A kolostort kirabolták, mire megérkeztek az orosz (pravoszláv) apácák. A szolyvai haláltábor felé haladó családtagok között mi is elindultunk, hiszen édesapám a Szolyvai Vegyi Cégben dolgozott, lakásunkat megszállták a cseh légióba kiképzésre vezényelt ruszin foglyok. Munka helyett rabságba került édesapánk és a bátyám is.

A római katolikus pap idejében Debreceben menekült, a görög katolikus Tóth Elek idős esperes Munkácsra rejtőzött el. A szolyvai katolikus templomot sem bántották Sztálin KGB-s bérencei, mert az egyik község szlovák papja elfoglalta azt és szlovákkul misézett. Érdekes módon az oroszok bejövetelel Kárpátalján a szláv nemzetiségűek sem felszabadulásnak nevezték, hanem így: „amikor az oroszok bejöttek”. Muszkáknak vagy maszkáljoknak is mondták őket, persze, csak a hátuk mögött. Meglehet, az anyaországban felszabadító hadseregeként emlegetik ma is a gettóból szabadult zsidók, nem tudván, hogy például, Szolyván, egy KGB-s, vörös hajú ember katonáival elsőként a zsinagógát foglalta el, szétverve a padozatot, abból polcokat csináltatott, a rabbi téglá mellékhelyiségeiből pedig kemenéceket rakatott, és rövid időn belül pékséget üzemeltetett, elsősorban a katonaság számára. Mellette volt az 1946 elején létesített bank, ahová – megértve munkaszolgálati szenvedésemet – egymunkácsi félig magyar

igazgató felvett dolgozni. Gyakran jártam a volt rabbi házába, ahol egy lágerből szabadtul zsidó asszony varrásból élt a férjével, akinek a hit gyakorlását szigorúan megtiltotta a pékség vezetője.

A szolyvai zsinagóga tönkretétele után a KGB embereinek a 3 kilométerre fekvő szép kis sváb faluba, Ujtővisfalvára vezetett újtjuk. Egy csúnya, ragyás képű KGB-s a kanyarban levő kereszten, Krisztus testét leverve megállapította, hogy azt ólomból öntötték. Jót röhögve, magához vette, mondván: ez jó lesz nekem a vadászathoz söréteknek. A templomhoz egy ukrán ember vezette őket, de a vaspántos ajtót nem tudták kinyitni. Tanakodni kezdtek, hogy a domboldalon fekvő ékes kis templom épületét miként tudnák ledönteni, mert ez egy sváb, fasiszta falu, le kell rombolni – uszított az ukrán munkanélküli. Persze, mert egy lakásra pályáztam. Megkapta. Amíg a falu istállóiból kiszaggatták a láncokat, azokat összedrótozták, hogy elvontassák az épületet, addig az asszonyok kinyitották a templomot és kimentették a szentséget, az aranyozott kelyhet, a képeket, a takarókat, a miseruhákat, és szétosztva, ki-ki otthonában elrejtette. Jött a romboló sereg egy tankkal és több próbálkozás után (miközben többször elszakadt a lánc) földig rombolták a messziről is látható kis templomot. Utána több sváb családot bevagoniroztak, és elszállították őket Szibéria Tyumenszk nevű tartománya erdős tundrájába.

Szolyván ezután Sztálin pribékjei a görög katolikus templomra mondták ki a halálos ítéletet, ahol Tóth esperes úr veje végezte a szertartásokat. A templom szemben állt a zsinagógával, a bank szomszédságában. Nagy harangzúgásra lettünk figyelmesek, és néhányan, merészebbek – az ügyfelek közül is – átszaladtunk megnézni, mi folyik ott. A templom bejáratát eltorlaszolták – többségében asszonyok a torony lépcsőjéig – imádkozva, énekelve. Uram, irgalmazz, Uram, ments meg minket...

Jött egy idegen pravoszláv pápa öt emberrel, és követelték a templom kulcsát. A pápa egy ellenszenves, kopaszodó férfi volt, aki ritkás szakállát vakargatta izgalmában, a reverendája gyűrött, klott anyagból volt, amit rángattak róla a görög katolikus asszonyok. A nagy dulakodásnak, lármának a „fekete varjúban” érkezők vetettek véget, kiráncigálva a tömegből a kúrator.

Őt elvitték, az asszonyokat pedig hazavárták. Mai napig pravoszláv maradt ez a szép templom, kibővíttve hagyományokkal. A hívők a Szolyvához tartozó dombos Bösztrej (Sebes) valamikori kis falu műemlék fatemplomában imádkoztak, ahol egy földönfutóvá tett szerzetes pap misézett. Nem sokáig. Egy vasárnap a bejáratot be-deszkázva találták, de a pap, aki magával hordta a miseellékeket, kért a szomszédtól egy asztalt, letakarta fehér abrosszal, a be-deszkázott ajtó előtt misézett, áldoztatva a hívőket. Őt is Szibériába vitték.

Ezután a Szolyvától két kilométerre levő Malmos falu szép, nagy templomára került a sor, ahol gyakran misézett Romzsa Theodor görög katolikus püspök úr is, amikor a településen élő édesanyját meglátogatta.

Elgondolkoztam némely emberek gyalázottságán, hogy Isten házából is gúnyt űztek, megalázták a szentségeket. Egyes templomokat kolhozraktáraknak használtak, mint például a Munkács közelében élő, dolgozó svábok két kis templomát; kolhozraktár és tornaterem lett Várpalánka és Váralja katolikus temploma. Munkács város összes zsinagógája raktár, üzlet, műhely és autós iskola lett. 1990 után újból eredeti rendeltetésüknek adták át az épületeket.

Sokakban felmerülhet: miért is hisznek Istenben azok, akik annyi szenvedésen mentek keresztül? A válasz erre egy lehet: Isten megteremtette a világot, és az embert, a kegyetlenségeket az emberek követik el.

Igy gondoltok a pravoszláv nyomás ellenére a hívő emberek Nagyszőlősen és Bilkén, ahol az Árpád-kori római katolikus, illetve a Gorzó család által pártfogásba vett katolikus templomból ateistamúzeumot létesítettek úgy, hogy az oltár részt deszkafalal elkerítették, vörösre festették, a szobrokat, képeket, zászlókat pedig mögé rejtették. Mivel az ateista múzeumot időnként megtekintették a látogatók, a deszkafal mögötti tárgyak levegőhöz jutottak, ezért nem mentek tönkre, megmenekültek. 1990-ben, a vallásüldözés enyhülése után szinte mindent épségben találtak a hitük mellett kitartó, valamikor a templomokkal együtt zokogó hívek.

Anyai őseim sírhelyén, Harságon egy latin mondas van márványba vésvé:

„SPES CONFISA DEO NUMQUAM CONFUSARECEDIT.”

REMÉNY, BIZALOM, ISTENBEN SOHASEM TŰNIK EL

HARSÁGHY-KÁPOSZTA K. KATALIN
Budapest

Könyvadomány az iskolának

A közelmúltban nagy öröm érte tanintézetünket: falunk szülőlte, Mező-Kricsfalusi Gabriella iskolánknak adományozta a 218 kötetből álló könyvtárát, amiért ezúton szeretnék köszönetet mondani a falu összes lakója nevében.

A jelenleg Kanadában élő hölgy a nagybégányi iskolában kezdte meg tanulmányait. Az elemi iskola befejezését követően a Beregszászi 1. Sz. Középiskolában érettségizett, majd felvételt nyert az Ungvári Állami Egyetem Biológia Karára. Az egyetem elvégzését követően doktorátust szerzett botanikából. 2003-ig egyetemi tanárként dolgozott Ungváron. Nagylelkű felajánlása komoly segítséget jelent iskolánknak, mivel a könyvek több mint 70 százaléka

értékes szépirodalmi mű, emellett mesés- és szakácskönyvek gazdagítják a gyűjteményt. Az adományozó kérésének megfelelően valamennyi kötetben feltüntettük, hogy az adott könyvet ő ajánlotta fel az iskolának.

A könyvekért jelenleg Horváth Gabriella könyvtáros felel. Ugyancsak nagy örömeinkre szolgál, hogy a tél folyamán újabb 92 könyvvel gazdagodott könyvtárunk a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség jóvoltából. A nagy értékű könyvcsomagban főként szépirodalmi művek találhatók. A legutóbbi felajánlásoknak köszönhetően közel 1000 kötetes könyvtár áll tanulóink és tanáraink rendelkezésére.

BAJÓ JÁNOS,
a Nagybégányi Általános Iskola igazgatója

Benda Istvántól búcsúzunk

Szeretett gyászoló, emlékező és búcsúzó testvéreim!

A beregszászi Vérke-parti öregdiákok még itt-ott élő közössége nevében írom ezeket a sorokat. Korom, de főleg egészségi állapotom miatt nem állhatok most közöttek Benda István öregdiák társam, cserkészcsapatársam, életünk közös harcában mindenkor együtt szolgáló testvérem, Beregszász, féltve szeretett városunk díszpolgárának ravatalánál. Ezzel a levéllel a Szentlélek Isten a szívemet és a lelkemet viszi most közétek, hogy együtt borulhassunk le a Szent Isten trónja előtt. Elsősorban azért, hogy megköszönjük Istennek azt az ajándékát, amelyet Istvánban adott valamennyiünknek, aztán elkérjük az Ő Lelkének a vigasztaló erejét és ajándékát, amelyre valamennyiünknek szükségünk van az elválás pillanatában.

A Szentírás szavaival próbálom meg elmondani, ki volt nekünk és nekem Benda István, a mindenkor teljes szívvel szolgáló barát. Pál apostol a Timótheushoz írt második levelében (4, 6-8.) ezt írta az Ő lelki gyermekének: „Mert én immár megáldoztatam, és az én elköltözésem ideje beállott. Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam. Végezetre eltételezt nekem az igazság koronája, melyet megad nekem az Úr ama napon az igaz Bíró.” Három csodálatos szó: harc–futás–hit, amelyek elválaszthatatlan kapcsolatban vannak egymással. A harc nem akármilyen, így mondja az apostol: nemes harc, de ez azért ilyen, mert azt csak folyamatos, megszakíthatatlan küzdelemmel lehet elvégezni. És ez a harc, a kitarással végzett futás gyümölcse. De ennek a gyümölcsnek van egy győzelmes, érlelő ereje: a megtartott hit. Ezt a hármast a kegyelmes Isten Lelke köti egy szétválaszt-

hatatlan csokorba. Az élet győzelmes küzdelméhez ez a hármasság vezet. Aki ezt elkéri az élet Urától, az megkapja annak jutalmát. Az ige így mondja ezt: „Az élet koronája”. Ez a megváltott élet ajándéka, amelyet előre elkészített az élő Isten, az Úr az Ő harcos gyermeke számára.

Igen! Benda István így volt harcostársunk: az Élő Isten választott harcosa. Sokszor fárasztó, sokszor terhes, sokszor sebeket adó harc, de éppen ezért nemes harc volt az övé. Sokan csodálták, hogyan tudta végigküzdeni, honnan volt ereje? Én nem csodálkoztam, én értettem, tudom, hogy az nem emberi erő volt. Kapta Valakitől, onnan felülről. Ez a futás, „pályafutás” most véget ért. De a korona „ama napon” nem marad el. Ez a nap pedig akkor jön el, amikor majd az élet Ura az Úr Jézus Krisztus visszajön ítélni élőket és holtakat. Amikor a hitet megtartók felé kihirdeti az élet szavát: „a te hited megtartott téged.”

Még egy Igét szeretnék mindnyájunk szívére ráhelyezni. János apostol a Menyeyi Jelenések Könyvében a 14. rész 13. versében így ír: „*Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg mostantól fogva. Bizony, azt mondja a Lélek, mert megnyugosznak az ő fáradságuktól, és az ő cselekedeteik követik őket.*” Ez az Ige azt üzeni most a Benda István ravatalánál: Ne sírjatok! Adjatok hálát azokért a cselekedetekért, amelyeket övele elvégeztetett a kegyelmes Isten. Ezek a cselekedetek követik Őt és ama napon elhangzik majd az élet Urának kegyelmes ítélete: „*Jól vagyon jó és hű szolgálóm ... menj be a te Uradnak örökébe.*” Ezzel a reménységgel veszünk búcsút az elköltözöttől, drága barátunktól. István, nyugodj békében!

GÉCZY TIHAMÉR
református lelképásztor

(A búcsúztatót Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke olvasta fel Benda István temetésén)

In memoriam Benda István

Beregszász város vezetése, egész közössége, az ukrainai magyarság mély megrendüléssel értesült arról, hogy életének 84. évében elhunyt Benda István lap-szerkesztő, a Kár-

pátaljai Hírmondó főszerkesztő-helyettese, Beregszász díszpolgára.

Egy olyan család szülötte ő, amely több évszázadon át meghatározó szerepet játszott Beregszász társadalmi és kulturális életében. Édesapja, Benda Kálmán a Beregmezei Vízszabályozó és Ármentesítő Társulat főmérnökeként, majd igazgatójaként kezdeményezte a Vérkeszabályozását az 1930-as években, az ő irányítása alatt készült el a folyónak a várost kettészelő, fehér terméskővel kikövezett medre.

Benda István a Beregszászi Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban folytatta középiskolai tanulmányait. A háború vihara ezt követően Budapestre sodorta, ahol a Posta-vezérigazgatóság sajtócsoportjánál sajtószolgálati és szerkesztői feladatokat kapott. Ez határozta meg további életpályáját.

Annak ellenére, hogy Magyarországon élt, a kárpátaljai magyarság, illetve a vidékünkéről az anyaországba elszármazott honfitársaink szolgálatának szentelte életét. A Kárpátaljai Szövetség alapító tagja volt. Sokat tett annak érdekében, hogy szoros kapcsolat jöjjön létre a vidékünkéről elszármazott egykori gimnazisták és a beregszásziak között. Aktívan részt vett a Vérke-parti öregdiákok évente megtartott találkozóinak megszervezésében. A Budapesten létrehozott Beregszászért Alapítvány elnökeként számtalan esetben juttatott humanitárius segítyt városunknak. Többek között gyűjtést szervezett a nyugdíjasaink anyagi támogatására, tankönyvekkel, iskolai eszközökkel, térképekkel, könyvekkel támogatta a Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumot.

Vidékünk egész magyarsága mindig tisztelettel, példaként tekintett rá. Városunk is nagyra értékelte életművét, hiszen 1996-ban a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség javaslatára Beregszász díszpolgárává választották.

Emlékét örökre megőrizzük!

GAJDOS ISTVÁN,
*Beregszász megyei jogú város
polgármestere,
az Ukrainai Magyar Demokrata
Szövetség elnöke*

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

2009 DECEMBER

* Nagybéányban megszentelték a görög katolikus templom és parókia mellett felépült új haranglábat. Római katolikus templombúcsú keretében újr szentelték a felújított viski Szent Miklós templomot.

* A Magyar Köztársaság Országgyűlése 331 igen és 8 tartózkodás mellett politikai nyilatkozatot fogadott el az ukrainai kisebbségeket negatívan érintő politikai döntésekkel kapcsolatban. A dokumentum többek között rögzíti: az Országgyűlés úgy értékeli, hogy Ukrajnában, az etnikailag vegyes lakosságú területeken kisebbségellenes hangulatot keltő események, valamint az ukrán médiában egyre sűrűbben felbukkanó kisebbségellenes megnyilvánulások az országban élő, különböző nemzetiségű közösségek kapcsolatainak megromlását idézhetik elő. Az Országgyűlés problémának látja, hogy az ukrán végrehajtó hatalom egyre nagyobb mértékben korlátozza a kisebbségek – köztük a magyar kisebbség – anyanyelvi oktatáshoz való jogát.

* AKárpát-medencei magyar-ság képviselői a Brüsszelben megnyílt európai magyar érdekképviseleti iroda (HUNINEU) meghívására a közös feladatokról tanácskoztak az EU központjában. Vidékünk magyar kisebbségét Kőszeghy Elemér, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alelnökei képviselték.

* Budapesten művelődés-szervező képzés zajlott le a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus és a Hagymányok Háza szervezésében. Ezen a rendezvény-sorozaton a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Dupka György igazgató, Juhász Sándor igazgató, Bakos Kiss Károly, Lőrincz P. Gabriella, Fuchs Andrea kulturális program-szervezők képviselték. Az erdélyi, felvidéki, vajdasági, muravidéki művelődési intézetek munkatársai betekintést nyertek az MMIKL művészeti főosztályának munkájába, megismerkedtek sokrétű tevékenységével, az idekapcsolódó országos intézményrendszerrel.

* A KAMOT Jótékonyági Alapítvány kuratóriuma az Ukrexim Bank kérésére módosít-

totta a "Bank házhoz megy" akciót. Mivel a banki szolgáltatásban egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek a bankkártyák, a továbbiakban a szülők (a vajdasági példához hasonlóan) ezentúl ily módon vehetik fel az oktatási-nevelési támogatást. A tervezetet a Miniszterelnöki Hivatalhoz (MeH) is engedélyezte.

* A Négyhatár Vállalkozók Szövetségének közreműködésével a Corvinus Zrt. támogatásával a Beregszászi 8. számú Mikes Kelemen Középsiskola öt felújított, teljes konfigurációjú számítógépet kapott. Az átadási ünnepségen jelen volt Kincs Gábor, az NVSZ elnöke, Bacskai József beregszászi főkonzul, dr. Molnár József, a Corvinus Zrt. igazgatóságának elnöke. Az adományokat Veress Péter iskolaigazgató köszönte meg.

* Csíkszeredában a helyi református templomban rendezték meg a csíkszeredai Julianus Alapítvány díjkiosztó ünnepségét. A 2009-es Julianus-díjak egyikét (oklevél, kerámia Julianus-szobor, Pálffy Árpád keramikus művész alkotása) „a magyarság szolgálatában hivatástudattal végzett munkájáért” Dupka György ungvári írónak, közéleti személyiségnek adományozták, aki a kárpátaljai magyarság önkormányzati képviselőjeként, a nemzetpolitikai és szépirodalmi művek kiadójaként vehette át a díjat. A kárpátaljai író Pomogáts Béla méltatta (Gyarmati Zsolt, a Csíkszeredai Múzeum igazgatója olvasta fel a laudációt). Beder Tibor, a Julianus Alapítvány elnökének tájékoztatása szerint a Kuratórium azoknak a személyeknek fejezte ki ilyen módon az elismerést, akik a megítélésük szerint bárhol a világban a határon kívül rekedt magyarok ügyében a legtöbbet cselekedtek önzetlenül, vagy nemzeti-erkölcsi magatartásuk példamutató.

* A Lvivi Tudósok Palotája adott otthont a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége 20. születésnapjának. Az eltelt időszakot, a sokrétű szörvány-gondozói missziót Szarvas Gábor ismertette. A rendezvényen jelen volt Kincs Gábor, az UMDSZ alelnöke, Horváth László, a Magyar Köztársaság kijevei nagykövetségének tanácsosa, Nagy Attila, az Ungvári Főkonzulátus vezető konzulja. A vendéglátók színvonalas

műsort szerveztek, többek között fellépett több a magyar származású neves lembergi előadóművész, továbbá az ungvári Cantus énekkórus.

* Egyértelműen csalódás és visszalépés az elmúlt öt év a kárpátaljai magyarság számára – jelentette ki Gajdos István az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) Nemzeti Tanácsának ülésén. Az országos szövetség elnöke pontról pontra elemezte azokat a példa nélküli kisebbségellenes intézkedéseket, amelyeket a jelenlegi kijevei vezetés a nemzetállam építés leple alatt tesz. A nemzeti tanács beregszászi fórumán különösen sok szó esett az anyanyelvű oktatási rendszerünkért támadásokról, azok romboló hatásairól. Az UMDSZ Nemzeti Tanácsa tagjai közül többek között felszólalt Ambrus Pál, Pfeiff József, Kocsis Mária, Szanyi Béla, Kőszeghy Elemér, Kótun Jolán, Dupka György, akiknek egybehangzó véleménye: az Ungvári Nemzeti Egyetemen létrehozott magyar kar meghatározóan fontos a jövő szempontjából, ezért nem szabad teret engedni a nacionalisták durva, provokatív és alaptalan támadásainak.

* A Beregszászi Európa-Magyar Házban a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a MEKK szervezésében megnyílt Bartos József és Bartos Tatyjana képzőművészek (Beregszentmiklós) kiállítása, akik tagjai a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületnek. Az Adventi koszorú elnevezésű kiállítást Dupka György, a KMMI igazgatója nyitotta meg. A sokakat vonzó megnyitón Lőrincz P. Gabriella és Bakos Kiss Károly költők adventi verseket szavaltak, Varga Katalin verseneklő egyházi dalokat adott elő. A Bartos-házaspár képzőművészeti alkotásait Matl Péter szobrász mutatta be.

* A Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadásával nyitották meg a Técsői Kulturális Napokat a KMKSZ és az UMDSZ aktivisták szervezésében.

* AKárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség megtartotta XVII. közgyűlését a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom termében. Orosz Ildikó elnök asszony indítványára a közgyűlés nyilatkozatot fogadott el, amelyben

továbbra is következetesen kiáll a kárpátaljai magyarok oktatási jogai mellett. Az elnöki beszámoló után a fórum munkájában részt vett és felszólalt Varga Attila, az OKM Határon Túli Magyarok Titkárságának főtanácsosa, Brenzovics László, a megyei tanács elnökhelyettese, a KMKSZ alelnöke, Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke, továbbá Gabóda Béla, Riskó Márta, Ferkó Csaba, Kész Barnabás, Benedek Imre és Gulácsy Géza pedagógusok, a KMPSZ elnökségének és szakbizottságának tagjai.

* Az ungvári magyar főkonzulátuson tartott sajtótájékoztatót a schengeni vízumrendszer és a kishatárforgalmi igazolványok alkalmazásának két éves tapasztalatairól dr. Berta Krisztina, a magyar külügyminisztérium konzuli főosztályának vezetője, kiemelte: 2009-ben december 1-jéig Magyarország 95 ezer schengeni vízumot és kishatárforgalmi igazolványt adott ki az ungvári főkonzulátuson, a beregszászi konzulátuson és a kijevei nagykövetségen, ami az év végéig elérheti a százezres nagyságrendet. 2008-hoz képest mintegy 20–25 százalékkal csökkent az igénylők száma a térségben tapasztalható pénzügyi-gazdasági válság miatt. A főosztályvezető úgy vélte: Magyarország pillanatnyilag elérte a legtöbb kedvezményt és a legoptimálisabb állapotot, amit biztosítani tud a kárpátaljai magyarság számára. A rendezvényen jelen volt Gajdos István, az UMDSZ elnöke, Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke, Dupka György, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ elnöke és Fuchs Andrea, a KVK igazgatója, Kincs Gergely, a Beregszászi Információs Iroda igazgatója, Száva József, a Felső-Tisza-vidéki Vállalkozók Klubjának elnöke.

* v. Lőrincz István ismert fotóművész, vállalkozó a képzőművészet nagy rajongója La Bella Italia elnevezéssel művészakadémia nyitott Ungvár központjában, alig öt percre a Petőfi tértől, a Sváb utca 27. szám alatt. A La Bella Italia létrehozását hathatósan támogatta Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke, Fuchs Andrea, a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének titkára és Dupka

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

◀ György, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ vezetői, valamint Bodnár József, az EKO ukrainjai képviselőjének vezetője. Aművész-kézíró a közeljövőben árusítással egybekötött képzőművészeti tárlatoknak is helyet ad.

* A técsői elsők közt 1896. május 8-án állítottak közadakozásból szobrot Kossuth Lajosnak a város központi parkjában, amely emlékmű a világ köztéri Kossuth-szobrainak sorában a hatodik. Az alkotást Gerendely Béla műhelyében öntötték bronzból Máramaroszigeten. Az értékőr város legrégebb köztéri szobra, a park és környezete most teljesen megújult, amelyhez a helyi református egyházközség sikeres pályázata révén a Magyar Külügyminisztérium nyújtott támogatást. Az avatóünnepséget Ivan Kovacs, Técső polgármestere nyitotta meg, aki beszédében a magyar-ukrán-ruszin összefogás fontosságát emelte ki. Dr. Mezei László, a Kossuth Lajos Kosztorúja Alapítvány elnöke és dr. Für Gáspár, a magyarországi Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem képviselője két tujafát ültetett el a két ország barátságá jelképekül.

* A beregszászi főiskolán átadták a budapesti Hármashalom Alapítvány által 2003-ban alapított Zrínyi Ilona-ösztöndíjakat a KMPSZ szórványprogramjában részt vevő 57 pedagógusnak, akik személyenként 40 ezer forintot vehettek át az Alapítvány képviselőitől.

* Budapesten ülésezett a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma (KMKF) Állandó Bizottsága, Kárpátaljáról az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) nevében Dupka György megyei képviselő vesz részt. Dr. Szili Katalin, a KMKF Állandó Bizottsága elnökének nyitóbeszéde után a bizottság áttekintette a Magyar Nemzeti Kisebbségek Európai Érdekképviselőiért Alapítvány tevékenységét, meghallgatta Szabó Vilmosnak, a külügyi tárca államtitkárának a szlovákiai és az ukrainai kisebbségpolitikai helyzettel kapcsolatos tájékoztatóját, valamint Bárdi Nándornak, az MTA Nemzeti és Etnikai Kisebbségkutató Intézete munkatársának előadását a magyar nemzet hosszú távú jövőképeiről. Duray Miklós javaslatára a Kárpát-medencei Képv-

selők Fóruma ezen az ülésén jelezte, a szlovák államnyelvtörvény ügyében az Európa Tanácshoz, az Amerikai Kongresszus Külügyi Bizottságának elnökéhez, illetve az Európai Parlament elnökéhez kívánnak fordulni a nyelvtörvény miatt, amely fokozhatja a kisebbségellenes nacionalista politikai erők tevékenységét Ukrajnában és más európai országokban is. Több más kérdésben is véleményt nyilvánított, végezetül elfogadta a KMKF Állandó Bizottságának záró állásfoglalását. Dupka György javaslatát elfogadva az állásfoglalás harmadik pontja így hangzik: *“Az Állandó Bizottság megtárgyalta a kárpátaljai magyarság helyzetének aktuális kérdéseit. A testület üdvözli az Országgyűlés politikai nyilatkozatát és azokat a lépéseket, amelyeket a Külügyminisztérium tett a nyilatkozathoz megjelölt igény külügyminiszteri szintű megtárgyalása érdekében, hogy az ukrán fél vonja vissza az Ukrán Oktatási Minisztérium kisebbségpolitikai szempontból problematikus rendeleteit.”*

* Mintegy tizenhatezer kötetből könyvajándék adott át a kárpátaljai magyar iskoláknak Gémesi Ferenc, a Magyar Miniszterelnöki Hivatal (MeH) kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára Beregszászban. A 24 millió forint értékű könyvadomány 140 kárpátaljai oktatási intézménybe jut el, ahol a magyar iskolások alapos irodalmi ismeretekre tehetnek szert anyanyelvükön, kezdve Weörös Sándor gyerekverseitől Thomas Mann Varázshegy című regényéig.

* A Sislóci Dobó István Kézírókönyvtár konferenciával egybekötött emléktábla-avatást tartott Dobó István tiszteletére az UMDSZ ungvári járási szervezete. A rendezvényt Kőszeghy Mária elnök nyitotta meg. Az emlékkonferenciát követően az egybegyűltek felavatták Dobó István emléktábláját (alkotója Mihajlo Beleny szobrász). Közreműködött az Ivaskovics József vezette Credo Verseneklő Együttes.

* A Kárpátaljai Nemzetiségek Demokratikus Ligájának újra bejegyzéséről tárgyalnak a ruszin, magyar, német, román, zsidó, cigány és cseh szervezetek vezetői. A kezdeményező bizottság munkájában részt vett

Dupka György, a MÉKK elnöke is.

* A Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége (MUKSZ) által meghirdetett *Közösségem!* című pályázatnak a fertőssalmási Nagy Nikolett lett az egyik díjazottja. Nikolettamatőr társadalomkutatóként, a szociográfia eszköztárát is felvonultatva tekintést engedett szűkebb közönsége mindennapjaiba. A pályamunka az Élet-Jel című közművelődési magazin novemberi számában jelent meg.

* *Vitamin* címmel megjelent Kárpátalja első magyar nyelvű ifjúsági magazinja, amelynek összeállítói a Kárpáti Igaz Szó újságíróinak egy csoportja.

2010 JANUÁR

* Az új esztendő első napján meggyezett méltatták Petőfi Sándor születésének 187. évfordulóját, többek között Ungváron a Petőfi-szobornál (MÉKK), Beregszászban a Petőfi-szobornál és a Petőfi-emléktáblánál (BMKSZ, UMDSZ), illetve Badalóban, a református templomban (a KMKSZ szervezésében).

* Megtartotta soros ülését a Kárpátaljai Magyar Ösztöndíjtanács Orosz Ildikó KMÖT elnök és Kincs Gergely irodavezető szervezésében. A MÉKK-et Dupka Nándor jogász és Juhasz Sándor programmenedzser képviselte.

* A munkácsi református templomban hálaadó istentiszteletre került sor Gulácsy Lajos nyugalmazott püspök 85. születésnapja és nyugdíjazása alkalmából.

* A KMMI és a MÉKK meghívásának eleget téve kárpátaljai látogatásának első napján Bacskai József beregszászi főkonzul kalauzolásával dr. Szili Katalin, a KMKF Állandó Bizottságának elnöke megtekintette a beregszászi konzulátust, felkereste a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolát, ahol Orosz Ildikó elnök és Soós Kálmán rektor fogadta.

* A Kárpátaljai Református Egyházkerület Püspöki Hivatalában dr. Szili Katalin elnök asszony Bacskai József beregszászi főkonzul kíséretében találkozott Zán Fábian Sándor püspökkel. Atalálkozó végeztével megkoszorúzta a Püspöki Hivatal kertjében álló mártír lelkésznek emlékoszlopát.

* A jánosi Helikon Hotelben dr. Szili Katalin megbeszélést folytatott Bendász Dániel görög

katolikus esperessel és Egressi Miklós parókussal.

* Munkácsi útja keretében dr. Szili Katalin megtekintette a derceni „Megbékélés a közös Európáért emlékművet”.

* Találkozó a munkácsi tanítóképzőben. Dr. Szili Katalin és kísérete meglátogatta a Munkácsi Állami Egyetem Humán-Pedagógiai Kolledzsét, ahol beszédet tartott. Ezt követően dr. Szili Katalin felkereste a római katolikus püspöki hivatalt és tárgyalt Majnek Antal megyéspüspökkel. Atalálkozót követően felkeresték a város híres szülöttje, Munkácsy Mihály mellszobrát és elhelyezték a tisztelet koszorút.

* Sikeresen lezajlott a *XII. Himnusz-mondó* verseny az Ungvári Dayka Gábor Középiszkolában a KMMI, a MÉKK és az UMDSZ ISZ szervezésében, amelynek házigazdája és koordinátora Arpa Péter igazgató volt. Az Ungvári Dayka Gábor Középiszkolában ezúttal két korcsoportban 39 vállalkoztak nemzeti imánk tolmácsolására.

* Az ungvári Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében sor került az I. CARPATICA ART EXPO nagyszabású bemutatójára. Aművészeket üdvözölte dr. Szili Katalin, kihangsúlyozva szerepüket a magyar kultúra megőrzése és továbbadása terén, valamint Jurij Hleba, a megyei művelődési főosztály vezetője, Mihajlo Beleny szobrász, Borisz Kuzma, az Ukrainai Képzőművészeti Szövetség megyei elnöke, Bársony András, Magyarország ukrainai nagykövete. A rendezvény befejező részében a szervezők bemutatották a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület 20 kiállító tagját, akik emléklapot is kaptak.

* A magyar kultúra napjára emlékeztek Szatmárcséken és koszorúztak Kölcsey Ferenc síremlékénél, amelyen a KMKSZ-t Brenzovics László alelnök képviselte.

* Ungváron a Nemzetiségek Kulturális Központjában megtartotta soros ülését a Kárpátaljai Nemzetiségek Ligáját újjászervező bizottság. A MÉKK-et Kövér György nemzetiségi szakértő, Fuchs Andrea programmenedzser és Dupka Nándor jogász képviselte. A Liga első Kongresszusára március 11-én kerül sor. ▶

Magurszky Norbert képzőművész kiállításának megnyitójára

A mai rohanó világban ritka alkalom adódik arra, hogy rácsodálkozzunk a szépre, hiszen számtalan feladat megoldása teszi bonyolulttá az életünket. Úgy gondolom, azok, akik eljöttek a hagyományos tavaszi Kárpátaljai Napok rendezvényeire, szívesen elgönyörködnek a képzőművészeti alkotásokban is. Jómagam már a múlt tavasszal, pontosabban 2009 áprilisában megtekinthettem Magurszky Norbert néhány grafikáját Budapesten, a békásmegyeri könyvtár olvasótermében, amikor is a Bakos Kiss Károly kárpátaljai költő verseihez készített illusztrációit mutatta be az érdeklődőknek.

Sokakban talán felmerül a kérdés: ki is ez a fiatal ember, és mi köze van Kárpátaljához? Magurszky Norbert 1975-ben született Beregújfaluban. Ez a település a történelmi Bereg vármegyében ma már magyar-ruszin nyelvhatár, zsákfalú, ha valaki lemarad a direkt autóbusról, az Ilosva felé vezető főúttól 5 kilométert gyalogolhat, amíg hazaér. A fiatal festő maga is sokszor megtette ezt a távolságot, és ilyenkor bizonyára volt ideje elgondolkodni azon, miképpen kötik össze a világot az egyenes és a görbe vonalak.

Világéletében festő akart lenni, de édesapja azt kérte tőle, hogy előbb tanuljon ki valamilyen „rendes” mesterséget. A beregszászi szakközépiskola elvégzése után, ahol villanyszerelői képesítést szerzett, úgy döntött, hogy Magyarországon próbál szerencsét. 1996 óta él

Budapesten. Saját bevallása szerint a falusi életmódnál mindig is jobban vonzotta a városi nyüzsgés, de előszeretettel gyűjti a természetben és a környezetében található tárgyakat, ezeket beleépíti kompozícióiba, így akár még a kavicsok is reinkarnálódhatnak.

Alapító tagja a KÁRISZ-nak, de más szálakkal is kötődik a Kárpátaljai Szövetséghez. Például azzal, hogy ő illusztrálta Schober Ottó elnökségi tagunk legutóbbi megjelent, humoros írásokat tartalmazó kötetét, és Lengyel Jánosnak, a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Szövetsége elnökségi tagjának prózakötetét. Úgy tartják a szakemberek, ahhoz, hogy egy képzőművész jó illusztrációkkal tegyen eleve-nőbbé egy-egy könyvet, nagyon jó beleérző képességgel kell rendelkeznie, vagy ismemie kell azt a környezetet, amelyben az alkotás megszületett. És adott esetben itt mutatkozott meg „a hazai pálya előnye”.

Többször szerepelt már budapesti csoportos tárlatokon. Mivel nem törtető, nem önmennedzselő típus, alkotásainak még nincs nagy visszhangja.

Ez a mostani kiállítás is lehetőség a műpártolók számára, hogy megismerjék munkáit. A legtöbb grafikája egyetlen vonal. Adyt idézve: „*Valaki az Értől indul el, / S befut a szent, nagy Óceánba*”. Kíváncsi, hogy Magurszky Norbert határozott mozdulatokkal elindított különleges vonalait, amelyek ugyancsak az Értől indultak el, célba érjenek!

FÜZESI MAGDA

Palágykomorócon Teleházat adtak át a KMKSZ szervezésében.

FEBRUÁR

A Péterfalvai Kultúrházban Tiszaháti farsangi mulatságot tartottak a Péterfalvi Görög Katolikus Egyházközség, az UMDSZ és a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület szervezésében a községi tanács területén működő vállalatok és vállalkozók támogatásával. Köszöntőt mondott Zubánics László, az UMDSZ Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanácsának elnöke. Borbély Ida, a Péterfalvi Képtár vezetője a farsang történetét és a farsangi szokásokat ismertette. Műsort adott a Péterfalvi Művészeti Iskola tanári kórusa, a Kokas banda, a Jazz Zenekar. A péterfalvai és a tiszabökényi kultúrház műkedvelői farsangi játékokat mutattak be, Virág Zsuzsa népdalokat énekelt. A hajnalig tartó mulatságról a Stílus együttes gondoskodott.

A Beregszászi Magyar Konzulátus és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola farsangi jótékonyági bált rendezett a főiskolán. A felajánlásokból a főiskola rászoruló diákjait kívánták támogatni.

A Százhalombattai Városi Könyvtárban író-olvasó találkozóon vett részt Vári Fábán László József Attila-díjas költő, az *Együtt c.* folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke.

Budapesten a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus székházában megtartották a Magyar Fotóművészek Világszövetségének közgyűlését, amelyen a benyújtott portfóliók megtekintése után új tagok felvételéről döntött az elnökség: a testület többek között Ukrajnából Picur Zoltánt (Ungvár) és Lőrincz Istvánt (Ungvár) vette fel tagjai közé, akik a MÉKK Fotókörének aktív tagjai.

Budapesten lezajlott a Gulágkutatók Nemzetközi Társaságának ülése, amelyet Zsirus Sándor, a GKNT alapító elnöke nyitott meg. „Magyarországról a szovjet kényszertáborok” témakörben neves történészek fejtették ki véleményüket, illetve beszámoltak eddigi kutatásaikról. Az ülés résztvevői többek között meghallgatták dr. Bognár Zoltán, Stark Tamás, Galgóczi Árpád beszámolóját. A fórumon bemutatásra került Singer Zsuzsa „Nyomok

a lelkekben. A sztálini munkatáborok kényszerű öröksége” című tanulmánykötete, amely a KMMI – füzetek VII. 2010. sorozatban jelent meg Dupka György utószavával. A bemutatásban közreműködött Fuchs Andrea, a kiadvány művészeti szerkesztője.

A beregszászi Európa-Magyar Házban EuroTéka Szabadegyetem nyílt: kommunikációs tréning könyvtárosoknak, köznevelődési szakembereknek az OSZK Könyvtári Intézet (Budapest), a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), és a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár (Nyíregyháza) együttműködése keretében. A több hétvégeből álló továbbképzés befejeztével a résztvevők megkapják az EuroTéka Szabadegyetem oklevelét. A megjelenteket Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte, a tanfolyamot Bartos Éva, az OSZK Könyvtári Intézet vezetője nyitotta meg. A foglalkozásokon előadást tartott Kőszegi Agnes pszichológus (Budapest) és Törökné Jordán Katalin könyvtáros (Budapest). A tanfolyam szervezésében aktív szerepet vállalt Szabó Tibor, a KMMI köznevelődési részlegének vezetője.

A beregszászi Európa-Magyar Házban a KMMI és a MÉKK szervezésében megrendezték az I. BEREGIARTEXPO-t, amelyet a szervezők nevében Dupka György igazgató nyitott meg. A kiállítók között ösztönte Bacskai József, a beregszászi konzulátus főkonzulja, Halász László, a beregszászi járási művelődési főosztályának vezetője, Imre József, a beregszászi városi tanács művelődési osztályának vezetője, Borbély Ida, a Péterfalvai Képtár igazgatója. Ezt követően Prófusz Mariana, a Bereg Alkotóegyesület elnöke bemutatta az egyesület tagjainak kiállított alkotásait.

A beregszászi Európa-Magyar Házban az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet “Nemzetiségi politikai és határ menti regionális együttműködés a Kárpát-medencében” témakörben nemzetközi tudományos konferenciát szervezett. „A magyar-ukrán közös múlt és jelen összekötő és elválasztó “fehér foltjai” címmel.

D. GY.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

RÉTI JÁNOS

A Kárpátaljai Szövetség szervezésében a Kárpátaljai Napok keretében Budapesten a Magyarok Házában kiállítás nyílt az Ungváron élő Réti János festőművész, grafikus alkotásaiból.

A tárlat nagy tetszést aratott, a művészet barátai közül sokan jelezték, hogy szeretnék közelebbről megismerni az alkotót. A Kárpátaljai Hírmondó galériájában ezúttal az ő műveiből mutatunk be néhányat.

Réti János festőművész, grafikus 1949-ben született Ilosván. Jelenleg Ungváron él. Tanulmányait az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában végezte, ahol Berecz Vilmos

és Petky Sándor volt a mestere. 1974-től rendszeresen vesz részt kiállításokon. 1989–1993. között az Ungvári Iparművészeti Szakiskola tanára volt.

Tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) és a Magyar Képző- és Iparművészek Társaságának (MKIT), társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, alapító tagja a Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábornak.

Csoportos kiállításokon vett részt többek között Prágában, Varsóban, Budapesten, Kijevben, Hannoverben, Ungváron, Miskolcon, Beregszászban.

Erotikus témájú dekoratív grafikai sorozatának mindenképpen helye van a kortárs képzőművészet legjelesebb alkotásai között. Grafikáin olykor a keleti művészet díszítőelemeit és stílusjegyeit használja.

A mostani kiállításon változatos, enyhén pikáns rajzait tekinthették meg az érdeklődők, de láthattunk válogatást a festményeiből is. Zsúpfedeles parasztházak, szinompás csendéletek, kárpátaljai tájak, szinompás csónakok, virágok... Amúértők megállapíthatják, hogy rendkívül változatos formavilágból építkezik.

Réti János Ungváron, egy művészeti alapítványnál dolgozott nyugdíjazásáig. Mostanában, elmondása szerint, időmilliomos, csendéletet, tájképet is fest, de szívesen kísérletezik mindennel, ami megörökíthető. A művésztelepek gyakori résztvevője, egy-egy „kirajzásra” csak üres vásznakat, festékeket, meg festőállványt visz. Ezeket állandó használati tárgyként mindig magával hordja, ha kirándulni indul, a természetben szeret igazán dolgozni.

Egyik méltatója, Dusa Prihogyko azt írja róla, hogy stílusának kialakítása során felhasználja a különféle nemzeti művészeti iskolák tapasztalatait, s az azokból vett értékeket egyéni látásmódjával gazdagítja. Tájképeket és figurális kompozíciókat egyaránt fest, ezek a kárpátaljai realista festészet hagyományainak vonásait viselik magukon. Számos dekoratív pannót is készített, amelyeken Vasarely hatása érződik. Ezek a művek a

kompozíció szigorú logikájával, konstruktív, geometrikus formákkal, a háromdimenziós képtér illuzórikus felépítésével tűnnek ki. Grafikáin lágy, egyenletes kontúrvonalú formák uralkodnak.

A jellegzetes ferencjós-kás pofaszakállat viselő művész személyiségnek is nagyon eredeti: vidámságával, hihetetlen energiájával „megfertőzte” a Kárpátaljai Napok résztvevőit. Amerre megfordult anekdotázásával, vitte

magával a hazai, kárpátaljai színeket, a meleg barnát, a mohazöldet, a tavaszi sárga virágok színeit, de ott rajzolt körülötte az erotikus grafikák keltette hangulat

is. Egyszóval egyéniségével uralta a teret, amelyet belaktak teremtményei.

F. M.

